

Divê têkiliyen xurt û baş di navbera me hemû hêzên Kurdan de hebin. Em gelek muhaweleyê dikin ku bi hemû hêzên Kurdî re dost bin, her gav hevdu bibînin, dan û standinek gelek xurt di navbera me de hebe.

Ji bona organek hevbeş di navbera me hêzên Kurdî de hebe, me gelek muhaweleyê kiriye û emê bikin jî.

hevpeyvîn r.16

Kürdistan sosyalistlerinin birlik çalışmaları hızlandı

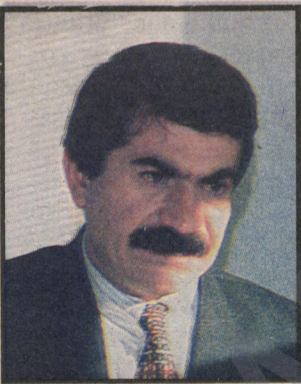
Sosyalist birliğe doğru

YEKBÛN ve KUK'un yürüttüğü siyasal birlik çalışmalarına, Ocak 1994'te gerçekleştirdiği 1. Kongresinde aldığı kararlarla TSK (Tevgera Sosyalîsta Kurdistan/Kurdistan Sosyalist Hareketi)'nin de katılımıyla çalışmaların hızlanması beklenirken, Kawa ve YEKBÛN Güney Kürdistan komitelerinin, birlik konusunu değerlendiren 19 Ocak tarihli ortak bir açıklama yapmaları, Kürt sosyalistlerinin siyasal ve örgütsel birlik çabalarının gelişerek 1994 yılında sonuç verebileceği beklentilerine yol açtı. Diğer yandan 1993 yılında, aralarında Kawa, Tekoşîn ve Kürdistan Komünist Partisi'nin de bulunduğu birkaç örgüt, grup ve kadrodan oluşan sosyalist birlik platformu da çalışmalarını sürdürüyor.

Sayfa 3'te

...Yerel seçimler yaklaşırken...

Osman Özçelik
(DEP Genel Başkan Yardımcısı): Bir siyasi partinin seçimlere katılarak yaşayabileceğine inanıyorum. Eğer bir siyasi parti seçimlere katılmıyorsa, devletle kulis yapmaktan öteye gidemez, çünkü kitlelerle bağ kurmanın platformu seçimlerdir. Siyasi partiler bir anlamda seçimler için vardır. Fakat öyle durumlar vardır ki, seçimlerden beklediğiniz sonucu seçime katılmayarak da elde edebilirsiniz.

Hüseyin Bora

(Özgür Halk dergisi Diyarbakır temsilcisi): Herşeyden önce seçimlerin demokratik ve özgür bir ortamda geçmesi, tüm taraflarca onaylanması gereken temel bir olgudur.

Yılmaz Odabaşı

(Şair, gazeteci-yazar): Çok demokratik bir ortamda yapılacak ve kesinlikle halk iradesini yansıtacak seçimler istiyoruz. Ancak, arzuladığımız şeyle nesnel gerçeklik pek çakışmıyor.

Zeynel Karak

(Newroz gazetesi Diyarbakır temsilcisi): Devletin son üç yıldır mücadele için bitirdik bitireceğiz demesi ve son 6 aydır da tüm gücüyle bölgeye yüklenmesi, istediğimiz demokratik ortamı engelleyecektir.

Yerel yönetimler ve seçimler üzerine

Sayfa 4'te

Devrimci Ulusal Kadınlar:

Güçlerimizi birleştirelim

Sayfa 5'te

- Ben Jirinovskî'yi sevmedim.....5
- Sterka Geş:İsmail Beşikçi Ü Girtîgeh.....7
- Diyarbakır Notları: DEP'te seçim telaşı7
- Paradigma: Çiller Hükümeti ve Machbet'in sonu10
- Şêrîn û Xweşkirina Zimanê Kurdî10
- Bosna: Avrupa'nın göbeğinde Kürdistan kadar yaralı11
- Yeniden Kürt Alfabeti Üzerine12
- Pirîsk: Têkiliyên navnetewî û politikayên bi şexsîyet (2)13

Ulusal mücadele geleneğimiz ve sosyalist birlik

Kürdistan sosyalistlerinin birbirlerinden ayrı durarak sorumluluklarını hakkıyla yerine getirebilmeleri, en azından kısa vadede mümkün görünmemektedir.....

Sosyalistlerin birleşik etkinliği, tek tek hareketlerin ortada olan güçlerinin çok üzerinde bir potansiyele canlılık kazandırma olanağına sahiptir....

Kürtlerin varolma ve bir ulus olarak haklarına kavuşma mücadelesinin oldukça gerilere uzanan bir tarihi var. Ancak, dünden bugüne uzanan bir mücadele geleneğinden genel olarak söz etmek olanaklıysa da, ulusal kurtuluşçu siyasetin dününü bugününe bağlayan ve değerleri bugünde yaşatılan zengin ve kurumsal bir mirastan söz etmek güçtür. Bunun çeşitli nedenleri olduğu muhakkak. İdeolojik-politik formasyonları, sosyal karakterleri ve kültürel biçimlenişleri birbirinden farklı olan güçlerin, ulusal mücadeleye dönemselsel olarak önderlik etmiş olmaları en başta vurgulanabilir. Bu açıdan, 1930'lu yıllara kadar olan dönemle '60'lı ve '70'li yılları; '70'li yıllar ile de '80 sonrası dönemi birbirinden ayıran belirgin farklar vardır.

1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren ulusal siyasetin şekillenmesinde, sosyalist söylem ve pratiğin giderek artan, bir noktada belirleyici olan varlığı ve ağırlığı, kayda değer bir siyasal-kültürel birikim yaratmıştır. Toplumsal olarak üretilen bilginin, kültürün ve duygunun, toplumsal yaşamın sürekliliği içindeki doğal iletim kanallarında meydana gelen ve nedenleri az çok bilinen tıkanmalar; yaşayan, güçlü bir gelenek oluşturulmasını önlemişse de, o dönemde üretilen değerlerin, bugün paylaşılan hakim kültür içinde çekinik ya da potansiyel olarak yine de var olmaya devam ettiği söylenebilir. En önemlisi, ulusal değerlerimizi sosyalizmle renklendiren ve tarihsel olarak Kürt aydınlanmasının çağdaş bir ek-sende gelişmesine belirleyici

katkılarda bulunanların yarattığı siyasal, kültürel ve entellektüel birikimin taşıyıcısı Kürt sosyalist hareketinin temsilcilerinin, misyonlarının gerisinde bir etkinlik düzeyinde olsalar da, varolmaları ve birleşik bir sosyalist müdahale çabası içinde bulunmalarıdır.

Birleşik Sosyalist Etkinlik

Öteden beri, tek başına "ulus adına" siyaset yaptığını iddia edenlerin, Kürtlerin ulusal uyanışı ve başkaldırısı sürecinde yarattığı takdire değer dönüşümler bir yana, bugün ihtiyaç duyulan ideolojik-politik açılımları gerçekleştirmekten uzak olduğu; sınıf-toplum, toplum-siyaset, siyaset-şiddet ilişkilerini karmaşıklaştırdığı ve bunun hem Kürt toplumsal dokusunda ve hem de ulusal kurtuluş mücadelesinin doğrultu ve düzeyinde önemli geriliklere ve açmazlara neden olduğu ortadadır.

Sosyalistler, ulusal mücadeleye önderlik edemedikleri koşullarda da, ulusun ve mücadelenin bir bileşeni olarak teori ve politika üretiminde güçleri oranında seferber olmak ve yeri geldiğinde ulusal bir sorumlulukla, önderlik iddiasındaki harekete önerilerde bulunmak ve eleştirmek durumundadırlar. Fakat gelişmeler ve deneyimler göstermiştir ki, mücadelenin doğrultusundaki sapmalara, düzeyindeki tıkanma ve gerilemelere, hatta toplumsal gelişmenin çarpık yönelmesine neden olan arazi hususlar, yapısal bir nitelik taşımaktadır.

Bu durum, ulusumuzun ve mücadelemizin geleceği ile ilgili kaygılarla birlikte, sürece müdahale potansiyeli taşıyanların so-

rumluluğunu da arttırmaktadır. Kürdistan sosyalistlerinin birbirlerinden ayrı durarak bu sorumluluğu hakkıyla yerine getirebilmeleri, en azından kısa vadede mümkün görünmemektedir. Sosyalistlerin, bugünden yarına önderlik iddiasıyla olmasa da, siyasal-örgütsel birliğini sağlamış olarak siyaset ve savaş sürecine güçlü ve kapsamlı bir müdahale gerçekleştirmesi durumunda; yıllardır önemli oranda atıl duran kadrosal ve çevresel enerji, ulusal mücadelede yeni bir dönemeç oluşturmak üzere anlamlı bir etkinlik kazanacak ve yine yıllardır hakim siyaset ve kültür içinde ancak çekinik bir halde varılmaya devam ettiği bilinen potansiyelin de harekete geçirilmesi ve bu yapı etrafında ete kemiğe bürünmesi söz konusu olacaktır. Yani sosyalistlerin birleşik etkinliği, tek tek hareketlerin ortada olan güçlerinin çok üzerinde bir potansiyele canlılık kazandırma olanağına sahiptir; elbetteki bu odağın, çekim merkezi oluşturabilecek düşünsel-pratik donanım ve yanısıra ikna edici bir siyaset almaşığı yaratabilmesi durumunda.

Sosyalistlerin Eylül öncesinde de varolan birlik probleminin aşılması yönünde, bugün bir hayli mesafe katedilmiştir. YEKBûN'un oluşması, önemli, ancak içinde yer alan çevrelerin de ifade ettikleri gibi yetersiz bir adımdır. YEKBûN, KUK, Kawa ve TSK arasında meydana gelen yakınlık ve bazı pratik gelişmeler, siyasal-örgütsel birliğin inşasıyla tamamlanabilirse, ileride yanyana gelebilmeleri mümkün olabilecek bir-iki çevre hariç, sosyalistlerin birlik süreci önemli oranda tamamlanmış olacaktır.

Bu noktada, Kürdistanlı sosyalistlerin olanaklı olabilecek en geniş birliğinin nasıl bir programatik çerçeveye sağlanabileceği, görüş birliklerinin ve ayrılıkların hangi konularda ortaya çıkabileceği ve bunların aşılabilmesi için nasıl bir işlerlik oluşturulması gerektiği ve ne tür teorik formülasyonlardan yararlanılabileceği konularında, diğer çalışmaların yanısıra, basınıımızda canlı bir tartışmanın başlatılması da gerekmektedir.

Teorik sorgulama ve yeniden üretim

Devrim, sosyalizm, örgütlenme ve parti kavramlarının, genel olarak ifade ettiklerine ilişkin sorgulamalar ışığında, bu kavramların ve bağlı terminolojinin, tutarlı ve bütünlüklü bir kavramsal çerçeve içinde yerli yerine oturtulması gerekmektedir. Kürt sosyalistleri, uzunca bir zamandır teorik sorgulama ve üretimde, sahip olduğunun gerisinde bir performans sergilemiştir. Dünün, çoğu kez kısır tartışma ve çekişmelerini tekrarlamaktan sakınıp ulus olarak yaşadığımız sürecin hassasiyetini ve gereklerini de dikkate alarak "ufuk açıcı" bir tartışma-görüş alışverişinde bulunma, kamuoyunu bil-

gilendirme ve ilişkilendirme platformu oluşturulabilir.

Gerçekten de marksist literatürün tartışılması ve yeniden tartışılmasıyla sosyalizmin dününü ve bugünü kavramaya çalışmak, yarınını hazırlayabilmek bakımından zorunludur. Tartışma, dünün bilgisini sorgulama ve gerektiğinde yeni kavramlaştırma denemelerine girişmede, klasik tarz ve yargılar bir kenara atılmadan yeni ve özgün bir üslup yaratılabilir. Ne marksizm ne de leninizm, "geçmişte kalan acı bir nostalji" değildir. Ancak, mükemmel, her zamanda her ilişkiyi ve durumu açıklayabilen mucizevi bir reçete, takdir edilir ki yoktur, olamaz. Ekonomik ilişkilerin ve siyasi dengelerin, 20 yıl öncesine bile karşılaştırılamayacak kadar kompleksleştiği; ilişki ve yapılar da dikkate değer değişmelerin yaşandığı biliniyorsa; bu ilişki ve yapıların ve bunlardaki değişimin niteliğini çözümlenebilmenin de, "zenginleştirilmiş" teorik araçlar ve modeller gerektirdiği açıktır. Yeni kavramlaştırma denemelerine de en çok bu yüzden ihtiyaç vardır. Sorun şudur: sosyalist sistemin çözülmesiyle dünya siyaset sahnesinde ortaya çıkan devasa boşluğun, çok merkezli-tek kutuplu bir emperyalist "yeni" düzenle doldurulmaya çalışıldığı, halkların emperyalizm karşısındaki mukavemetinin kırıldığı koşullarda, "küresel eğilimler" in kutusallaştırılmaya çalışılan "değerler"ine yüz mü vereceğiz; yoksa teorik-politik analiz ve direnme araçlarımızı, bizzat gelenekten öğrendiğimiz ve düşünce piramidimizi canlı kılan iç dinamiklerin yardımıyla gözden geçirip ihtiyaç duyulan yenilikleri yaratarak kurumsallaştırmaya mı çalışacağız?

Kürdistan sosyalistleri; ülkesel gerçekliğimiz ve kendi yapısal durumlarından kaynaklanan, yılların birikimiyle oluşmuş sorun ve zorlukların üstesinden gelebilmenin birincil koşulu olan siyasal-örgütsel birliklerini yaratırlarken, sosyalizmi devrimci kılan değerlere sıkı sıkıya sarılmak durumundadırlar.

Varolan ortak paydaların, böylesi bir yaklaşımla ve sosyalizm zemininde yürütülen tartışmaların ortaya çıkabilecek sonuçlarından da yararlanılarak geliştirilmesi halinde, pratikte atılan adımların, anlamlı ve kalıcı bir sosyalist önderliğin yaratılmasıyla sonuçlanacağına inanıyoruz.

Eksikleri, yanlışları ve herşeye rağmen bugün çok daha iyi anlaşılmasına başlanan olumsuzluklarıyla, dünün mirasını bugünün birikimiyle birleştirip güçlü bir sosyalist gelenek ve önderlik yaratabilmek ve ülkemiz siyasetine devrimci sosyalist tarzda, beklenen güçlü müdahaleyi gerçekleştirebilmek için "tüm sosyalist çevreler ve kadrolar görev başına!" diyoruz.

Sosyalist Birliğe Doğru

ALMANYA(Medya Güneşi)- YEKBÜN ve KUK'un yürüttüğü siyasal birlik çalışmalarına, Ocak 1994'te gerçekleştirdiği 1. Kongresinde aldığı kararlarla TSK (Tevgera Sosyalistên Kurdistan/Kurdistan Sosyalist Hareketi)'nin de katılımıyla çalışmaların hızlanması beklenirken, Kawa ve YEKBÜN Güney Kürdistan komitelerinin, birlik konusunu değerlendiren 19 Ocak tarihli ortak bir açıklama yapmaları, Kürt sosyalistlerinin siyasal ve örgütsel birlik çabalarının gelişerek 1994 yılında sonuç verebileceği beklentilerine yol açtı. Diğer yandan 1993 yılında, aralarında Kawa, Tekoşin ve Kürdistan Komünist Partisi'nin de bulunduğu birkaç örgüt, grup ve kadrodan oluşan sosyalist birlik platformu da çalışmalarını sürdürüyor.

70'li yılların ortalarında oluşan ve özellikle 80'li yılların ilk yarısında bölünmeler sonucu birçok parti, örgüt ve gruba dağılan Kürt sosyalistlerinin, siyasal ve örgütsel birlik istem ve çabaları eskiye dayanıyor. Bu konuda birçok görüşme ve çalışma yapıldı. Fakat deneyimsizlik, dar grupçuluk ve özellikle o dönemlerde dünyada yaşanan kamplar arası soğuk savaş; sosyalist arenada çıkar ilişkileri üzerinde temellenen düşmanlıklara ideolojik kılıf uydurulması ve bunların tüm dünyada olduğu gibi ülkemizdeki siyasal yaşamı etkilemesi sonucu bu tür siyasal ve örgütsel birlik çalışmaları başarıya ulaşamadı.

Özellikle son yıllarda dünya ölçeğinde meydana gelen değişikliklerin ve reel sosyalizmin çökmesinin ardından birçok sosyalist örgüt ve grup aralarında var saydıkları "köklü" ayrılıkların buzdan duvarlar olduğunu, buzların erimesi sonucu aslında tümünün aynı zeminde bulduklarını ve aralarında ciddi bir ayrılığın olmadığını gördüler. 15-20 yıllık siyasal gelenek ve deneyime sahip olan Kuzey Kürdistanlı sosyalistler, Kürt sorununun çözümünü, Kürt toplumunun ve kurtuluş mücadelesinin çağdaş değerlerle donatılmasını sağlayacak sosyalist alternatifin marjinal örgütlenmelerle iddialı olamayacağını kavradılar.

Sosyalist Birlik Platformu Ve Yekbün

1983 yılında PPKK ve KUK-SE arasında başlayan ve dönem dönem duraklamalar gösteren siyasal ve örgütsel birlik çalışmaları 1989 yılına vardığında taraflar yeni bir değerlendirme yaparak birlik çalışmalarına diğer sosyalist örgüt, grup ve kadroları da dahil etme kararı aldılar. Yapılan çağrıya olumlu cevap veren YSK (Yekîtiya Sosyalistên Kurdistan/Kurdistan Sosyalistler Birliği), Ala Rızgarî, Parhêz, KAK(Komela Azadî ya Kurdistan) ve diğer bazı grup ve kadrolar, PPKK ve KUK-SE ile birlikte Sosyalist Birlik Platformu'nu oluşturdu. Bir yıldan fazla süren bu çalışma, tarafların ortaklaşa düşünce ve perspektiflerini yansıtan bir broşürün yayınlanması dışında hiçbir sonuç vermedi.

PPKK, KUK-SE ve KAK, birlik çalışmalarını sürdürerek 1992 yılında gerçekleştirdikleri birlik kongresiyle YEKBÜN'ü kurdular.

YEKBÜN, ilk kongresinde aldığı

bir kararla sosyalistlerin birliğinin YEKBÜN'un oluşumuyla bitmediğini, bunun sadece ilk adım olduğunu, Kürt sosyalistlerinin birliğinin yakıcı bir görev olarak gündemlerinde durduğunu açıkladılar.

Yekbün ve KUK'un Birlik Çalışması

YEKBÜN'un kongresinden birkaç ay sonra KUK IV. kongresini gerçekleştirdi. YEKBÜN ve KUK kongrelerinde benimsenen politik perspektifin ve çalışma yöntemlerinin büyük benzerlik arz etmesi sonucu yakın ilişkiler kuruldu ve sonunda iki

YEKBÜN ve KUK'un yürüttüğü siyasal birlik çalışmalarına, Ocak 1994'te gerçekleştirdiği 1. Kongresinde aldığı kararlarla TSK (Tevgera Sosyalistên Kurdistan/Kurdistan Sosyalist Hareketi)'nin de katılımıyla çalışmaların hızlanması beklenirken, Kawa ve YEKBÜN Güney Kürdistan komitelerinin, birlik konusunu değerlendiren 19 Ocak tarihli ortak bir açıklama yapmaları, Kürt sosyalistlerinin siyasal ve örgütsel birlik çabalarının gelişerek 1994 yılında sonuç verebileceği beklentilerine yol açtı. Diğer yandan 1993 yılında, aralarında Kawa, Tekoşin ve Kürdistan Komünist Partisi'nin de bulunduğu birkaç örgüt, grup ve kadrodan oluşan sosyalist birlik platformu da çalışmalarını sür-

örgütün yetkili organlarınca siyasal ve örgütsel birlik kararı alındı ve bu konuda resmi görüşmelere başlandı. Bu görüşmelere TSK'nin de katılımıyla birlik çalışmaları üç örgüt arasında sürdürüldü. Daha sonra, bazı nedenlerden ötürü TSK, birlik çalışmalarını yaklaşmakta olan kongresinin sonrasına erteledi.

Edindiğimiz bilgilere göre, KUK ve YEKBÜN delegasyonları siyasal ve örgütsel birliğin niteliği ve biçimi üzerinde anlaşmaya vardılar. Konunun her iki örgütün yetkili organları tarafından yakın bir dönemde ele alınarak bu yönde pratik adımların atılması bekleniyor.

Öte yandan her iki örgütün de oluşturacakları birlikle de Kürt sosyalistlerinin birliğinin tamamlanmış olmayacağı bu nedenle gerek birlik sürecinde ve gerekse de birleşme sonrasında sosyalistlerin birliği arayışlarını sürdürme konusunda hemfikir oldukları öğrenildi.

Yekbün Merkez Komitesi'nin Çağrısı

Ekim '93'te yayınlanan YEKBÜN Merkez Komitesi bildirisinde, Kürt sosyalistlerinin birliği üzerinde önemle durulmuş ve bu konuda geniş açıklamalar yapılmıştı. 14 Ekim 1993 tarihli YEKBÜN Merkez Komitesi bildirisinde, YEKBÜN'un Kuzey Kürdistan sosyalistlerinin siyasal ve örgütsel birliği yolunda önemli bir aşama olduğu belirtilmekle birlikte sosyalistlerin birliğinin temel bir görev olarak hala önlerinde durduğu vurgulanmıştı. Sorunla ilgili olan kimi örgüt ve gruplarla da ilişkiler kurulduğu kaydedilen bildiride kendileri dışında da benzeri çabaların olduğunu bu konuda bazı örgüt ve grupların yaptıkları kongre ve toplantılarda kendileriyle birlik kararı aldıkları belirtiliyor. Konuyu çok yönlü ele alan YEKBÜN Merkez Komitesi, sosyalistlerin siyasal birliğinin bir an önce sağlanması için bir dizi karar aldı.

YEKBÜN, sosyalist örgüt ve gruplara şu çağrıda bulunmuştu:

"..... Merkez Komitemiz, kendilerine sosyalist diyen tarafların mev-

cut birlik eğilimleri ve konuya ilişkin genel perspektiflerini dikkate alarak, başta KUK/RNK, TSK, Kawa, PRK (Rızgarî), KKP, Têkoşîna Sosyalist, Ala Rızgarî (Sosyalist Gelenek) olmak üzere, Kuzey Kürdistan'da güçlü bir sosyalist parti yaratmayı amaçlayan ve bu doğrultuda birlik istemi olan tüm sosyalist parti, örgüt ve gruplarla görüşmelerin başlatılmasını, varolan görüşmelerin olanaklı en kısa bir sürede sonuçlandırılmasını, siyasal birlik çalışmalarının belli düzeye gelmesinden sonra, tek tek sosyalist kadroların da sürece katılmalarının sağlanmasını ka-

rarlaştırdı. Konuyu değişik gerekçelerle sürüncemede bırakacak, süreci gereksiz bir biçimde uzatacak eğilimlere karşı duyarlı olunmasına inanan partimiz, konuya ilişkin adımların hemen atılmasını uygun görmektedir."

TSK'nin Kongre Kararı

TSK daha önce çalışmalarına katıldığı YEKBÜN ve KUK'la yürütülen sosyalist birlik görüşmelerine bu kez kongre kararıyla katılıyor.

Bu yılın başlarında 1. Kongresini toplayan TSK, yayınladığı bir bildiriyle kongre sonuçlarını kamuoyuna açıkladı. Bildiride sosyalistlerin siyasal ve örgütsel birliğine ilişkin şu görüşlere yer verildi:

"Kongremiz, siyasal birlikler sorununu, ülkemizde yaşanan acımasız sömürge savaşı karşısında, sürece radikal müdahalenin zorunluluğu ve bu bazda hareketimize düşen görev ve sorumlulukları bir bütünlük içinde ele aldı. Birlik hareketi olmamız, siyasal birlikler konusunda edindiğimiz pratik deneyim, bu sorunun hem zor, hem de o adar onurlu bir görev olduğuna parmak bastı. Kuruluşundan günümüze kadar siyasal birlik sorununu gündeminde tutan hareketimiz, belirli öznel ve nesnel nedenlerle birlik sorununu gündemine getiren siyasal yapılanmaların şimdiki kadar istenilen düzeyde ve genişlikte adım atamalarını bir eksiklik olarak gördü ve halkımızın genel devrim çıkarları ön planda tutularak, yeni adımların atılabileceğini vurguladı. Kürdistan'da ve yurtdışında muazzam bir sosyalist potansiyel olduğu, ancak bunun dağınık olmasından ötürü halkımıza bir alternatif sunamadıkları ve varolan tek tek yapılarla devrimci sürece müdahale edilemeyeceğini, bunu gerçekleştirmek için, sosyalist yapıların siyasal birliğini daha bir güçleştiriyor ve yakıcı hale getiriyor. Bu nesnel durumdan hareket eden Kongremiz, daha önce ilkesel olarak prensip anlaşmasına vardığı TSK, KUK ve YEKBÜN'la oluşturduğu platform baz alınarak; siyasal birliğin

geniş bir çerçevede gerçekleşmesi doğrultusunda çalışacağını karar altına aldı."

"Sosyalistler! Mücadeleci Bir Birlik İçin Görev Başına!"

Sürdürülen birlik çabalarına bir ses de Güney Kürdistan'dan eklendi. Kawa ve YEKBÜN Güney Kürdistan komiteleri ortak bir açıklama yaparak tüm sosyalistleri, mücadeleciler bir birlik için görev başına çağırdılar.

Sosyalist bir kimlikle yürütülen örgütsel çalışmaların birleşik bir çatı altında toparlanamamasının Kuzey Kürdistanlı sosyalistlerin yıllardır sürdürdükleri mücadelelerin istenen ürünleri verememesinde önemli bir rol oynadığını belirten YEKBÜN ve Kawa komiteleri açıklamalarında şu görüşlere yer verdiler:

"Bölük pörçük yapılarıyla sürecin altından kalkamayan sosyalistlerin, tarihsel misyonlarına uygun bir şekilde sürece müdahale etmeleri ve mücadelenin bilimsel temellerde gelişmesinde, güçlü bir sosyalist çekim merkezinin oluşturulmasının yeri büyük olacaktır. Bu birlikteliğin sağlanması, aynı zamanda, yurtsever güçlerin cephesel birliğinin de sağlıklı temellere oturtulmasına önayak olacaktır."

Daha sonra, geçmişte takınılan tutumların, dar grupçu yaklaşımların ve politik toylukların, sosyalistlerin geniş birliğininin sağlanması önünde engel teşkil ettiğine de değinilen açıklamada, sosyalistlerin geçmiş deneyimlerden dersler çıkararak bu türden yaklaşımları aşmaları ve somut pratik adımlarla birliği örmeleri gerektiği belirtildi.

Açıklama şu belirlemelerle son buluyor:

"Bizler Kawa ve YEKBÜN Güney Kürdistan Komiteleri olarak mevcut olan durumda Kürdistan'da muazzam bir sosyalist birikimin olduğunu, bunun sosyalist direnişçi bir bazda merkezileştirilmesi gerektiğini ve bu yönde kendisine sosyalist diyen herkesin tarihsel sorumluluğunu takınarak bu sürece güç vermesi ve yine en kısa zamanda ideolojik, siyasal ve örgütsel bir yapı içinde birleşmesi gerektiğine inanıyoruz.

"Bunun için örgütsel birliğin yolunu açmak amacıyla tezelden komisyonlar oluşturulmalı ve pratik alandaki tüm çalışmalar yakınlaştırılmalıdır.

"Birliğin sağlanmasıyla, Kuzey Kürdistan'da önemli bir potansiyel ve mücadele deneyimine sahip olan sosyalistlerin, devletin halkımıza yönelttiği kirli savaşı işlevsiz bırakarak Kürt ulusunun bağımsızlık ve özgürlük mücadelesine öncülük edebilecek bir yapıya kavuşacağından hiç kuşku yoktur."

Diğer yandan 1993 yılında aralarında Kawa, Tekoşin ve Kürdistan Komünist Partisi'nin de bulunduğu birkaç örgüt, grup ve kadrodan oluşan Sosyalist Birlik Platformu da çalışmalarını sürdürüyor.

Tüm bu gelişmeler, 1994 yılında Kuzey Kürdistanlı sosyalistlerin birliği yolunda ciddi adımların atılabileceğini ve bu çalışmaların örgütsel ve siyasal birliğin sağlanmasıyla sonuçlanabileceğini gösteriyor.

Yerel yönetimler ve seçimler üzerine

R.AZIZOĞLU

Yapılmalı, yapılmamalı, ertelenmeli, sıkıyönetim ilan edilme vs. tartışmalarından; Devletin 'külahından çıkaracağı tavşanlar' tespit edildikten sonra, nihayet, Devlet seçimleri yapmaya karar verdi. Kürt ulusal cephesinde de tartışmalar başladı. DEP, bağımsız aday, sosyalistlerin birliği, boykot, herhangi bir partiden devrimci-yurtsever adayları seçtirmek gibi tavrı (sızlık)lar gündemi kapladı.

Egemen bloku bütün kurum ve kuruluşlarıyla endişeye garkeden, üzerinde ne kadar çok tartışılan yerel yönetimler ve nedir ve seçimleri ne anlam ifade ediyor?

I-YEREL YÖNETİMLER

A-Troçki'nin deyimiyle "Kapitalizmin tarihi, köyün kente bağlanması tarihidir". Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte kentler, ticaret ve yönetim merkezi durumuna geldiler.

Avrupa toplumlarında, feodalizmden kapitalizme geçiş döneminde kentleşme, sanayi ve ticaretin yarattığı bir sonuç olmuştur. Kentleşme olgusu, kentin yönetimi problemini beraberinde getirmiş; kentin dinamik, ilerici gücünü oluşturan ticaret sınıfı ile gerici 'ruhbun sınıfı' arasında, kentin yönetimi konusunda da çatışmalar olmuştur. Bu mücadelenin ürünü olan yerel yönetimlerin, özellikle belediyelerin, zamanla demokratik nitelikleri artmış ve toplum düzeninin temel kurumları olmuşlardır.

B-Kent yönetimini ele geçiren burjuvazi, siyasi iktidara da elkoyduktan sonra kentlerdeki egemenliğini pekiştirmiş, kentsel yaşamın her alanını kendi sınıfsal çıkarlarına göre örgütlemiştir. Kir-kent arasındaki ve kentlerin kendi aralarındaki ekonomik-ticari ilişkilerin gelişmesi, büyük sanayi işletmelerinin ortaya çıkışı, kentlerin toplum yaşamındaki ağırlığını arttırmıştır. Kentler, kapitalizmin yapısal özelliklerinden kaynaklanan en iflah olmaz eşitsizlikleri ve çelişkileri, bünyesinde en keskin biçimiyle barındırıyor. Para, faiz, banka ve arsa spekülasyonları; fuhuş, kumar merkezleri vs. unsurlarla, kentlerden büyük çıkarlar sağlanmaktadır. Partiler arasındaki meydan muharebelerini andıran siyasi kavgaların; milletvekillerinin, parti genel başkanlarının bile belediye başkan adayları olmalarının temel sebebi bu çıkarlardır.

Emekçiler katında ise bu kavga'nın amacı, kentsel sömürü, eşitsizliği yoketmek veya sınırlamak; çelişkileri kendi lehlerine çözmektir. Bunun yolu da, kent yönetiminde emekçi halkın söz ve karar sahibi olması, kent yönetiminin demokratikleştirilmesi, temel mal ve hizmetlerin üretiminde yerel yönetimlerin etkin bir role kavuşturulmasıdır.

C-Bilindiği üzere, tüm dünyada ve özellikle Avrupa'da yerel yönetimlerin özerkliği, demokratikleşmenin önemli parametrelerinden biri olarak kabul edilir. Gerçekten de yerel yönetimlerin özerkliği ve demokratikleştirilmesi, ülke genelindeki demokratikleşmenin de önemli bir adımı olmaktadır. Ayrıca merkezi yönetim, birtakım temel mal ve hizmetlerin üretiminde ve bunların halka götürülmesinde, yapısı gereği yetersiz kalmaktadır. Yani özerk yerel yönetimler, demokratikleşmenin bir parametresi olmakla birlikte, sosyo ekonomik yapının iyi işleminde bir zorunluluk olarak kendini dayatmaktadır. Birçok Avrupa ülkesinde yerel yönetimler; yol, su, kanalizasyon, çöp toplama gibi klasik temel hizmetlerin dışında; eğitim, sağlık, güvenlik gibi hizmetleri yürütmekle de yetkilidir.

Avrupa Konseyi'nin, 'yerel yönetimlerin özerkliği şartı'nı, Türkiye, bazı çekinceler koyarak 1988 yılında kabul etmiş, 1991 yılında çıkarılan bir yasa ile de onamıştır. İkinci 5 Yıllık Kalkınma Planı'ndan başlayarak, tüm beş yıllık kalkınma planlarında, kentleşme ve getirdiği sorunlara ilişkin tespit ve çözüm önerilerinin yer alması, sosyo ekonomik yapının ihtiyaçları eksenindedir.

D-Güçlü merkezîyetçi yapılar, bürokratik merkezci yönetim anlayışı; özerk ve güçlü yerel yönetimi, dolayısıyla yerel demokrasiyi dışlar. Yerel yönetim geleneğinin yerleşmesinin; ulusal sorunun önemli boyutlarda olduğu ülkelerde, 'millî birlik' kaygısı ve ayrılıkçı eğilimlerin gelişmesinin önlenmesi amacıyla, merkezi yapının politik bir tercihi olarak ertelendiği hatta engellendiği görülür. TC. devletin merkezi yapısının, bu anlayışın bir ürünü olarak yerel yönetimlerin kararları, eylem ve işlemleri, organları ve personeli üzerinde koyu bir vesayeti vardır.

E-'Siyaset yuvası', 'partizan kadroların çiftliği', olduğu 'rejim değişikliği için bir laboratuvar olarak' kullanıldığı gibi gerekçelerle, 12 Eylül darbesi, belediyelere ve belediyeçilere savaş açmış, birçok belediye başkanını işkencelerden geçirip cezaevlerine tıkamıştır.

F-a-) Yerel Yönetimlerin Düzen Açısından Anlamı:

Sosyo ekonomik yapının ihtiyaçlarının gerçekleştirilmesinde, egemen blokun politik tercihlerinin uygulanmasında, bir siyasal kontrol aracıdır. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde, sanayileşme hızı ile kentleşme hızı arasında, ikincinin lehine bir gelişme izlenmektedir. Modern kentler, ticari ve sınıai yaşamın merkezleri iken, Türkiye'de, özellikle Kürdistan'da kentler, askeri ve idari merkezlerdir (yönetim, ordu, polis, vergi toplama). Özellikle zoraki göçlerle nüfus patlamaya yaşayan Kürt kentleri; ekonomik düzey düşüklüğü, sermaye birikiminin olmayışı, yetersiz yatırımlar, savaş nedeniyle para ve meta dolaşım hızının düşmesi gibi unsurlarla desteklenen yoksullaştırma sürecine sokulmuştur. Bu 'biçimiyle', Devlet, Kürt kentlerini, "güvenlik kordonu" oluşturmak amacıyla reorganize etmektedir. Düzenin bu politikası açısından, işbirlikçi veya Devlet yanlısı 'seçilmişler', çok büyük önem kazanmaktadır. 12 Eylül rejiminin belediyelere bakışı, bugün, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ve DYP-

SHP hükümetinin Kürdistan'daki yerel yönetimlere bakışı olmuştur.

b-)Ulusal Devrimci Güçler Açısından Anlamı:

— Yeni toplum projesinin icrasında bir laboratuvar.
— Toplum yapısının demokratlaştırılmasında önemli bir kurum.

— Kürdistan'daki kentsel yaşamda, Kürt halkının sınırlı bir alanda da olsa kendi kendini yönetmeyi öğrenmesi.

— Kürt ulus sorununun demokratik, barışçıl yöntemlerle çözümünde yeni kanallar açabilmeye işlevsel yetiler sunması bakımından önemlidir.

Ancak egemen düzenin, hukuki meşruiyeti olan hiçbir kurum ve kurulu takmadığı, pervasız bir şiddeti siyasal kontrol aracı olarak gördüğü bugünkü uygulamaları karşısında, ulusal devrimciler, düzenin taktik tutum ve hedeflerine karşı belediyelere atfedilen önem ne olursa olsun, karşı duruşlar olabilmeli; kendi taraftarlarını, dostlarını 'seçtirmekten' öte, yerel yönetimlerin özerkleştirilmesini, demokratikleştirilmesini, mal ve hizmet üretiminde halk yararına işlevselleştirilmesini sağlayacak program ve politikaları öne çıkarabilmeli; verili durumda özerk yerel yönetimleri asgari hedef olarak otonom Kürdistan'a evirebilmelidirler.

II-SEÇİMLER

A-Seçimlerin; genel, eşit, serbest ve "gizli oy, açık sayım" esasına göre, her türlü kuşku'dan uzak yapılması, temsili parlamenter çoğulcu rejimin temel koşuludur. Birçok burjuva demokratik ülke anayasasında bu biçimde tarif edilir. Ayrıca, seçmenin her türlü siyasal ve ekonomik etki ve baskıdan uzak, kendi tercihine göre oy kullanması esastır.

B-"Genel ve eşit oy hakkı", anayasalci mücadelenin bir sonucu olarak, modern dünyanın tümünde yerleşmiş bir prensiptir. Sınıflı toplumların tümünde olduğu gibi Türkiye'de de, genel oy hakkının emekçi sınıflarca egemen sınıflara karşı bir silah olarak kullanılabilme özelliğinde olmasına karşın, esas olarak, devletin otoritesine, halk yığınları nezdinde demokratik bir teminat bahşeder; halkın, kendi öz sömürsüne meşru imiş gibi boyun eğmesini sağlayan bir araç işlevi görür. Egemen sınıflar, halka bu kadarını çok ve tehlikeli görmektedir. Seçim yasalarındaki hileler, egemen sınıfların, propaganda kutusuyla (TV) bilinç çarptırmalarına girişmesi, halkı tek yanlı güdülemesi, seçilmiş organların yetkilerinin sınırlandırılması vs. oyunlarla genel oy hakkı, artık sadece iktidarın sözde temsili niteliğini kaptıran bir aldatmaçaya olmuştur. Bazen bu tür oyunlara bile gerek duymayan TC. devleti, 40 yıllık "çoğulculuk" tarihini, "dert"ler tarihine çevirmiştir. "Seçilmişler" in en politik organı parlamento, ülke yönetiminde yetkisiz bir kurum konumunu aşamamış; milletten vekilleri, öğretmen tayini, ihale komisyonculuğu yapma vs. gibi derelere düşürülmüşlerdir. "Seçilmişler" in, değil iktidarda söz sahibi olmak, iktidarın kuyusuna bile yavaşladıkları, artık herkeşçe teslim edilen bir gerçek olmuştur. Hatta o kadar ki, yapılan birçok işten, bakanların, Başbakan'ın bile haberi olmamaktadır. Mahalli idarelerden İl Genel Meclisi'nin, "yerel" il idaresi ile ilgili bağımsız hiçbir yetkisi yoktur. Bu kurumun başı olan vali, merkezi idarenin bir memurudur. Belediyeler ise, merkezi idarenin koyu vesayeti altındadır. Belediye başkanları, ilçe jandarma komutanının direktifiyle yakalanıp tutuklanabilmektedir (Örneğin Silvan Belediye Başkanı).

C- Seçim, genel oy hakkı vs. gibi klasik demokratik kuralların bu aldatıcı görünümüne rağmen, 27 Mart 1994'te yapılacak yerel yönetimler seçimi, Devlet tarafından, "olmak ya da olmamak" ahmaklığıyla otorite gösterisine, devrimci demokratik muhalefete karşı seçim terörüne dönüştürülmektedir. Binlerce insan (abartma değil, evet binlerce insan), büyük bir keyflikle kaşla göz arasında gözaltına alınmakta, tehdit edilmekte, onlara insan "faili meçhul" cinayetlerle öldürülmektedir.

D-Seçimlerde, her partinin, her adayın kendini ifade edebilme, kendini anlatabilme hak ve olanaklarına sahip olması, halkın özgür iradesinin sandığa yansiyabilmesi için esastır. Bu anlamıyla Kürdistan'da can güvenliğinin bile tehdit altında olduğu bir ortamda, seçime girilecek. Hem fiili, hem de psikolojik düzeyde "alçak şiddetli" bir savaş ortamının yaşandığı bir zeminde, halkın özgür iradesinin, sandığa doğru ve gerçek biçiminde yansiyabilmesi mümkün değildir. Görünen o ki, seçime yakın günlerde bu ortam daha da gerginleşecektir. Böylesi bir ortam, seçim olgusunun doğasına aykırıdır. Her biçimiyle sandıktan çıkacak sonuç da, siyasetin makro düzeyinde halk iradesinin tecellisini temsil eden bir sonuç olmayacaktır. Açarsak; çıkacak sonucu, ne Devlet "işte siz bu kadarsınız, halk Devletin yanında olduğunu gösterdi" demeye, ne de ulusal güçler "halk Devlete ders verdi, işte halk gerçek tercihini yaptı" deme meşruiyetine sahip olmayacaktır. Zira halk iradesi, peşinen şiddet ve şiddet tehdidiyle malul olduğundan, çıkacak sonuç da şaibeli olacaktır.

Toplumsal meşruiyet temelinden yoksun ve sonucu peşinen şaibeli bir seçimin bugünden görünen sakıncalarının giderilmesi için, seçimler kendi doğasına uygun bir ortamda cereyan etmelidir. Bunun ilk adımı, PKK'nin ve Devletin potansiyel tehditlerini de geri almaları koşuluyla, Mart ayının tümünü kapsayacak bir ateşkestir. Ancak yine de belirtmek gerekir ki, bugünden görüldüğü kadarıyla Devletin böylesi bir niyeti yoktur ve seçimler için "külahından çıkaracağı tavşanları" şimdiden belirlemiştir.

E-Referandum: Seçimleri bir referandum olarak sunma gayretleri üzerine de bazı uyarılarda bulunmak gerekiyor.

Bugün ulusal bilincin, ulusal uyanışın çapı, gerek tek tek ve gerekse bir bütün olarak Kürt ulusal organizasyonlarının tümünü aşmıştır.

Kürt halkı, bir ulusal demokratik birlik platformundan yok-

sundur. Başlangıçta DEP, legal zeminde Kürt ulusal muhalefetinin birlik platformu olmaya adayken, 12 Aralık 1993 kongresiyle organik terkihi bozulmuş, mutabakat zedelenmiş, DEP, HEP'e evrilmeye sürecine girmiştir.

Yerel yönetimlerin ve yerel yönetim seçimlerinin kendine has özellikleri vardır. Zaman zaman partiden, programdan çok, şahsiyetler ön plana geçebiliyor. Step kültüründe, bu biraz daha böyledir. Kürdistan'da gerçek bir savaşın yaşanıyor olması, seçimleri referandumla dönüştürmeye engeldir. Savaş ortamında eli silahların belirleyeni olması, neredeyse bir fizik kuralıdır. 1982 Anayasası'nın yüzde 90'lık bir oranla kabul ettilmesi hatırlanmalıdır.

Seçimlere zorbalık ve hilenin karıştırılacağı şimdiden bellidir. Bunu engellemek için DEP'in uluslararası kurum ve kuruluşlardan gözlemci istemesi bir şeydir. Ancak zorbalığı ve hileyi kafasına koymuş bir taraf için bir caydırıcılığı yoktur. Üstelik sandıkların denetimi ve oy sayımı, seçimlerin sadece bir ayağıdır. Daha önemlisi, önceki merhalelerdir. Adayların kendilerini ifade edebilme, propaganda, örgütlenme imkanlarına sahip olabilmeleridir. Oysa biliniyor, birçok devrimci ve yurtsever gibi, kuruluşundan bugüne, DEP yöneticileri "faili meçhul" cinayet ve saldırılara hedef olmuşlardır. Eleştiri bazında değil, itiraf edelim ki, DEP adayları bugün adaylıklarını açıkladıkları gün, meydanlara çıkıp propaganda imkanlarını araştırmaktan çok, can güvenlikleri için saklanacak güvenli yerler araştırıyorlardı.

Seçimlerde sandık güvenliğini Devletin kolluk kuvvetlerinin (polis, jandarma) "sağlayacak" olması, sonuçların tescilinin Devletin bir başka erki olan yargı erkinin yetkisinde olması bile, referandum kelimesini telaffuz etmede bizi ihtiyata davet eder.

HEP'in SHP "ittifakı" ile girildiği 1991 seçimlerinde referandum propagandası sıkça yapıldı. Eğer gerçekten 1991 seçimleri bir referandum olarak kabul edilirse, ulusal güçler bu referandumu kaybetmişlerdir. HEP-SHP ittifakının, o günün şartları bugünden çok daha avantajlı olmasına rağmen, Kürdistan'ın 17-18 ilinde aldığı oy oranı yüzde 35 bile değildir. SHP'nin oy oranını sıfır bile kabul etsek; yüzde 35, herhalde yüzde 65'ten büyük değildir. Bunlar ve daha belirtilmeyen birçok sebep ve olgu dikkate alınarak, siyasal sorumluluğu ve sonuçları ağır olabilecek sorumsuzlukları yapmaya kimsenin hakkı olmamalıdır.

F-Boykot: Gerçekten de Kürdistan'da halkın özgür iradesinin sandığa yansiyacağı bir ortam yoktur. Devlet, sanki Kürt halkının tercihini önceden tespit etmiş gibi, Kürt halkının tercih edebileceği devrimci demokrat adayları seçime sokmamak için elinden gelen her türlü hile ve zorbalığı ortaya koymuş ve koyacaktır. Yazının önceki bölümlerinde yer yer bahsi geçen hususlar dikkate alındığında, ulusal güçlerin seçimleri boykot etmesi için yeterli gerekçe ve sebepleri vardır. Ancak durum ne olursa olsun, boykot, kaçak dövüş olacaktır. Boykot çağrılarının olmadan bile, yüzde 25'lik oy kullanmama oranı, hemen hemen her seçimde vardır. Yüzde 20'lik bir oranı da buna katabilirsek 45-50'lik bir orana ulaşabiliriz hesabının cazibesi, diğer etkenlerin yanında bizi etkileyebilir. Ancak diğer ucundan düşünürsek, en az yüzde 40'lık bir kesim oy kullanacaktır. Kent rantları, yerel yönetimlerin olanakları vs. gibi etkenlerin cazibesi de insanları sandığa çekecektir. Bu kesin. Biz bu oranın tümünü ve "seçilmiş"lerini düşman mı sayacağız. Sandığa gitmeyi ihanet mi sayacağız? Kürdistan'da düzen partilerinin yerel teşkilatlarında yeralan Kürt insan kümeleri, partinin ideolojik-siyasal hattına, programına göre biçimlenmekten çok, bu teşkilatlarda "çıkarcı grubu" olarak örgütlenmişlerdir. Siyasetle ilişkileri ise, işe girme, işe adam sokma, ihale alma, karakoldan adam alma vs. düzeydedir. Düzenle ilişkileri, meşruiyet temeli olan ideolojik ve siyasi değildir (işbirlikçilerin durumu ayrı bir konudur).

Bu sebeple boykot, sandığa gideceklerin "karşı taraf"ın düzeninde biçimlenmesi olasılığını da taşır. Hele PKK'nin davet edeceği boykot, şiddet tehdidini de içereceğinden, bu olasılık daha da güçlenebilir. Bu haliyle boykot, legal zeminin yansını kendi elimizle karşı tarafa "hediye" etmek olacaktır. Zaten Devletin istediği de, kitle hareketinin üzerinde çok rahat gelişebildiği legal zeminden Kürt ulusal hareketini silmektir. Bu tavrın, Devletin bu konudaki niyetini gerçekleştirmede yardımcı bir işlev göreceği kanısındayım.

G-Birlik Zorunludur: Bu yazı yayımlandığında, seçim gereklerince geç kalmamışsak, şunu öneriyorum: Aslında bir zorunluluğa işaret eder. Her ne kadar DEP, HEP'e evrilmeye sürecine girmişse de, ulusal güçler birliğin ilk adımı DEP'te denemelidir. DEP, militan legal parti gereklerine uygun olarak ve ulusal güçlerin "demokratik birlik platformu" olma iddiasıyla tavrı geliştirmeli, seçim politikasını bu iddiayla belirlemeli ve seçimleri bu iddiayla yürütmelidir. Halkımızın, bir kadermiş gibi mahkum kaldığı ehveni şerhlerin bir yenisi olmamalıdır. DEP, Düzen partileri-DEP ikilemini ulusal güçlere ve halkımıza gösterip, oldu bittilerden kaçınmalıdır. DEP, kötünün iyisi olmamalıdır. Halkın ve ulusal güçlerin iyi niyetini suistimal etmemelidir.

Türkiye'nin demokratik-toplumsal muhalefetiyle güç ve işbirliğine ihtiyacımız vardır. Kürt ulusal muhalefeti, Türkiye'nin toplumsal muhalefetiyle el ele olmalıdır. Pratik politika üretiminde pek güçlü olmayan Türkiye solu ile böylesi dönemlerde güç ve işbirlikleri, Türk solunun güçlenmesine de vesile olabilir, olacaktır. Unutulmamalı, Kürt ulusal muhalefetinin gerçek dostları, Türkiye'nin komünistleri, sosyalistleri ve gerçek demokratlarıdır.

Ben Jirinovski'yi sevmedim...

Osman AYDIN

Azadi gazetesinin 89. sayısında Ali Dicleli imzalı yazıyı okuyunca, ben de Jirinovski'yi sevmediğimi belirtme gereğini duydum. Yazarın, Jirinovski aleyhtar politikalar ve politikacılar konusunda söyledikleri doğru. Eğer Jirinovski bir şarlatan değilse, yaptıkları ve söyledikleri programatik şeylerse, onu, yazarın da dediği gibi açık sözlü kabul etmek gerekiyor. Kuşkusuz Jirinovski'nin açık sözlü oluşu onu sevmemize yetmediği gibi gerekli de değildir. Birçok demokratik ülkeden kovulan veya içeri sokulmak istenmeyen bir kişinin sevebilmesi imkansız. Zaten benim değinmek istediğim konu, onu sevip sevmemek değildir. Beni ilgilendiren, onun ortaya çıkışı ile değişecek bazı tercihlerin yaratacağı sonuçlar ve bu noktada Kürtlerin konumudur.

Kürtler'in tarihinde onları devamlı kovalayan bir şanssızlıkları olduğuna inanırım. Körfez Savaşı'ndan sonra, Kürtler, Ortadoğu'da dünya gündeminin birinci sırasında yer aldı ve bu durum onları haklı olarak fazlasıyla umutlandırmış ve sevindirmişti. Ancak Bosna-Hersek olayları, bir anda gündemi değiştirdi ve Kürt sorunu gündemin alt sıralarına kaydılar. Bu, onların iradesi dışında oldu ve bir şanssızlıktır.

Jirinovski'nin ortaya çıkmasını da Kürtler açısından bir şanssızlık olarak görüyorum. Dağılan SSCB, sonrasında Rusya'da modern çarlığın kurulması kaçınılmazdı. Bu role, batılıların ve ABD'nin desteklediği Yeltsin soyundu. Yeltsin, bir yandan batılı ülkelerle çok sıcak ve iyi ilişkiler ağını kurmak isterken, diğer taraftan modern bir çar olabilmenin kararlı tavrı içindeydi. Ancak yaşanan ekonomik sıkıntılar, Yeltsin'in içinde işinin pek kolay olmadığını açıkça gösteriyordu. Son seçimlerde Jirinovski'nin birinci partinin lideri olarak mecliste önemli bir güç elde etmesi, ters görünmesine karşın, Yeltsin için büyük ikramiyeye oldu. Çünkü bu noktadan sonra ABD ve batılı devletler için Yeltsin daha da vazgeçilmez bir tercih durumuna gelmiştir.

SSCB dağılmış olmasına karşın, Rusya, hala çok güçlü bir orduya ve nükleer güce sahiptir. Bu durum ise, soğuk savaş dönemindekine benzer düşmanlıklar yaşanması ve giderek zaman içinde güç kazanması anlamına gelmektedir. Dünya, ekonomik olarak tek tercihli ve tek merkezli olsa da, askeri olarak iki merkezlilik hala devam etmekte ve uzun bir dönem daha da devam edecektir. Bu noktada NATO'nun, ileride genişleyecek de olsa, bazı stratejik değişimleri kabul etmiş de olsa yine de çok ciddi biçimde askeri ve siyasi bir işlevi olacaktır.

Jirinovski'nin son seçim başarısı

Hevgirtin Parti Meclisi 3.toplantısını yaptı

Haber Merkezi- PDK-Hevgirtin, yurtiçi ve yurtdışı birim temsilcilerinin katıldıkları genişletilmiş Parti Meclisi toplantısı, Şubat ayında yapıldı. Toplantıda, Kürdistan'daki güncel politik gelişmeler ve Kürt ulusal kurtuluş hareketi ile Hevgirtin'in örgütsel durumunu değerlendiren Parti Meclisi, 27 Mart yerel seçimleri, Kuzey Kürdistanlı örgütlerin ulusal cephe çalışmalarını, legal çalışma ve Kürdistan'ın diğer parçalarındaki gelişmelerle ilgili çeşitli kararlar aldı.

Toplantının sonuç bildirisinde, seçimlere ilişkin şu görüşlere yer verildi: "Partimiz, seçimlere katılması halinde

NATO'da ciddi endişeler ve tartışmalar yaratmıştır. Bu noktada Türkiye, SSCB'nin dağılmasından ve sosyalist sistemin çöküşünden sonra kaybettiği stratejik avantajları yeniden kazanmak gibi bir olanağa kavuşmak durumundadır. Çünkü NATO'nun güneydoğu kanadının güçlendirilmesi, yeniden gündem konusu olmuştur. Son aylarda Türkiye'nin silahlanma konusunda batılı ülkelerle daha rahat sözleşmeler yapması tesadüf değildir.

Bu durum, iki noktada Kürtleri fazlasıyla ilgilendirmektedir.

Birincisi, Türkiye silahlandıkça, silahlı güçlerini daha yoğun ve daha gelişkin silahlarla donatmış olarak Kürdistan'a sevk edecektir. Zaten Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri, 1974 Kıbrıs askeri harekati hariç, ordularını hep Kürdistan'a sevk etmiş savaş deneyimini hep burada geliştirmiştir. Kürtler, modern savaş stratejilerinin ve gelişkin silahların karşısında bir kez daha deney tahtası olacaklardır. Türkiye'nin, Güney Kürdistan'a yaptığı son büyük hava saldırısı bunun açık kanıtıdır. Türkiye, bu saldırıyla, terörizm ile mücadele yaftasının arkasına sığınmış da olsa, yaptığı bal gibi, bir ülkenin hükümlerine hakına pervasız bir tecavüzdür. Hiçbir uluslararası hukuk normu bu tecavüzü haklı kılamaz. Ama bu pervasızlığa batılı müttefiklerin ses çıkarmaması, hatta bir anlamda peşin onay vermesi büyük ölçüde NATO içinde, değindiğimiz bu anlayışın bir sonucudur. Burada ister istemez, insanın kafasına başka bir soru takılıyor: "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Türklük Dünyası" nı kuramayan Türkiye'nin yeni rüyası acaba Kafkaslar'dan Basra'ya uzanan hat mıdır?

İkincisi, Türkiye'nin NATO'nun güneydoğu kanadındaki vazgeçilmez müttefiklik konumu iyice dayatmış olacağından batılı devletler açısından Kürtlerin tercih edilebilirliği daha da güçleşecektir. Kürt siyasasındaki olumsuz eğilimlerin bu güçlüğü artırması da çok olası görünmektedir. Böylece Kürt ulusal sorununun çözümü konusunda, batılı güçler hem biraz daha isteksiz davranmış olacaklar, hem de sorunu bir süre daha siyasi gündemin alt sıralarında tutacaklar.

Kürt siyasi hareketlerinin bu oluşumları çok dikkatli izlemesi ve değerlendirmesi buna uygun politikalar üretmesi onlar için bir görevdir.

Bu nedenlerledir ki, Jirinovski'nin bu denli güç kazanmış olarak ortaya çıkması Kürtler, açısından yeni bir talihsizliktir. Ben Kürtlerin bu talihsizliğini de, Jirinovski'yi de, sevmiyorum!

DEP'i destekleyecektir. Bir Kürt partisi olmasa bile, günümüzde halkımızın meşru haklarını en iyi dile getiren, militarist ve şovenist kliğin halkımıza karşı sürdürdüğü savaşa karşı çıkan ve Türkiye'de demokratikleşme mücadelesine aktif katkıda bulunan Demokrasi Partisi'dir. Kürt halkı ve Türkiye ilerici güçleri DEP'e destek vermelidir".

Bildiride ulusal cepheye ilişkin olarak da, "Partimiz yurtsever güçler arasında iyi ilişkilerin varolmasına, bunun korunup geliştirilmesine önem veriyor. Bu bakımdan, diğer yurtsever örgütlerle birlik çabalarımız aynı kararlılıkla sürecektir." denildi.

Devrimci Ulusal Kadınlar: GÜCÜMÜZÜ BİRLEŞTİRELİM

Toplumlarda sınıfların ortaya çıkmasıyla kadının köleleşmesi aynı tarihe rastlar. Sömürge ülkelerde kadın; sınıfsal ve cinsel baskının yanı sıra ulusal bir baskı da yaşar.

Tarihte kadın, çeşitli safhalarda mücadele içinde yer almıştır. Bu, bazen örgütlü bir şekilde kendini gösterirken bazen de bireysel bir şekildedir. Bu örgütlenişinde, kendi özgül sorunun konusunda bilinçlenmiş ve mücadele etmiştir.

Kürt kadınının tarihinde günümüze oranla mücadeleye katılımı daha azdır. Üçlü sömürden dolayı önündeki engelleri mücadele ederek aşmış ve günümüzde mücadele içindeki ağırlığını arttırmıştır.

Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin bugünkü sürecinde TC, hergün farklı yöntemlere başvurmakta Kürdistan'da katliamlara başvurmaktadır. Kürt kadını da bu baskılardan fazlasıyla payını almıştır. İşkencehanelerde özel işkencelere maruz kalmış, köyünde, TC askerinin, timinin maddi ve manevi saldırılarına hedef olmuş, cezaevi yaşıntısının olumsuz koşullarında kalmış, evsiz yurtsuz kalmanın problemlerini çekmiştir. Köy boş altmalardan dolayı metropollere göç etmek zorunda kalan Kürt insanlarımız çeşitli problemlerle karşılaşmış; bu durumdan daha fazla etkilenen kadınlarımız olmuştur. Ana dilini kullanamaması ve yaygın bir biçimde ucuz iş gücü olarak kullanılması buna örnek olarak gösterilebilir.

Aile içinde kadının önündeki en-

geller kalktıkça kadının toplumsal yaşamda daha başarılı olduğunu görebiliyoruz. Kürt kadınına yönelik baskılar ortadan kalktıkça, hem genel olarak ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine, hem de özel de kadının cinsel ve toplumsal mücadelesine katılım oranı yükselecektir.

Bugün Kürdistan'da kadının gerillaya katılımı, demokratik alandaki mücadeleye ve diğer alanlardaki mücadeleye katılım düzeyi, Kürt kadının yapamayacağı bir işin olmadığını göstermektedir.

Kürt kadınının her türlü baskıyı aşmasının yolu birlikte ve örgütlü bir mücadeledir. Kürt kadını, ortak sorunları etrafında birleşip birlikte mücadeleden geçmektedir. Kendi öz gücüne dayanarak sorunları aşma çabasına giren kadının kendine güveni artacaktır. Ancak, mücadele konusunda ciddi, düzenli ve birlikté çalışma anlayışıyla hareket etmek, kadını ileri götürebilir.

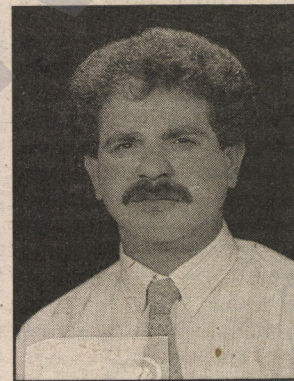
Kürdistanlı kadınlar!

Çalışmalarınızın daha verimli olabilmesi için, üzerinize düşen sorumlulukları yerine getirin, kendinizi geliştirerek mücadeleye katılmada nitelikli bir güç olarak varlığını gösterin.

Devrimci, sosyalist, yurtsever ve insani hakları için, mücadele edecek her kadını, ortak bir çalışmaya çağırıyoruz. Sürece uygun bir duyarlılıkla hareket edelim, mücadele içinde gücümüzü birleştirelim.

Devrimci Ulusal Kadınlar

Genel-İş Sendikası Mardin Şube Başkanı Şükrü Dursun: "KÜRT SORUNU DEMOKRATİK ÇÖZÜM BEKLİYOR"

Mardin (Medya Güneşi)-16 Ocak'ta yapılan Genel-İş Sendikası Mardin şubesi 1. Olağan Genel Kurulu'nda şube başkanlığına seçilen Şükrü Dursun, 12 Eylül rejiminin anti- demokratik uygulamalarının hala devam ettiğini söyledi. Dursun, Olağanüstü Hal'in, köy koruculuğu sisteminin ve buna benzer bir sürü anti-demokratik yasaların çözüm olmadığını ve Kürt sorununun tüm yakıcılığıyla demokratik bir çözüm beklediğini belirtti.

Şükrü Dursun, gazetemize yaptığı açıklamada, sendikalar mücadeleye anlayışına da dikkat çekerek, "Sendikalar, üyelerinin ekonomik durumlarını düzeltme çabasının yanında, sınıf ve taraf olmanın bilinciyle ülke meselelerinde duyarlı ve üretime gelen gücünü yerinde kullanarak; bu konuda alternatif politikalar üretmelidir."

dedi. Dursun, "Her ne kadar bugünkü DİSK, özlem ve istemlerimize tam anlamıyla cevap vermiyor ise de; ilriye dönük, sermayenin karşısında emekçilerin alternatif gücü olmaya doğru büyük bir hız ve azimle yol almakta" olduğunu kaydetti.

Cemşit Bilek, hakkındaki iddiaları yalanladı:

"İDDİALAR ÇİRKİN!.."

Siirt (Medya Güneşi)-Siirt Belediye Başkanı Cemşit Bilek, 2 Şubat tarihli Özgür Gündem gazetesinde kendisi hakkında yayımlanan haberi, çirkin bir suçlama olarak niteledi.

KDP kökenli olduğu ve bölgede kontrgerilla eylemlerini organize ettiği, generallerle birlikte koruculara madalya taktığı şeklindeki haberi yalanlayan Bilek, gazetemize yaptığı açıklamada; devletin Kürt halkına yönelik şiddet politikasını hiçbir zaman tasvip etmediğini belirtti. Bilek, KDP konusunda da; ne geçmişte ve ne de bugün KDP ile herhangi bir ilişkisinin bulunmadığını ifade etti.

Bilek, Özgür Gündem'in böyle çirkin bir iddiaya alet edilmiş olmasından da üzüntü duyduğunu belirtti.

Cemşit Bilek, ayrıca DEP genel merkezinde belediye başkanlarıyla bölge düzeyinde yapılan çeşitli toplantılara da katıldığını; hatta DEP'e katılmak için kendisine DEP merkezinden davetiye geldiğini kaydederek, DEP Siirt il örgütünden de aday olma teklifi aldığını ileri sürdü.

KÜRDİSTAN'DA HAVA KİRLİLİĞİ

Raman ENDAM

Hava kirliliği, son günlerde medyanın gündemine oturmuş durumda. Tüm yazılı, görsel ve işitsel iletişim organları İstanbul'daki hava kirliliğinin öldürücü boyutlarda olduğu haberleriyle dolu. Oysa Kürdistan'daki hava kirliliğine ve öldürücü boyutuna hiç değinmiyorlar. Onlar için Diyarbakır'daki hava kirliliğinin toplu ölümlere sebebiyet verecek durumda olması haber değeri taşıyor.

Devletçi iletişim ağının, hava kirliliği istatistikleri üzerine çektiği örtü biraz aralanacak olursa, Kürdistan illerindeki hava kirliliğinin öldürücü boyutlara vardığı gerçeği apaçık ortaya çıkar. Araştırmamız, bu gerçeği ortaya koymaya çalışacak.

Hava kirliliği ve Yıllar İtibariyle Ölçüm Değerleri

Hava kirliliği; havada Kükürtdioksit (SO₂), partikül madde (duman), Karbonmonoksit (CO), Ozon ve NO_x gibi kirleticilerin yüksek oranda bulunması olarak tanımlanabilir. Bu 5 kirleticiden sadece ikisi (SO₂ ve Duman) için ölçüm yapıldığından (TC Sağlık Bakanlığı tarafından), diğer 3 kirleticinin Kürdistan hava kirliliğine etkisini göremeyeceğiz. 2 Kasım 1986 tarihinde yürürlüğe giren "Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği" ile hava kirliliği ölçümleri yapılmaya başlanmıştır.

1987'den itibaren ölçülmeye başlanan hava kirliliği değerlerine bakıldığında, Diyarbakır, Maraş, Erzurum, Elazığ ve Antep gibi Kürdistan illerindeki hava kirliliğinin, büyük boyutlarda olduğu görülür.

1988-'89 kış sezonunda Diyarbakır'da SO₂, 645 mg/m³'e; Duman 628 mg/m³'e kadar çıkmış. Bu rakamlar Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği kısa vadeli sınır değerlerinin üstündedir (bkz. Tablo 1 ve Tablo 3). KVS değerleri SO₂ için 400 mg/m³ iken, Diyarbakır'daki ölçüm 645 mg/m³; partikül için 300mg/m³ iken D.Bakır'da 628'e ulaşmış. Bunun anlamı şu: belirlenen KVS değeri hayati bir değerdir; bu sınır aşıldığında insan sağlığı üzerinde marazi ve giderek öldürücü etki yapmaktadır. Diyarbakır'da 88-89 kış sezonunda 20 gün boyunca Kükürtdioksit ve 39 gün boyunca Duman için belirlenen KVS değerleri aşılmıştır. Yani, Diyarbakır halkı bu günler boyunca hayati tehlike yaşamış.

Sırası gelmişken şunu belirteyim; kirletici maddeler

TABLO-1 ;Terim Açıklamaları:

Kükürtdioksit (SO₂)-Renksiz ve kokusuz bir gaz olup, 1m³ hava içinde 1000-3000 mikrogram olduğunda hissedilebilir. Daha yüksek oranlarda (10.000 mikrogram üstünde) keskin bir kokusu vardır.

Partiküler madde (Duman)-Partiküler maddeler, gaz halindeki emisyonların kimyasal dönüşümü ve yığın halinde şekillenmesiyle oluşurlar.

5-10 mikrometre çaplı partiküller, asılı partiküler madde olarak tanımlanır; genel olarak heterojen karışımları içerirler ve karakteristikleri bir yerden bir başka yere önemli ölçüde farklılık gösterir.

Kısa Vadeli Sınır Değeri (KVS Değeri)- Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği'ne göre maksimum günlük ortalama değer bir yıllık periyod için KVS değerleri: SO₂ için 400 mg/m³, Duman için 300 mg/m³ olarak tespit edilmiştir.

Uzun Vadeli Sınır Değeri (UVS Değeri)- Hava kalitesinin korunması yönetmeliği'nde belirtilen aşılmaması gereken bütün ölçüm sonuçlarının aritmetik ortalamasıdır. Bir yıllık periyod için UVS değeri SO₂ ve partiküler madde (10 mikron ve daha küçük partiküller) için 150 mg/m³ olarak tespit edilmiştir.

Kış Sezonu Ortalaması Sınır Değeri- Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği'ne göre kış aylarında (Ekim -Mart), hava kirleticiler için yerleşim bölgelerinde yapılan ölçümlerin ortalamalarının aşmaması gereken değerdir. Bu değer SO₂ için 250 mg/m³, Duman için 200mg/m³ olarak tespit edilmiştir.

için belirlenen sınır değerlerine bakıldığında, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ile Sağlık Bakanlığının 'Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği' farklı değerlerdedir(bkz. Tablo 2). Yani, (WHO) referans alınrsa Diyarbakır'daki hava kirliliği tüm kış boyunca insan sağlığı için tehlike arzettiği; oysa, aynı kış sezonunda Ankara'daki hava kirliliği KVS değerini hiç aşmamış "89 yılı hatırlanrsa, Ankara'daki hava kirliliği için kıyamet koparan TC ve medyası, Di-

yarbakır'da KVS değerinin aşıldığı günler için halkı bilgilendirmemişti. Diyarbakır, Ankara'nın 3 katı kadar hava kirliliği yaşarken, bu Türk medyası için habere değer olmamıştır.

'89-'90 kış sezonunda Kürdistan'ın diğer illerindeki hava kirliliğinin Kükürtdioksit ve Duman bakımından KVS'nin aşıldığı gün sayısı, Erzurum'da 48 ve 27, Kars'ta 4, Maraş'ta 26 ve 1 gün, Malatya'da ise 19 gündür.

1989-90 kış sezonunda; tablo 3'te de görüldüğü

TABLO-2:Dünya Sağlık Örgütü(WHO) ve TC Sağlık Bakanlığı'nın hava kirliliği için belirledikleri sınır düzeyleri karşılaştırması

	SO ₂ (mg/m ³)		Duman(mg/m ³)	
	UVS	KVS	UVS	KVS
Dünya Sağlık Örgütü	40-60	150	40-60	150
Sağlık Bakanlığı	150	400	150	300

gibi Diyarbakır halkı tam tamına 89 gün SO₂ sınırının ve 91 gün de Duman sınırının üstünde yaşamış. Diyarbakır'da yaşayanlarda görülen kronik bronşit ve solunum yolları hastalıklarının aşırı oranda olması da işte bu yüzden.

'89-'90 yılı kış sezonunda, kirlilik sırasında ilk 3 sırayı Kürdistan illerinin paylaşması, ülkemizdeki hava kirliliğinin artık ciddi bir sorun olarak ele alınmasını gerekli kılıyor.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nun yayınladığı bülteninde, Kasım 1993'te Diyarbakır'daki 1m³ hava içinde 270 mikrogram kükürtdioksit bulunduğu belirtiliyor. Kışın sert geçmediği Diyarbakır'da, bu derece hava kirliliği şaşırtıcı.

Hava kirliliğine sebep olarak, konutlarda ve sanayide kullanılan kömür, mazot, fuel-oil ve taşıt araçlarında kullanılan motorin, benzin, mazot vb. yakıtlar gösterilebilir. Bu yakıtların tüketimindeki artış, hava kirliliğinin artmasını da beraberinde getirir. Kürdistan'da tüketilen petrol ürünleri ve kömür miktarının diğer Türk illerinden oldukça düşük miktarda olmasına rağmen bu yoğunlukta bir kirlilik yaşanması, durumu daha da vahim kılıyor (bkz.Tablo 4).

Fueloil'in içerisinde %3 oranında SO₂ vardır. Di-

Tablo-4:1990 iller itibariyle petrol ürünleri satışları(ton) ile bu illerdeki hava kirliliği karşılaştırması:

	Toplam*	Fuel-oil	SO ₂	Partikül
Diyarbakır	120.017	17.342	467	273
Elazığ	73568	13.326	243	223
Erzincan	43459	6.432	170	166
İstanbul	1.244806	1.095308	349	162
Ankara	1.244806	341.027	271	155

(*LPG, süper-kurşunsuz-normal benzin, gazyağı, motorin ve fuel oil (Kaynak PİGM.90 yıllığı)

yarbakır'da tüketilen Fuel-oil miktarı 17.342 tondur ve bu, 520 ton Kükürtdioksitin havaya karışması demektir. İstanbul'da ise 38.106 ton SO₂ havaya karışıyor.Kömür içinde % 1 oranında SO₂ vardır. Diyarbakır İl merkezindeki konut sayısı 59.347 olup (Kaynak;DİE 90 Diyarbakır Yıllığı) , yaklaşık 120.000 ton kömür tüketilmekte iken, İstanbul'da 1990'da kömür tüketimi 6 milyon tonu aşıyor. Ama buna rağmen Diyarbakır'ın havasının Kükürtdioksitçe daha zengin olması, bu Kürdistan ili için daha büyük bir sorun ortaya çıkarmakta. Yani tüketilen yakıt miktarı İstanbul'a göre çok daha az olmasına rağmen İstanbul'dan daha büyük boyutlarda bir hava kirliliği hüküm sürmektedir. Ve bu durum, diğer bazı etkenlerin yanısıra, kullanılan yakıtın kalitesi ile de ilgilidir. Kürdistan'da düşük kaliteli yakıtlar kullanılmaktadır.

Hava Kirliliğinin İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkisi
Canlı varlıklar; günlerce aç-susuz yaşayabilirler ama havasız yapamazlar. İnsanların soludukları ortamının temiz olması gerekir. Havayı kirletici olarak gösterilen Kükürtdioksit ve Dumanın insan sağlığı üzerinde olumsuz etkisi vardır (bkz.tablo 5). Solunumla alınan Kükürtdioksit ve Duman, bronşit, astı mbronşiyale, faranjit ve diğer solunum yolu hastalıklarını beraberinde getirir.

WHO ve Sağlık Bakanlığı Kükürtdioksit (SO₂) ve Duman için belirlediği sınır değerleri; canlının solunum yaptığı havadaki maksimum kirleticilerin miktarını verir. Bu belirlenen sınır değerleri aşıldığında insanlarda solunum yolları ve akciğer hastalıkları oluşurken, kirliliğin çok yüksek olduğu zamanlar zehirlenmelerin ve toplu ölümlerin başlayacağı da bir gerçektir. Örneğin 1950'li yıllarda Londra'da 4000 kişi hava kirliliği'nden ölmüş.

TABLO-5:Duman ve Kükürtdioksitin İnsan sağlığı ve çevre üzerindeki etkisi

Kirletici madde	Yayılma derecesi	Etkileri
Kükürtdioksit(SO ₂)	Yoğun	Asit yağmuru, kalp hastalıkları, solunum enjeksiyonları
Partikül madde (Duman)	Yoğun	Akciğer ve bronşlarda tahriş, bronşit ,ansfizemi, korozyon,bitkilerde hasar

Diyarbakır'da yaşanan kirliliğinin yöre halkının sağlığı üzerinde oldukça olumsuz etkileri olduğunu Tablo 6'daki rakamlar çarpıcı şekilde gösteriyor. S.S.K Hastanesi yetkilileri, KBB servisine yılda ortalama 1800 kişinin başvurduğunu bu hastaların da yüzde 60'ının faranjitli hasta olduğunu(faranjite en büyük etken hava kirliliğidir) ve her yıl başvuran hasta sayısının arttığını

TABLO-3:1989-90 Kış sezonunda kirlilik sırasına göre illerin Kükürtdioksit ve partikül madde(Duman) ortalamaları, ve KVS değerinin aşıldığı gün sayıları

	Duman (ortalama)	KVS aşan günler	SO ₂ (ortalama)	KVS aşan günler
Diyarbakır	273	91	467	89
Elazığ	223	53	243	24
Erzincan	166	27	170	10
Erzurum	131	30	244	49
G. Antep	126	-	177	-
Van	125	-	139	-
K. Maraş	81	1	258	42
Kars	73	-	105	-
İstanbul	162	56	349	131
Ankara	155	13	271	37

Kaynak: TC Sağlık Bakanlığı

söylüyorlar. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kulak Burun Boğaz servisine başvuran hasta sayısına ek olarak Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi KBB servisine başvuran yılda ortalama 18.000 hasta sayısını da katarsak, Diyarbakır'da yılda ortalama 30-35 bin insanın kirlilikten dolayı hastalandığı ortaya çıkar. Hava kirliliğinin akciğer ve kalp hastalıkları üzerindeki etkisini ve alerjik etkilerini hesaba katmıyoruz. Bu servislere de başvuran hasta sayıları alınsaydı Diyarbakır halkı üzerinde hava kirliliğinin etkisi daha net şekilde gösterilirdi.

Hava kirliliğine karşı ne yapabiliriz?

Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Erzincan ve Malatya gibi illerde görülen hava kirliliği, artık sürekli sorun olmaya devam edecektir. Bu sorunu, insanlarımızı duyarlı kılarak ve de yerel yönetimlerin alacağı önlemlerle kısmen aşabiliriz. Çevresine karşı duyarlı olan halk, gerektiğinde soba ve kaloriferlerini belirli zaman aralıklarıyla yakmalı, bacalar devamlı kontrol edilerek temizlenmeli, filtre takılmalıdır.

TABLO-6:Diyarbakır il merkezinde Hava Kirliliğinden dolayı hastanelere başvuran hasta sayısı

D.U. Tıp Fakültesi Kulak-Burun-Boğaz Servisine başvuran hasta sayısı	S.S.K Hastanesi K.B.B Servisine başvuran hasta sayısı
1990.....18 017 kişi	Yılda ortalama 18 000 kişi
1991.....12 125 "	% 60'ı Farenjitli hasta
1992.....16 841 "	
1993.....14 182 "	

Kaynak:D.U.T.F.H Arşivi ve Diyarbakır S.S.K Yetkilileri

Seçimler yaklaşırken saldırılar artıyor

DEP'E DEVLET KUŞATMASI

Haber Merkezi- 27 Mart yerel seçimleri yaklaşırken, DEP yöneticilerine, belediye başkanlığı aday adaylarına, üyelerine ve parti binalarına yönelik saldırılar artmaya başladı.

5 Şubat'ta Ankara'da DEP Genel Sekreter Yardımcısı Murat Bozrak'ın silahlı bir saldırı sonucu yaralanmasının ardından, 13 Şubat'ta Diyarbakır anakent belediyeyi başkan aday adayları Metin Toprak, Yenişehir aday adayları Musa Özsat, aday adayları olarak adı geçen Nebahat Akkoç ve DEP'e üye birçok kişi gerekçesiz olarak gözaltına alındı.

Ankara'nın Mamak ve Yenişehir ilçeleriyle Mardin'in Derik ilçesindeki DEP binaları atılan bombalar ve kundaklamalar sonucu büyük hasar

gördü. Lice DEP ilçe binası ise devlet güçleri tarafından tarandı. Ceylanpınar DEP ilçe başkanının evine Bucak aşiretine bağlı korucular tarafından saldırı düzenlenmesinin ardından da bir süre önce DEP'e geçen Hakkari, Lice ve Kozluk belediye başkanları hakkında, daha önce yaptıkları basın açıklamalarından dolayı soruşturma başlatıldı.

DEP'e yönelik bu saldırılar konusunda bir açıklama yapan Genel Başkan Hatip Dicle, kendilerine yönelik saldırıların seçimler yaklaştıkça yoğunlaştığını ve gelişmeleri değerlendireceklerini ifade etti.

Öte yandan gazetemiz baskıya girerken DEP Ankara il binasının da bombalandığını haber aldık.

ÖNCE KÖYLERİNDEN ŞİMDİ DE MEZRALARINDAN KOVULUYORLAR

DIYARBAKIR (Medya Güneşi)- Diyarbakır'ın Bismil ilçesine bağlı Aralık köyü mezrasına devlet güçlerince baskın düzenlendi. Baskın esnasında evleri tahrip eden devlet güçleri, mezrayı terketmeleri için köylülere 3 gün süre tanıdılar.

Daha önce koruculuğu reddettikleri için köylerinde, göçertilen köylülerin yerleştiği, Diyarbakır'ın Bismil ilçesine bağlı Aralık köyü mezrasına devlet güçlerince baskın düzenlendi. 3 Aralık günü düzenlenen baskında devlet güçlerinin köylüleri meydana toplayıp hakaret ettikleri, arama sırasında da evleri tahrip ettikleri köylülerce dile getirildi.

Daha önce koruculuğu reddettiği için Girê Hacı Faris köyünden göç edip Aralık köyüne yerleşen, soy-

adını vermek istemeyen Şeyhmus adlı bir köylü, baskını şöyle anlattı: "Askerler bizi meydana topladı. Bir sürü küfür ettiler. Geceleri kadınlarımızı teröristlerle yatırıyorsunuz diyerek bize hakarete bulundular. Bana, 'üstünde yürüdüğün asfalt Türkiye Cumhuriyeti'nindir. Bundan böyle sizleri yürütmeyeceğiz. Siz ancak bataklıkta yürüebilirsiniz' dediler. Bize, 'buradan gidin, Suriye'ye Apo'nuzun yanına gidin' dediler".

Aralık köyü mezrasına yerleşen köylüler, daha önce koruculuğu kabul etmedikleri için Sürücü, Çınarönü, Şenocak, İşgören, Birika, Kırdilek ve Girê Heci Faris köylerinden de göçetmek zorunda kalmışlardı.

DIYARBAKIR NOTLARI

Delil YURDATAPAN

DEP'te Seçim Telaşı

Dörtüol'daki Nebi Cami'nin arka sokağında bulunan Tabipler İşhanı'nın 7. katındaki Demokrasi Partisi il binasında geçtiğimiz hafta içerisinde çok yoğun bir hareketlilik vardı. İnsanlar gelip veya birilerinin getirilip, üyelik için kaydediliyorlardı. Tabii belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği vs. için üye olanlar, başvuranlar da mevcuttu. Adaylık için, başvuranların, partiye verecekleri yardım paralarının miktarı da şöyleydi: Anakent belediye başkanlığı için 10 milyon, ilçe belediye başkanlıkları için 5 milyon, meclis üyelikleri için de 2 milyon. Paralı başvuruyu yapanları diğerlerinden ayırmak çok kolaydı, daha temiz giyimli, daha güzel Türkçe konuşabiliyorlardı vs.

Birkaç ay öncesinden tartışılmaya başlanan yerel yönetici aday adaylarının adları, artık kahve köşelerinde bürolar ve sendika odalarında süregelen kulislerden çıkmış, DEP binasında, yöneticilerce değerlendirilmeye alınmıştı. Yöneticiler her toplantıya girdiklerinde, herkesi bir telaş alıyordu; "acaba ne olacak, sizce kim seçilecek" soruları ortalıkta doluyordu. Herkes mutabakattan bahsederken, sempati duydukları çevrelerin adayları da gönüllerinde yatan aslandı. Yine bildikleri ve biraz da ürktükleri bir başka konu da, adaylarla ilgili olarak burada yapılan değerlendirmelerin pek önemli olmadığıydı, çünkü merkez yoklaması sözkonusuydu, yani ne ticede, adayları partinin merkezi belirleyecekti.

Aralıklarla iki gün süren ve basına kapalı olarak yapılan yöneticilerin aday değerlendirme toplantıları, geçtiğimiz hafta içerisinde sonuçlandı. Yapılan değerlendirme sonucu, Anakent için başvuran Metin Toprak ve Refik Karakoç için, takdir genel merkeze bırakıldı.

Bağlar ilçesi için başvuru yapan Halit Temli, Şeref Tanrıverdi ve Mahmut Tekeş adlı adaylardan,

Halit Temli'nin daha uygun olduğu vurgulandı.

Yenişehir ilçesi için başvuru yapan iki adaydan Hanefi Amaç'ın bağlayıcılığı ve parti içindeki aktifliği vurgulanarak tercih edilmesi gerektiği belirtildi. İkinci aday Musa Özsat'ın da dürüst bir kişilikte olduğu ve seçilebileceği vurgulandı.

Suriçi ilçesi için adaylık başvurusu yapan tek kişi olan Kutbettin Işık, başka aday olmadığı için değerlendirilmeye alınmadı.

Kayapınar (Peyas) beldesi için ise adaylık başvurusunda bulunan Mehmet Cantekin, Veysi Kurtar ve avukat Feridun Çelik adlı aday adayları arasından, Feridun Çelik adaylık için uygun görüldü.

Parti merkezinde yapılacak değerlendirmeyle belirlenecek adaylar, bu ayın 15'inde Diyarbakır'a gelecek olan Genel Başkan Hatip Dicle ile milletvekilleri tarafından Dilan düğün salonunda yapılacak olan toplantıda açıklanacak ve halka tanıtılacak.

MHP'ye Dikkat

MHP yıllardan beri ilk kez bu sene Diyarbakır'da örgütlenmeyi başarabildi, hem de Ofis semtinin göbeğinde parti binası açarak. Anıt Park'ın hemen arkasındaki Paşa durağında, eski bir binanın ikinci katında, Türk bayrağıyla birlikte o meşhur üç hilalli bayrak da dalgalanıyor; artık Diyarbakır'da da varım dercesine.

Geçenlerde, çoğunlukla korucuların katıldığı PKK karşıtı gösteride de, göğüslerini gere gere yürüyüp, sarkık bıyıklarını çekiştirerek "Milliyetçi Türkiye" sloganları eşliğinde bayraklarını açtılar.

MHP'nin Diyarbakır'da örgütlenmesi için kim ortam yarattı? 12 Eylül öncesini yaşamış ve hala aktif çalışmalarda bulunan bir aydına sordum bu soruyu. Herşeyden önce "Devlet" dedi ve ekledi, "burada Kürt halkı için savaşım veren tüm güçlerin de buna katkıları oldu".

Aman MHP'ye dikkat!

İSMAİL BEŞİKÇİ Ü GİRTİGEH

ê gotin ku li Başûrê Kurdistanê, pêşmergeyên Kurd tu car nexwestine bawer bikin ku Îsmâil Beşikçi Tirk e. Wan herdem ew Kurd fikirîne. Nizanim niha baweriya wan pê hatiye ku ew Tirk e; lê belê li Bakûrê Kurdistanê jî min gelek kes dîtine ku nexwestine bawer bikin Beşikçi Tirk e. Bi rastî ez bi xwe jî heta ku min ew nedît û ez pê re nepeyivîm, min jî nedixwest ku ez bawer bikim.

Erê, Îsmâil Beşikçi, ew kesê ku jiyana xwe di riya azadbûna gelê Kurd de derbas kiriye (û hê jî dike) dîsa di girtîgehê de ye. Sedemê girtina wî çi ye? Gelo ev pirs çiqas bêmane ye; nemaze ji bo me Kurdan. Na na... Ne bi tenê ji bo me Kurdan ji bo mirovatîyê jî. Di girtina wî de, sedemek mezin, sedemek girîng jî mirovbûna wî, li mafên mirovî xwedî derketina wî ye. Şerê wî yê mezin bi hovan re, bi mirovên ku ji mirovatîyê derketine re ye. Xawêna mirovatîyê; azadbûna mirov û gelan li ba wî di ser her tiştî de ye.

Beşikçi di girtîgehê de ye. Gelo rast e; ma azadî, ma azadî tê hepiskirin! Ez ne bawer im; na ez bawer nakim. Azadî dengê e, dengê wî ye ku her roj di gohên me de ye; azadî baweriyek e; baweriya wî ye ku her gav di dilê me de ye. Azadî şerek e; şerê wî û şerê me ye ku em tê de ne. Azadî dozeke giranbuha, armancek pîroz e; ne tê girtin û ne jî tê hepiskirin. Binihêrin, bifikirin, hûnê bibînin; azadî Beşikçi ye.

Beşikçi di girtîgehê de ye. Hin profesoren Tirk ên kirêkirî û mêjîgenî li unîversîteyan ders didin; li ser navê ilim dipeyivin. Hin profesoren Tirk giliyê wî ji generalên sermezî û mêjî bîkûk re dikin. Di dawiya sedsala bîstan de xîreta ilim, li Tirkiyê ketiye bin piyê leşkeran. Qêrîna zanyariyê diçe erşan; lê naçe generalan. Beşikçi ji qereqol û girtîgehên di mêjiyê mirov de behs dike, berê wî didin zîndanên. Wan şîtrê, wan şîtrê ku ewê Beşikçi bi girtîgehan, bi îşkenceyan û bi cezayan bitirsînin. Ev tirsonek dixwazin wî bi tirsê bitirsînin; lê nizanin ku Beşikçi bi van kirînen wan dikene. Nizanin ku çiqas bi ser Beşikçi de herin karê xwe diwartir, emrê xwe kintir dikin û ji bihîstina dengê Beşikçi re dibin alîkar.

Beşikçi di girtîgehê de ye. Hin sefil, hin belengaz, hin şerpeze û hin bêxîret xwe azad dihesibînin. Hin nezan xwe alim dihesibînin. Axx...ax zanyarî tu çiqas di rewşeke xerab, di rewşeke nebaş de yî. Nizanim fîro, li tu deverê dinê, bi qasî ku li wî welatî bi te tê leyistin, kes bi navê te dileyize. Qariyera akademîk û profesortî!.. Tu ketî çi halî!.. Ey dîrok, ey dîrok! Dengê min tê te; tu min dibîhîzî! Beşikçi di girtîgehê de ye; di ser 30'yî de unîversîteyên Tirkan hene; li her unîversîteyekê bi sedan doktor û profesor dixebitin; lê belê xîret li pozê yekî naxe; dengê xwe li dijî vê hovîtiyê bilind nake. Ma wê çewa bilind bikin, yên ku berî her kesî giliyê wî ji generalan re kiribûn ev doktor û profesor nebûn! Li Tirkiyê ilim di vê rewşê de ye; nimûneya herî mezin a xerabûn, rizîbûn, sitûxwarî û genîtiyê ev e. Û hê jî li wî welatî, hin bêşerm peyva demokrasîyê wekî benîşt di devê xwe de dicûn. Ma gelo li tu derek dinê bi qasî li Tirkiyê bi peyva demokrasîyê hatiye leyistin! Ez ne bawer im.

Îsmâil Beşikçi, Gunay Aslan, A. Zekî Okçuoglu... bi sedan nivîskar û "sûcdarên fikrî" di girtîgehan de ne. Cezayên Fikret Başkaya, Munîr ceylan, Osman Aytar û gelek nivîskar û rojnamevanan hatin teyîdkirin. Bi vê çûyinê, di demeke nêzik de, dê bi sedan nivîskar û rojnamevan ceza bistînin. Kesên ku bifikirin û devê xwe vekin, li gor ihtimala herî baş ciyê wan girtîgeh e.

Baş e li welatên ku azadiya gelan û mirovan tune be, ciyê mirovên bi xîret, ciyê Beşikçiyên kuder e? Girtîgeh, girtîgeh!..

Yerel seçimlerle ilgili olarak kamuoyundaki eğilimleri saptamak ve okuyucularımıza aktarmak amacıyla geçen sayıda başlattığımız soruşturmaya bu sayımızda da devam ediyoruz. Soruşturma kapsamındaki kişilerle görüşmemiz, DEP'in adaylarını açıklamasından önceki bir tarihe rastladığı için, ilgili kişilerin bu sayımızda okuyacağınız görüşlerin henüz bu bilgilerden yoksunken dile getirilmiştir. Yayın periyodumuzla DEP'in Kürdistan'daki adaylarını açıklama tarihindeki çakişmadan kaynaklanan bu durumu okuyucularımız dikkate almalıdır.

Hüseyin Bora
(Özgür Halk Dergisi
Diyarbakır Temsilcisi):

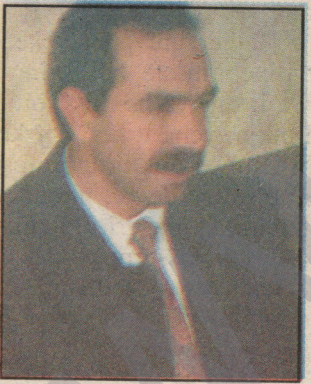
Her şeyden önce seçimlerin tam demokratik ve özgür bir ortamda halkın özgür iradesine dayalı bir şekilde geçmesi, tüm taraflarca onaylanması gereken temel bir olgudur. Kısaca söylemek gerekirse, halkın özgür iradesini meydana çıkarmalı. Adayın devrimci, yurtsever, fedakar ve halkına malolmuş, halkın sorunlarını, ihtiyaçlarını sahiplenecek, özgürlük yürüyüşünde hiçbir ikilik gözetmeksizin en ön saflarda yürüyecek bir kişilik ve pozisyona sahip olması gerekir.

Boycot konusunda, başta söylediğim gibi, belirttiğim durumların aksi ortaya çıkarsa, DEP'in seçimi boykot etmesi yerinde bir tutum olur. Seçimi boykot etmesi durumu kendi kanımca halkı pek etkilemeyecektir. Boykotun olası durumu, Kürt halkının mücadelesine bir boyut kazandıracaktır. Uluslararası kamuoyu sahte demokrasiyi öğrenecektir.

Ateşkes konusunda da, PKK yetkilileri gerekli açıklamaları yapıyorlar. Bu konuda PKK yetkilileri ile görüşülmesi gerektiğine inanıyorum.

Şeymus Yapıştıran
(İnşaat teknisyeni-Müteahhit):

Halkın, kendi yöneticilerini özgürce seçme hakkını serbestçe kullanabilme ortamının yaratılması gerekir diye düşünüyorum. Bu ortamın yaratılması; silahların susması, baskıların kalkması, köy boşaltmalarının durdurulmasından geçer. Çünkü silahların gölgesinde ve baskı ortamında bir seçim ile halkın özgür iradesinin sandığa yansması mümkün değildir. Tozlu dumanlı bir ortamda demokratik bir seçim olması düşünülemez. Ve demokratik bir iradenin belirginleşmesi, somutlaşması olanağı yoktur.

Seçimler; yasaklamalarla, baskılarla ve köy boşaltmalarıyla, görülen manzara o ki, tam bir savaş ortamı ile demokratikliğini yitirme noktasına getirilmek isteniyor. Yasaklamaların ve baskıların kaldırılması ve yumuşama ortamının yaratılması gerekir inancındayım. Bu nedenle tek taraflı da olsa bir ateşkes gereklidir.

Seçimde izlenmesi gereken politika ve yöntemler, esas olarak halkın temel çıkarlarını dikkate almalıdır.

Sandığa giderken, temsil yeteneği olan, dürüst, inançlı, kararlı, benliğini ve kimliğini onurlu ve ısrarlı bir şekilde sahiplenen, kültürel birikimi olan, yöneticilik ve liderlik vasfına sahip adaylarda somutlaşmak gerekir inancındayım.

Yılmaz Odabaşı
(Şair, Gazeteci-Yazar):

Çok demokratik bir ortamda yapılacak ve kesinlikle halk iradesini yansıtacak seçimler istiyoruz. Ancak

arzuladığım iz şöyle yaşadığımız nesnel gerçeklik pek çakişmıyor. Ben bölgede daha önce birçok seçime yakından tanıklık etmiş biri olarak,

Kürtlerin son çeyrek yüzyılın en zor seçimini yaşadığı kanısındayım.

Medya, resmi ideolojinin ve sermayenin elinde. Bu insanlar, farklı mantıklara inananları angaje ediyorlar. Kahve çalışmaları yapabilmeyen koşulları yok; görebildiğim kadarıyla burada müthiş bir ürkeklik de yaşanıyor. İnsanlar adayları açıklamaktan bile sakınır hale gelmişler. Şimdi hiçbir şekilde sağlıklı bir seçim ortamı yok. Kürtler korkunç bir kuşatma altında. Bu seçimlerde özgür iradelerini gereği gibi yansıtamayacaklarından kaygılıyım.

PKK, illegal bir organizasyon ve örgütlenme. Önümüzdeki yerel seçimler ise, yasal kimliklerin aday olabileceği bir zeminde yapılacak. Demokrasinin kullanıldığı yerde; demokratik çalışma ve üretme koşullarının, insanların seçme ve seçilme haklarının gasp edildiği ve her şeyin devlet otoritesi ve medyanın tekeline geçtiği dönemlerde, demokrasiyi bulabilmek umuduyla hemen PKK'nin ateşkesine sarılmak, böyle bir öneriye sarılmak doğru değil. PKK'ye sarılmak yerine devletin demokrasisini talep etmek en haklı tercih olacaktır. Çünkü, eğer bugün seçimlere anti-demokratik koşullarda, Kürt halkının dipçikle, zorbalıkla susturulmaya çalışıldığı her gün faili meçhullerin olduğu bir atmosferde giriliyorsa, çok miktarda korucu, polis, MHP'li bir takım çalışmalara başlansa bunun so-

Yerel seçimler

Medya: Güneşi: Yerel seçimler yaklaştıkça devletin seçim ortamını giderek terörize etmeye çalıştığı gözleniyor. DEP yetkilileri tarafından yapılan çeşitli açıklamalarda seçimlere kesin olarak girileceği ifade edilmiş olsa da, örneğin geçenlerde sayın Hatip Dicle, yaptığı bir açıklamada baskıların artması durumunda seçimlerden çekilebileceğini belirtti. Önce bu konuya bir açıklık getirir misiniz?

Osman Özçelik: Seçim takviminin başlamasıyla birlikte, parti meclisimiz, seçimlere ilişkin tavrını belirlemek üzere toplandı. Seçimlere ilişkin tavrımızla ilgili olarak tüm seçmenleri değerlendirdi ve şu kararı aldı: Demokrasi partisi, koşullar ne olursa olsun hareket koşullarını gözönünde bulundurarak seçimlere katılacaktır. Ancak, biz konuya ilişkin bir şerh koyma durumundaydık. Gerçekten Doğu ve Güneydoğu'da Devlet, vargüçle gerek partimize, gerekse partili yöneticilerimize, muhtemel adaylarımıza baskı uyguluyor. Bu baskıların seçim dönemi yaklaştıkça daha da yoğunlaşacağını göz önünde bulundurarak, halkın demokratik iradesinin sandığa yansımalarının ortadan kaldırılacağı bir ortamda, seçimlerden çekilme hakkımızı saklı tutacağımızı kararlaştırdık ve bunu kamuoyuna böyle deklare ettik. Bizim katılmadığımız bir seçim, ne Türkiye kamuoyunda ne de dünya kamuoyunda meşru kabul edilmeyecek diye düşünüyoruz. Bu tutumumuz, devletin bu konudaki baskılarını gereletmeye yönelikti. Ancak kısa bir süre sonra gördük ki, bu mesajımız farklı algılanmaya başlandı. DEP, seçime katılmayacakmış gibi. Özellikle birtakım yayın organları bu şekilde işlediler. Bu mesajımızın yanlış anlaşıldığını gördükten sonra, parti meclisimiz, yaptığı toplantıda bu konuyu tekrar gözden geçirdi ve seçimden çekilme konusunun gündemden çıkarılması gerektiğini belirtti. Çünkü kitlelerimizin, ulaşamadığımız insanların kafalarında bağ yoluyla tereddütler yaratılıyordu. Seçimden çekilme sözünün partinin aleyhinde bir durum yarattığını düşünerek; koşullar ne olursa olsun seçimlere katılmama ve bunun net bir dille ifade edilmesi gereği üzerinde duruldu ve böyle kararlaştırıldı.

Medya: Somut olarak hangi koşullarda DEP'in seçimlerden çekilmesi söz konusu olabilir?

Özçelik: Bir siyasi partinin seçimlere katılarak yaşayabileceğine inanıyorum. Eğer bir siyasi parti seçimlere katılmıyorsa, devletle kulis yapmaktan öteye gidemez, çünkü kitlelerle bağ kurmanın platformları seçimlerdir. Siyasi partiler bir anlamda seçimler için vardır. Fakat öyle durumlar vardır ki, seçimlerden beklediğiniz sonucu seçime katılmayarak da elde edebilirsiniz. Seçime katılarak alacağımız oylar, özellikle DEP açısından düşüncelerimizin kitlelere ne kadar mal olduğunun göstergesi olacaktır. Ancak seçimlerden alınan sonuçtan daha iyi bir sonuç seçimden çekilerek elde edilecekse, seçimden çekiliriz. Bugün itibarıyla seçime katılmamızın daha kuvvetli bir mesaj vereceği kanaatindeyim. Devlet, koşulları ve tahammül sınırlarını daha ne kadar zorlar, kestiremiyorum; şu anda tahammül sınırlarına dayanmış durumda.

Medya: Peki, şimdi gündemde olmamasına rağmen, seçimlerden çekilme durumu söz konusu olduğunda, bu nasıl formüle edilecek?

Özçelik: Seçimden çekilmek gibi bir karar alırsak, tabiki bütün seçmenlerimize oy kullanmama yolunda çağrı yapacağız. Bu kararı da kendi başımıza almayı düşünmüyoruz; bütün demokrasi güçleri ile birlikte almayı düşünmüyoruz. Onların da bu konudaki görüşlerini almak ve onların da bu süreçte katkıda bulunmalarını isteyeceğiz. Düzen dışı partiler dahil olmak üzere, bütün demokratik kamuoyunu seçimleri boykot etmeye çağıracağız.

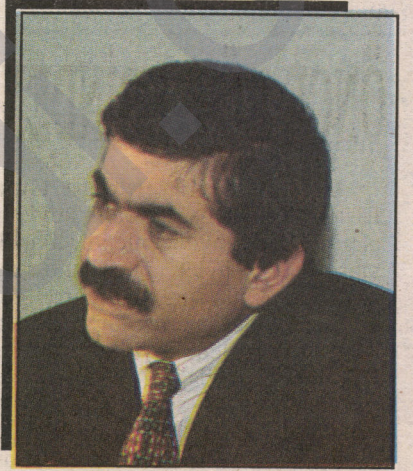
Medya: Devletin seçimlere ilişkin yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz? Örneğin, DEP hakkında bir kapatma davası var. Bir süre önce DEP'in seçimlerden önce kapatılması söz konusuydu. Fakat şimdi buna ihtimal verilmiyor. DEP'i seçimlere sokup başarısız olmasını sağlayarak, bunun sonuçlarını çeşitli siyasi platformlarda kullanmaya mı çalışacak devlet?

Özçelik: DEP aleyhine açılan kapatma davasını milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasından gündeme getirilmesini, DEP'e yönelen şiddet unsurunun yanında psikolojik bir savaş olarak algılamak lazım. Bu politika DEP'i bir anlamda güçsüz kılmaya yöneliktir. DEP'i en güçsüz biçimde seçime sokmak is-

tiyorlar ve biz böylesi bir durumda eşitsiz koşullarda seçime katılmış olacağız. Yani devlet bize yönelik saldırılarını azaltsa bile peşinen diğer siyasi partilerle eşit koşullarda yarışmayan bir parti konumunda olacağız. Bu nedenle, seçimlerden alacağımız sonuçlar bence çok belirleyici olmayacak.

Medya: Yani seçimlere girilecek olsa, bir referandum söz konusu olmayacak mı diyorsunuz?

Özçelik: Hayır! Referandum sözcüğü yanlış. Referandum özgür ortamlarda yapılır; insanların gerçekten özgür iradelerini özgürce yansıtabileceği koşullarda olur. Bu bir referandum değildir, bu sadece devletin baskılarına rağmen, kaç kişinin DEP'i des-

teklediğinin sayımıdır.

Medya: Devletin seçim hesaplarının boşa çıkarılması için ne tür tedbirler alınacak ya da alınan tedbirler var mı?

Özçelik: Devletin organize gücü karşısında DEP'in fiili bir gücü yoktur. DEP'in güvendiği, doğruyu savunmaktan ve söylemekten kaynaklanan bir güçtür ve en büyük güç de budur. Doğruyu savunanların, doğruya inanmış ve bunu korkusuzca savunanların eriştikleri güç; devletin elindeki top ve tüfeğin çok daha etkilidir. Devletin bize yönelttiği baskılara karşı bizim yapabileceğimiz fazla bir şey yok. Ama halkın bilinç düzeyine, halkın kararlılığına güveniyoruz.

Medya: Her ihtimale karşı DEP'in kapatılması durumunda seçimlere girmeyi sağlamak üzere alınan bir tedbir var mı? Aday başvuru süresi bitmeden bağımsız aday başvurusunda bulunulması yönünde öneriler var.

Özçelik: Bir defa Türkiye, siyasi parti ka-

DEP Genel Başkan Yardımcısı C
DEP'in sokulmadığı bir

patma konusunda dünyada en çok ayıbı olan ülkedir. Türkiye, birçok partiyi kapatmıştır. Bunların bir bölümünü askeri darbeler sonra bir günde kapatmıştır. Onlar çok seri operasyonlardı ama demokratik sayılabilen dönemlerde de birçok parti kapatılmıştır. SP, HEP, ÖZDEP gibi partiler kapatılmıştır. Anayasa Mahkemesi'nde kapatma davası açıldığı günden kapatma gününe kadar geçen süreye baktığımızda, en seri davranma halinde bile ancak 8 ayda kapatılabilmektedir. 8 aydan önceki bir sürenin, olağanüstü koşulların zorlamasıyla ortaya çıkması söz konusudur. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin, DEP'le ilgili böyle olağanüstü bir hızlandırmasının söz konusu olmadığı ortaya çıkmıştır. Nitekim, duruşmaların seyrine bakılırsa DEP'in kapatılma davasının olumlu veya olumsuz sonuçlanabileceği tarih yaz aylarına denk gelmektedir. Bu nedenle DEP seçimlerden önce kesinlikle kapatılmayacaktır. Belki daha sonra kapatılabilir ama seçim öncesi kapatma koşulları yoktur. Bütün bunlara rağmen, DEP kapatılırsa, hiçbir önlem almaya gerek görmedik. DEP'in sokulmadığı bir seçim, meşru bir seçim değildir. O nedenle bağımsız adaylar veya farklı siyasi parti listelerinden aday göstermek, gibi düşünceler tartışılmış ancak olumsuz bulunmuştur.

Medya: Devlet partilerinin ve burjuva basınının PKK tarafından yasaklandığı ve bu kararın halen sürdüğü biliniyor. Bu kararların da seçim atmosferini olumsuz yönde etkileyeceği;

Yaklaşıırken

yönünde görüşler var. Öte yandan, kamuoyunda tartışılan ateşkes beklentisinin PKK tarafından nasıl yanıtlanacağı belirsiz. Birbirine bağlantılı olarak değerlendirilebilir misiniz?

Özçelik: Partimizin, 12 Aralık'ta yaptığı Kurultay'da çıkardığı birtakım sonuçlar var. Bunlardan bir tanesini aynen okuyorum: "Kurultayımız taraflara ateşkes çağrısında bulunur, kalıcı bir barış teklifi herkesin görevidir ve bir genel af barış için atılmış bir adım olacaktır." Ateşkesin ve barış ortamının kısa bir sürede sağlanmasının olanaksız olduğu bir durumda da, hiç değilse seçim takvimi boyunca.

Medya: Kamuoyuna yapılan açıklamaların dışında PKK'ye yönelik özel bir ateşkes talebiniz oldu mu?

Özçelik: Hayır, PKK ile bu konuda özel bir irtibatımız olmadı.

Medya: Önümüzdeki süreçte böyle bir girişim beklenebilir mi?

Özçelik: Eğer yararı görülecekse, eğer gerçekten bir ateşkes sağlanmasında etkili olarsa, partimizin yetkili organı bu konuyu görür. Benim açımdan bir sakıncası yoktur, görüşülebilir; ateşkesin sağlanmasında bir katkıda bulunacaksa. Tabii biz, siyasi partilerin, ülkenin her tarafında özgürce propaganda yapabilecekleri bir seçim ortamından söz ediyoruz. Eğer bunu PKK engelliyorsa, doğru bulmuyoruz, devlet de engelliyorsa doğru bulmuyoruz. Basının bölgede özgürce çalışmasını istiyoruz. Basını beğenmiyor olabiliriz, basın bölgedeki olayları tahrif ederek veriyor olabilir, böyle yapıyor diye basının özgürlüğünden vazgeçemeyiz. Basın özgürce çalışabilmeli, eğer koşullarımız elveriyorsa alternatif yayınlarla onları etkisiz hale getirebiliriz.

Medya: Merkez yoklaması kararının alınmasında temel gerekçe ne? Sadece güvenlik mi?

Özçelik: Güvenlikle hiçbir ilgisi yok bu olayın. Merkez yoklaması koşullarımız mevcut değil. Yeni bir partiyiz, henüz bütün kurumlarımızı yeterince oluşturabilmiş değiliz. Merkez yoklaması dışında benimsenecek yöntem ön seçimdir. Bizim şu anda hiçbir il ve ilçe teşkilatımızda ön seçim delegeleri seçilmemiştir. Delegasyon seçiminde aksaklıklar vardır. O nedenle merkez yoklaması kararı alınmıştır. Ancak gayri resmi ön seçim, eğilim yoklamaları yapılmasını öngördük ve şu ana kadar genel merkezimiz tek bir aday bile örgütün haberi ve rızası olmadan, örgütün ittifakla benimsemediği hiçbir aday açıklamamıştır ve açıklanmayacaktır da.

Medya: Fakat bazı bölgelerde konuya ilişkin birtakım rahatsızlıklar var. Örneğin, Diyarbakır DEP il ve merkez ilçe yöneticilerinin

milemiş adayı olarak vurulmak daha doğrudur" diyorlar. Biz bu durumu gerçekçi bulduk. Doğu ve Güneydoğu'daki adaylarımızın listesini 13 Şubat'ta yapacağımız Parti Meclisi toplantısından sonra kamuoyuna toplu olarak açıklayacağız.

Medya: Seçimlere ilişkin olarak nasıl bir çalışma yöntemi uygulayacaksınız? Örneğin bir süre önce basında kitle çalışması yapmanın koşulları olmadığı şeklinde açıklamalarınız çıktı. Bu durumda genel olarak nasıl bir yöntem uygulanacak?

Özçelik: Seçim hazırlıkları açısından parti, altyapısını oluşturmuştur. İl merkezlerinde çeşitli komisyonlar kurulmuştur. Komisyonlar görevlerini hızla sürdürmektedirler. Gerekli teorik altyapı da hazırlanmıştır. Propaganda malzemelerinin siparişleri verilmiştir. Hazinesinden aldığımız bir yardım var, 43 milyar. Bu bizim için önemli bir rakamdır. Bunun tamamını seçim harcamalarında kullanacağız. Biz, gösterişli, cıvılcı kampanyalardan çok, nokta çalışmalarına ağırlık vereceğiz. Bire bire insanlarla ilişki kurmaya çalışacağız. Şu an il ve ilçelere bağlı olarak çeşitli mahalle komisyonları oluşturulmuş durumda ve mümkün olduğunca ev ziyaretleri yapılmaktadır.

Medya: Kürdistan'daki kitle çalışmalarını için ne söyleyeceksiniz?

Özçelik: Şu anda hiçbir siyasi partinin bölgede miting yapma, konvoy oluşturma gibi koşulları yoktur. Ortamın değişmesiyle orantılı olarak biz de bu türden çalışmalar yapacağız. Hatta diğer partilerin aday belirlemesi bile bir sorundur. Aday belirleyemiyorlar. Bizim adaylarımız vardır. Her ilçede birden fazla aday adayının başvurusu vardır. Hiçbir yerde aday sıkıntısı çekmiyoruz.

Medya: Şu anda Kürdistan'da seçime giremeyeceğiniz bölge var mı? Eğer böyle bölgeler varsa, oralarda DEP tabanının nasıl yönlendirileceğine ilişkin bir politikanız var mı?

Özçelik: Biz, seçimlere ilişkin şu kararı aldık. Örgütlü bulunduğumuz her yerde bütün seçimlere, yani anaket varsa anaket, anaket değilse il belediye başkanı adaylığına, ilçe belediye başkanlığına, belediye meclis üyeliklerine, il genel meclisi üyeliklerine ve hatta muhtarlıklara kadar aday çıkarmayı kararlaştırdık. Örgütümüzün bulunmadığı yerlerde örgütlenmeye, fırsat bulamadığımız bölgelerde de il genel meclisine mutlaka aday gösterilecektir.

Medya: Geçenlerde bir basın organında kapak konusu da yapıldı. DEP, Lazlar ve Çerkezlerle ittifak geliştirmeye çalışıyor. Bu, seçimlere endekslenen bir politika mı, yoksa DEP'in genel demokrasi mücadelesindeki ittifaklar anlayışından kaynaklanan ve seçimlerden sonra da sürdürülmesi hedeflenen bir çalışma mı?

Özçelik: Demokrasi Partisi'nin, kuruluş çalışmalarındaki tartışmalara dönmek gerekir. Bu tartışmalardan bir tanesi, kurulacak parti "Kürt partisi mi olmalıdır Türkiye partisi mi?" tartışmaları yapıldı. Çok doğal, yapılırlar bunlar. Sonuçta varılan nokta, DEP Türkiye partisi olmalıdır şeklinde idi. Nitekim, DEP o yolu seçti. DEP, Türkiye'nin partisidir. Dolayısıyla Türkiye'de kimler yaşıyorsa, etnik, dinsel kökenleri itibarıyla, sınıfsal karakterleri açısından da DEP'in hedef kitlesi durumunda olacak. Yani demokrasiye ihtiyacı olan tüm kesimlerin ortak partisi olma kararı doğrultusunda hareket etmektedir. Bu yerel seçimler döneminde de Laz, Çerkez, Abhaz, Arap gibi insanların DEP'e katılımı hatta aday olmaları bizim gerçek kimliğimize uygun bir yaklaşımdır. Seçimle sınırlı değildir. Bundan sonra da devam edecektir ve kalıcılığacaktır. Bu, Kürt partisine karşı olma anlamına gelmez. Tam aksine Kürtlerin şu ana kadar oluşturdukları birden fazla partileri var. Bunlar Türkiye'de anti-demokratik uygulamalar nedeniyle, özgürce örgütlenme şansı ve fırsatını yakalayamamışlardır. DEP, bir anlamda herkesin özgürce örgütlenebilecekleri demokratik ortam için yol açmaktadır. Böyle bir demokratik ortamda her siyasi parti gibi kendi programını yeniden gözden geçirmek, yeniden geliştirmek ve günün koşullarına uydurmak üzere DEP gelişen koşullarla birlikte kendini değiştirecektir. Varsayalım, gerçekten Türkiye'de demokratik bir ortam yaratıldı. DEP, o gün oturup kendi programını değiştirip ben Kürt partisiyim diyerek ortaya çıkabilir. Ama bugün DEP'in böyle bir durumu yoktur. Türkiye partisi.

rumlusu PKK değil; öncelikle devlet terörünün acımasız, vahşi, barbar karakteridir. Bu anlamda PKK'nin tek taraflı ateşkesi, devlet iyi niyetli bir tutum almadıkça çözüm değildir.

Nasıl bir aday sorusuna gelince: Halk dilini, acılarını bilen, halka hizmet edebilecek nitelikteki kadrolar artık işbaşına gelmeli. İhtiyarları, aşiret reislerini seçme huyumuzdan vazgeçelim; bunlara, Avrupa'da eğitim görmüş ama adam olamamışlar da dahil.

Daha önce bölgede yaptığım gazetecilik çalışmalarımda, burjuva partilerinin Kürt insanını, kaybettiği izlenimi aldım. Örneğin, Lice ve Kulp seyahatlerimde insanlara sordum, bu konuda yazdım. Bu insanların bu tavırlarını ne kadar koruyabileceklerini bilmiyorum. Ama burjuva partilerinin kaybettiği bir anda, DEP açıkken, yani Anayasa Mahkemesi'nce kapatılmama durumunda, boykota giderse, DEP'e gidecek oylar burjuva partilerine gider. Yani boykotun bir kazanım olmayacağını düşünüyorum.

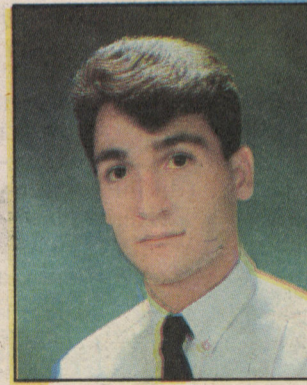
Bölgede bu sene Refah'ın büyük bir çıkış yapacağı kanısındayım. Bunun sorumlusu kuşkusuz biz değiliz. Çünkü bizim bilfiil politika ürettiğimiz yok. Bizim bir talihsizliğimiz, birlikte çalıştığımız insanların çoğu, koşulları elvermediğinden bölgeyi terketmiş, bir kısmı yurt dışına çıkmış. Şimdi bize siz gidin, bizden başka hiç kimse politika yapamaz diyenler, baskı şimdi faili meçhullerle Refah çıkışlarıyla nasıl başedecekler.

Zeynel Karak

(Newroz Gazetesi

Diyarbakır Temsilcisi):

Devletin son 3 yıldır mücadele için, bitirdik bitireceğiz demesi ve

son 6 aydır da tüm gücüyle bölgeye yüklenmesi, kuşkusuz istediğimi z demokratik ortamı engelleyecektir.

Tabii

diğer tarafta da PKK vardır; yani hem biz hem de devlet, bu işi biraz yokuşa süreceğiz.

Bugün DEP'te de aynı şeyler yaşanıyor. Bir burjuva partisinde yaşanan olayların aynısı, şu kişi, bu kişi aday olsun kargaşası var. Diyelim ki, Kürt halkı olarak bir yere karşı cepheleşirken önce kendi üstümüzdeki çelişkileri kaldırmalıyız. Bu çelişkiler sürerken, devlet her yönden askeri, ekonomik vb. bize karşı seferberliktedir. Dolayısıyla çok kötü bir ortamda seçimler geçecek. Belki yapılmayacak; gönül isterdi ki, çok demokratik bir ortamda yapılsaydı, Kürtler kendi temsilcilerini çıkarsaydı. Bu seçimin sonunda DEP'i belediyelerde görmek,

bizim için mutluluktur. Ama demokratik bir ortamda geçeceğini sanmıyorum. Gelecek seçim ortamı çok karanlık bir ortam. Herşey açık, provakasyona, adayların vurulmasına kadar. PKK'nin yapacağı ateşkes, ortamı yumuşatmaktan ziyade, devleti halkın üzerine daha çok çekecektir. PKK'nin olması, her ne kadar onun düşüncelerine, yaptıklarına katılmıyorsak da Kürtlerin bir kolu demektir. Yani Kürtlerin bir kolu dağda savaşıyor.

Bence boykot çok gereksiz. Çünkü sen onların kulvarında koşuyorsun, onların yasalarıyla kurulmuşsun, tutup da boykot etmek insanın kendi kendisiyle çelişkisidir. Onu kurarken nelerle karşılaşacağını da biliyorsun TC'nin HEP'e yaptıklarını DEP'e yapacaklarını da biliyorsun. Diyarbakır'da her gün 6-7 kişi öldürülüyorsa tutup seçime girmeyeceğiz, boykot yapacağız diyorsan doğru değildir. Kendi kendini kandırmaktır, bir mantığı yoktur.

Abdülkadir Çağır
(Emekli işçi):

Halkın özgür iradesinin sandığa yansıtılacağı seçim istiyoruz, istemimiz budur. Fakat günümüz şartları ortada. Bir ül-

kede eğer kişilerin, şahısların yaşam hakları kısıtlanıyorsa bu ülkede nasıl bir demokratik seçim olacak? Bir ülkede eğer silahların gölgesinde seçime gidiliyorsa, bu ülkenin insanların seyahat hakları kısıtlanıyorsa, eğer bu ülkede faili meçhul cinayetler işleniyorsa, bu ülkenin insanları sabah çıktıklarında akşam ne şekilde eve döneceklerini ve neye uğrayacaklarını bilmiyorlarsa burada özgür iradeye dayalı bir seçimden söz etmek herhalde mümkün değildir. Demokratik bir seçimin bu şartlarda olamayacağına inanıyorum. Fakat bizim istediğimiz, devlet terörünün olmadığı bir ortam ve halkın özgür iradesine dayalı bir seçimdir.

Ne yazık ki, bunu bu şartlarda görmüyorum. Bütün siyasi partiler, halkın iradesini hiçe sayarak tüm adayları atamışlardır, bunlara DEP de dahildir. Bu, seçmen hakkını kısıtlamıştır. En azından DEP, ön seçimle adaylarını belirlemeliydi, diyoruz.

Tek taraflı da olsa PKK'nin yapacağı bir ateşkes, ortamı biraz rahatlatacaktır, bir yumuşama getirecektir, ki bu da halkın yararına olacaktır.

Benim adayım, demokrat ve halkına faydalı olabilecek biridir. Hiçbir hesap yapmayan, sadece halka çalışacak bir yerel yönetici istiyorum.

Osman Özçelik:

seçim meşru değildir

bir süre önce yayınladıkları deklarasyonda özellikle, adayların mutabakatla tespit edilmesi gerektiğine ilişkin uyarılar vardı. Bunu nasıl değerlendirdiniz?

Özçelik: Biz şu ana kadar Diyarbakır ana-kent, merkez ilçe ve çevre ilçelerle ilgili adaylarımızı henüz atamadık. Zaten bize örgütün gönderdiği bir liste de yoktur. 13 Şubat'ta Parti Meclisi toplanacak, örgütün bize önerdiği liste üzerinde çalışacağız. Listede mutabakat varsa biz doğrudan onaylayacağız. Eğer mutabakat yoksa yeniden değerlendirmeye alacağız. Şu anda Diyarbakır'la ilgili henüz belirlenmiş tek bir adayımız yoktur. Bazı çevreler belki birtakım aday isimleri lanse etmiş olabilir. Biz mutabakat arıyoruz, ama her yerde mutabakat sağlanamayabilir.

Medya: Adayların açıklanması ile ilgili olarak daha önce güvenlik gerekçe gösterilerek başvurunun son gününde açıklama yapılacağı söylenmişti; özellikle Kürdistan için. Bu da bazı spekülasyonlara neden oluyor. Bu konuda söyleyeceğiniz birşey var mı?

Özçelik: Doğu ve Güneydoğu'da bazı aday adaylarından bize başvuranlar oldu. Dediler ki "çeşitli tehditler alıyoruz. Aday olabileceğimizi düşünen güvenlik birimleri, bizi çağırıyor. Ya bölgeyi terk etmemiz isteniyor ya da seçilmemiz, aday olmamız halinde vurulacağımız yönünde tehditler var. Bu nedenle bizim adımız mümkün olduğu kadar geç açıklanmalı. Eğer vurulacaksa da, partinin res-

PARADİGMA

M. ALİ URAL

Çiller Hükümeti ve Machbet'in sonu

Çiller Hükümeti bir savaş hükümeti. Savaşı siviller, Üniversite öğretim üyeleri değil, her yerde askerler yönetiyor. Bu savaş hükümet eden de askerler oluyor.

Kürtler ulusal demokratik haklarını elde etmek için çok yönlü bir mücadele içinde. Çiller'in bu savaş içindeki konumu belirsizdir. Konumu, olsa olsa piyade sınıfı oluyor. Doğal olarak Tansu hanımın görevi, sadece komutanların, savaşı yürütüp yöneten askerlerin söylediklerini onaylamak.

Gerçekten komutanlar ne istiyorsa Çiller veriyor. Bunu zaman zaman övünerek de açıklamaktan geri kalmıyor: "(Askerler) ne istiyorlarsa veriyoruz. Bir dediklerini iki etmiyoruz. Daha ne yapalım?"

Tansu hanım doğru söylüyor. Genelkurmay ne istiyorsa hiçbir itirazla karşılaşmadan, alabiliyor. Ekonomiden siyasete, eğitimden sağlığa, her alanla artık Genelkurmay ilgileniyor ve karar veriyor. Başbakan bu kararları onaylıyor. Bu oldukça doğaldır da: Çünkü sayın Çiller, babası Demirel'i izliyor, O'nun çizgisinden ayrılmıyor.

"Babası"nın ise askerlerden ödü kopuyor, herkes bilir bunu. Herkesten, herşeyden korkmaya başladığını da görüyoruz. Bir adam tutmuş, artık su içmeden yemek yemeden önce bu adama içirtip yedirmiş, eğer adama bir şey olmuyorsa, "Baba" ondan sonra afiyetle kuruluymuş sofraya!

"Baba" Cumhuriyet tarihinde gelmiş geçmiş en korkak siyasetçidir. Tükürdüğünü bir dakika sonra rahatça yalayabilen biri. Bir yerlere gelmek için dava arkaadaşlarına bile sırtını dönmekten çekinmemiş. "Baba" Demirel, siyasette bunu sık yapıyor. Kendi koltuğunu korumak için verdiği vaatlerinse sınırı olmaz. Türkiye'nin önemli bir sorunu hakkında kendi görüş ve çözüm önerilerini açıklarken bile gözünün ucuyla daima askerlerin tepkisini izler.

12 Eylül'de başbakan iken her an şapkasını eline verip ve bir yerlere göndereceklerini bildiği için, askerler ne istediye "Baba" koşulsuz verdi. Ancak koltuğunu yine de kurtaramadı. Herşeyi rahatlıkla verebilen bir siyasetçinin koltuğunu da sonunda verebileceğini düşünen askerler, bir sabah kalkıp şapkasını verdiler eline ve onu Zincir Bozana'ya hapsedtiler!

"İstediyiniz her yetkiyi verdik, bunu niye yaptınız" dedi, ama zevahiri kurtaramadı. Çünkü askerlerin istediği, sınırları bu kadar geniş yetkiler değildi, zaten o kadarını almışlardı. "Baba"nın her türlü siyasi yetkisi zaten yavaş yavaş elinden alınmıştı. İktidarın bütün unsur ve kurumları fiilen ele geçirilmişti. O halde sadece iktidar koltuğunda sönük bir gölge gibi duran, üstelik artık hiçbir işlevi de olmayan Demirel, oradan da alınmalıydı.

Alındı...
Hiçbir şey yapmadı "Baba", iç çekti, esef etti sadece: "istediyiniz her şeyi verdik, bir dediğimizi iki mi ettik?" demekle yetindi.

Bunu demekle cuntacıları şunu anlatmak istiyordu: iktidarı isteseydiniz onu da verirdik. Ancak şu Zincirbozan da nın nesi?

"Baba"sını izleyen Çiller hatun da askerlerin bir dediğini iki etmiyor. Bunu anlamak mümkün: Hükümeti tasarruf etme yeteneğinden yoksun bir başbakan, nice on yıllardır Türkiye'de siyasetin arka planında iktidarı gözleyen ve politikaları etkileyen asık suratlı şahinleri karşısında görünce ne yapabilir ki? Hiçbir şey! Emre uyar!

Orduya bir kural var: Askeri mekanizmanın sürekli işleyişi hep yukardan aşağıya emirlerle olur. Emirler, her koşul altında kesinlikle uygulanmalı. Türk ordusunda d akural budur. Ve üstelik ordu, geleneksel anlamda siyasetin içinde belirleyici konumu her zaman koruyagelmiştir. Bugün iktidarın tasarruf edilmesinde ordunun rolü belirgindir. Ne derse o oluyor.

Çiller hatun iktidar üzerinde rütbesiz ve deneyimi-kidemi düşük bir piyade konumunu sergiliyor. Ne yapabilir? Oraya buraya koşar, TV, kameraları ve yazılı basın karşısına çıkar, çok çok yapılan askeri operasyonların sonuçları hakkında kamuoyuna uyduruk açıklamalar yapar. Bunu yaparken bile "Baba"sı gibi "onlar"ı kızdırmamaya büyük özen gösterir. Siyasetin arka planında tekmil vermektense geri durmaz.

"Nasıl, iyiydim değil mi Paşam?"
Paşa: "iyiydin, ama mesele bu değil. Kamuoyunun gözünün içine bakarken, dişlerini de biraz sıksan, fena olmaz hani!"
"Peki, Paşam..." olur cevabı.

Türkler, asker bir millet. Bu bir meziyet değil tabii. Bir özellik oluyor. Öyle de olsa, yirmibirinci yüzyılda askerlik pek sevilmiyor. Savaş istenmiyor. Dünya yeni bir kültüre doğru gidiyor. Tank, tüfek bomba, yıkım ve işkence hiçbir milletin görmek, yaşamak istemediği şeyler. Barış, kardeşlik, insanca yaşam ön planda tutuluyor.

Çağımız insanının ufku, usu daha bir geniş
Çiller, hatun, çağdaş olduğunu söylüyor. Yaşam tarzı, edindiği eğitim, aldığı kültür, ulaştığı mevkiler gözönüne alındığında, görünüşte "birazcık" öyle.

Ancak ruh ve duygu dünyasının görüntüsüyle aynı paralelde geliştiğini söylemek çok zor. Asker gibi nutuk atması, askeri operasyonlarda akıtılan kanın üzerinde politika yapması, gerçeğin görüntüden farklı olduğunu gösteriyor.

Kadınlar, kim ne derse desin, hassastırlar. Amazon gibi yırtıcı görünseler bile, doğaları yumuşaktır. Machbet'i bilirsiniz: Dizzinsiz bir tutku ve öfkeyle, otorite olma uğruna giriştiği kirli bir komplonun sonuçlarının etkisinden, bir türlü vicdanını kurtaramamıştır. Machbet, dünyanın bütün sularıyla yıkanmaya da kalkışsa kana bulanmış ellerin temizlenemeyeceğinin iyi bir örneğini sunuyor.

Çiller de daha sonra, ellerini temizlemek isteyebilir, Machbet gibi. Ama o da başaramaz, kurtulamaz sonradan kendisini sarıp sarmalayacak olan karabasanlardan! Kirlenen et ve ten değil vicdandır çünkü.

Şêrîn û xweşkirina zimanê Kurdî

Birînî

Zelalkirina qaidên rêzimanî, karê zanîngeh û enstîtuyane. Bixebatekê zanyarî ancaq dê navendîyek ji nivîsandina zimanîre bête sazîkirin. Hêvî û bawerîya min ev e.

Bi vê bawerîyê, Babeta ku min divê ez li ser rawestim, di Kurmancî de, tipên kelîjandinê û rewşa tipên berî, tipên kelîjanîne ye.

Wekî hemû babatên, di vî waride jî tevliheviyek dimeşe.

Hinek, tîpa (î)'ya berî (y)'ya kelîjandinê dikin(î)

Wekî: "Ronahî... dikin... ronahî-yê zevî.... dikin....zevî-yê."

Hinjî, (î)'ya berî (y)'ya kelîjandinê wek berê dihêlin. Nagûherin.

Wekî: "Pêwestî...Pêwestî-yê

Yekanî...yekanî-yê.

Nêrînî...nêrînî-yê"

Carna tîpe kelîjandinê(y) û carna jî (w) bikartînin.

Wekî: "Co-w-ê....carna jî co-y-ê

Sto-w-ê....carna jî sto-y-ê

Rû-w-ê....carna jî rû-y-ê"

Min divê li ser van tevlihevîyan, ez nêrînê xwe pêşkêş bikim.

Tipên kelîjandinê:

Di zarava Kurmancî de; tipên kelîjandinê didone:

1-(Y)

2-(W)

A- Ku bêje bi tîpa (î), (e), (ê) û(a) biqade, daîm tîpa kelîjandinê (Y).

Wekî: Gulî....gulî-y-a reş.

Rê....rê-y-a bajêr.

Ga....ga-y-ê qemer.

Şepirze....şepirze-y-î

Di derhaqê tevliheviya (Y)'ya kelîjandinê û (î)'ya berî (Y)'ya kelîjandinê ez weha difikirim.

Ku bêjeyek bi tîpa(î) biqade, qertavek dengdêr were dawîya bêjeyê, wî çaxî (Y)'ya kelîjandinê tê navbera (î) û tîpa dengdêr.

Nexwe di kîjan halsede (î)'ya berî (y)'ya kelîjandinê dikeve?

1-Heke hevok tewang (tamlama) be, wî çaxî (î)'ya berî(y)'ya kelîjandinê dikeve.

Wekî:

Tilî Til-y-a şehdê.

Masî mas-y-ên gola

Gûlî Gûl-y-a zer Kêrî

(dîkînfîş) Kêr-y-ê xwîrsê.

Nêrî Nêr-y-ê kever

Weqî weq-y-a mîra

Avî av-y-a gêlî

Heqî Heq-y-ê melê

Kezî kez-y-ên dirêj.

Zevî zev-y-a rêncê.

Derî der-y-ê xêrê

Hirî hir-y-a berxan.

Malî mal-y-ên me.

Rovî rov-y-ê destê.

Dezî Dez-aye a tayê xav

Nevî nev-y-ê pîrê.

Ketî Ket-y-ê zîkê xweye

Sofî sof-y-ê ne safî

Dizî diz-y-a rezan

Pêşî Pêş-y-ên me

Xwezî Xwez-y-a min naçe

xwar. Azadî Azad-y-a

gelan.

Gorî gur-y-a êgir Berî

(yaka) Ber-y-a min berde.

Cindî Cind-y-ê me leşkere

Binî Bin-y-a malan

Xûnî xwûn-y-ê axê.

Hêvî ez li hêv-y-a teme

Birazî Biraz-y-ê min

Kebanî keban-y-a malan

Lê wekî bêje yekî kîte be, ev qayde nayê damezrandin.

Ku bêje yek kite û bi (î) biqade, tipeke

dengdêr were dawîya bêjeyê, (y) ya kelîjandinê Tê navbera (î) û tîpa dengdêr. (î) ya berî (y) ya kelîjandinê jî nakeve.

Wekî: Pî pî-y-ê min.

Spî Spî-y-ê tebeş.

Kî Kî-y-ê min heye.

Wî Dev-ji-wi-y-ê goran berde.

Di van halê ku li jor hatin beyankirinde (î) ya berî (y) ya kelîjandinê nakeve.

2- Heke bi arîkariya lêkerêkî, nav bûbe lêker;

Wekî:

Çêrok Çêrokî-y-e.

3-An rengdêr (sifat) bûbe lêker;

Wekî:

Tevayî Bi tevayî-y-e.

Şahî tu şahî-y-î.

Zer: Zerî-y-e... Kenî kenî-y-e

4- an jî nav ji rengdêran hatibe damezrandin.

Wekî:

Mezintî mezintî-y-a axê.

Spehî Spehî-y-a kaçan.

Pîrî Pîrî-y-ê sed eyb û arî-y-ê.

5-Ku bêje bi tîpa (o), (u),(û) biqade, tîpa kelîjandinê (w) ya.

Ku bêjeyek bi tîpa (o) biqade, qertavek dengdêr were dawîya bêje yê.

Wî çaxî (w) ya kelîjandinê tê navbera (o) û tîpa dengdêr.

Wekî:

Çilo Çilo-w-ê mazî

Mîro mîro-w-a kezîkur.

Gezo Gezo-w-a havînê

Zaro zaro-w-ên hêja.

Zîro zîro-w-ê xwûna min miht.

Heke hevok tewang (tamlama) be, wî çaxî (o) wa berî (w) ya kelîjandinê dikeve.

Wekî:

Çilo çiy-w-ê mazî

Gezo gez-w-a havînê.

Mîro mîr-w-a kezîkur.

Zaro zar-w-ên Jêhatî.

Zîro zîr-w-ê xwûna min miht.

Carna taxang jî be, ev qaidê nayê damezrandin. Kengî?

Çaxê ku bêje yek kîte be, dawîya bêjeyê bi (o) biqade, Qertavek dengdêr were dawîya bêjeyê, hingê (w) ya kelîjandinê tê navbera (o) û qertava dengdêr.

Lîpe (o) jî nakeve.

Wekî:

Co co-w-a avê.

Ro Ro-w-ê Başûr.

No no-w-a me, ji belêya xelkê çêtire.

Di arava kurmancîde, bêjeyek bi (û) biqade, qertavekî dengdêr were dawîya bêjeyê, hingê (w) ya kelîjandinê tê navbera (û) û tîpa dengdêr.

Wekî:

Berû berû-wan

Danû danû-wan

Xesû xesû-wan.

Heke hevok tewang (tamlama) be, wî çaxî (û) wa berî (w) ya kelîjandinê dikeve

Wekî:

Berû Ber-w-a mazî.

Danû dan-w-ên kelfî.

Xesû "Xes-w-a hem-w-a gewlazkin."

Carna ku tewang jî be, ev qaidê nayê damezrandin. kengî?

Çaxê ku bêje yek kîte be, wî çaxî (û) wa dawîya bêjeyê nakeve.

Wekî:

Dû dû-w-ê tenûrê.

Tû tû-w-a sehr.

Mû mû-w-a spî

Rû rû-w-ê te qayîme.

Zû Hêja zû-w-e

Gû "Gotin kitke gu-w-e te dermane."

Bû bû-w-e male me

Bixêr û xweşî bimênin.

KISA * KISA * KIS

ALMANYA

Şubat ayının başında, ücretlerde yapılan kesintileri protesto etmek üzere 140.000 işçi kısa aralıklarla grev yaptı. İşçi sendikaları, uyarı niteliğindeki bu grevleri işverenler üzerinde "yumuşak bir baskı" olarak niteliyorlar.

Makine ve metal sektöründeki işçileri temsil eden Metal Sendikası, ödenmeyen tatil ücretleri ve yükseltilmeyen ücretler konusunda oldukça öfkeli, işverenler ise, uluslararası rekabeti öne sürerek, artan işsizliğe dikkat çekip, gözdağı vermeye çalışıyorlar.

Söz konusu tatil ücreti yaklaşık bir aylık maaş tutarında planlanan kesinti ise yıllık ücretin % 8'i kadar.

Bu grev, geçen yılın sonundaki ücret uzlaşmasından sonra, Almanya'da işçi ve işverenler arasında sağlanan barış döneminin sona erdiğine işaret ediyor.

* * *

BREZİLYA

ABD İnsan Hakları Örgütü'ne göre Brezilya'da 1988-91 yılları arasında 5000 çocuk öldürüldü.

Brezilya'da politikacıların konuyu bildikleri halde üzerine gitmediklerini belirten rapor geçen hafta yayınlandı (Reuter).

* * *

İRAN

Fransa'da bir suikast sonucu öldürülen Şahpur Bah-tiyar'ın davası ile ilgili 9 İran'lı sanığın duruşmasında karar aşamasına gelindi. Mahkeme savcılarının araştırmaları sonucunda, eski başbakanın öldürülmesinde İran gizli servisi, İçişleri ve İletişim Bakanlıklarının kesin bilgilerinin olduğu ve hatta suikasti organize ettikleri belirlendi.

Öte yandan iki hafta önce ortadan kaybolan İran'lı rahibin cesedi Tahran morgunda bulundu. ABD'deki Middle East Watch adlı insan hakları örgütünün raporuna göre, rahibin oğlu Houseqian Mehr, devlet görevlilerinin kendisine gösterdikleri resimden babasını teşhis ettiğini bildirdi (Reuter).

* * *

SUDAN

Sudan Halk Kurtuluş Ordusu ile hükümet kuvvetleri arasında son günlerde yoğunlaşan çatışmalar sonucu 100 bin sivilin Uganda'ya göç ettiği bildiriliyor. Öte yandan uluslararası yardım kuruluşları, 2 milyon insanın açlıkla karşı karşıya olduğunu belirtiyorlar.

Sudan'da 10 yıldan bu yana süren iç savaş, binlerce sivilin ölmesine yol açmış durumda. Sudan Halk Kurtuluş Ordusu, Birleşmiş Milletler'e çağrıda bulunarak Sudan'ın güneyinde sivil halk için "güvenlik bölgesi" oluşturulmasını istedi.

* * *

GÜNEY AFRIKA

12 Şubat'ta yapılacak olan ilk çoğulcu seçimlere "Özgürlük ittifakı" olarak adlandırılan siyah İnkatha Özgürlük Partisi ile ırkçı-faşist Afrikaner Volksfront başvuru yapmadılar. Her iki parti de seçimlerin engellenmesi doğrultusundaki savaşımın sürdü-receklerini açıkladılar. ırkçı-faşist parti, seçimlere kesinlikle katılmayacağını ve sonuçlarını tanımayacağını daha önce de açıklamıştı.

1962'de Güney Afrika'yı birçok bölgeye (hemland/anayurt) bölen ve siyahları bu bölgelere yerleştiren ırkçı yasaya karşı Afrika Ulusal Kongresi (ANC), üniter Afrika Cumhuriyeti anlayışını savunuyor. İnkatha Partisi ise, İnkathaların yoğun olarak yaşadıkları Homelan'ın gerektiğinde ayrılma hakkını da kullandabileceği federal bir devlet yapısını savunuyor. Buna karşın ırkçı-faşist hareket, mevcut statükonun sürmesini istiyor.

Öte yandan ANC lideri Nelson Mandela, ülkedeki beyazları rahatlatıcı açıklamalarını sürdürüyor. Mandela beyazların yoğun olduğu Transaaval'daki açıklamasında, büyük toprak sahiplerinin topraklarının, ANC yönetimi altında ulusallaştırılmayacağını ifade etti. Ancak beyazlar, buna rağmen bölgedeki seçim kampanyasına ilgi göstermediler.

ÇAKMALAR DÖNÜŞE ZORLANIYOR

Özlem Alpşen

LONDRA- Dünyamızın coğrafya kurbanı halklarından biri olan Çakmalar, Hindistan'daki mülteci kamplarından, Bangladeş'e geri dönmeye zorlanıyor. Ocak ayında, Bangladeş delegasyonu ile mülteci liderler arasında Hindistan'ın Tripura eyaletinde imzalanan anlaşma gereğince 2000 kişilik ilk mülteci grubu Bangladeş'e hareket ediyor.

Bangladeş hükümeti ve Hindistan'ın Tripura eyaleti yöneticileri bu göçün gönüllü olduğu konusunda demeciler verseler de, mülteci liderlerden Tripura'daki insan hakları forumu başkanı Bhagya Chandra Chakma, Tripura'da yaşadıkları tüm baskılara rağmen, Bangladeş yönetimi ve müslüman ahalinin kontrolü altında olan kendi topraklarına dönmeyi istemediklerini duyurdu.

Bangladeş'te bir dönem milletvekilliği de yapmış olan mülteci lider Opendralal Chakma ise, Çakmaların bu dönüşe ancak bir deneme süresinden sonra, gönderilecek ilk ailelerin referansı ile karar verileceklerinde ısrarlı.

Delhi'deki Güney Asya İnsan Hakları Merkezi yöneticilerinden Ravi Nair de, dönüş konusunda Çakmalara baskı yapılmayacağına dair söz veren Hindistan hükümetini, mülteci kampındaki koşulların kötüleştirilmesi, yemek ve diğer ihtiyaç maddelerinin azaltılması gibi bazı uygulamalar yoluyla, Tripura'yı mülteciler için çekilmez bir hale getirmekle suçluyor. Çalışmaları ve tarımla uğraşmaları yasak olan mültecilere sadece tuz ve pirinç verildiğine dikkat çeken Nair, Çakma çocuklarına eğitim hakkı verilmediğini ve geçtiğimiz yıl içinde pek çok çocuğun beslenme yetersizliğiyle rapor edildiğini anımsattı.

Aynı merkezden Suhas Chakma ise, Nisan 1992'de Bangladeş'te yaşanan soykırım sırasında Hindistan'a kaçmış olan 3500 kişilik yeni mülteci grubuna hala resmi mültecilik statüsü verilmemesi yüzünden, bu gruba, terörle kovuldukları kendi topraklarına dönme dışında hiçbir alternatif bi-

rakılmadığını açıklıyor. Bangladeş Dışişleri Bakanı Osmany, dönen her mülteci aileye, göçerken terkettileri evlerinin geri verileceği ve özel güvenlik önlemleri ile korunacakları yolunda söz verdi. Ayrıca Osmany, dönen Çakmalara toplam 80 sterlin tutarında toplu para verileceği ve 6 ay boyunca her hafta 21 kilo pirinç yardımı yapılacağını duyurdu. Fakat mülteciler bu sözlerin tutulmayacağı konusunda görüş birliği içindeler.

Çakmalar, yıllardır bölünmüş durumda. Yaklaşık yarım milyon Budist Çakma, anayurtları Chittayang tepelerinde yaşarken, bir kısmı Tripura'daki mülteci kampında yaşamakta. Hidroelektrik santrali yapılacak gerekçesi ile Bangladeş'teki yurtlarından kovulmuş olan 100.000 kadar Çakma ise, Hindistan'ın başka bir eyaletine, Arunachal Pradesh'e yerleşmiş.

Çakmalar, Moğol kökenli ve Sanskritçe'den türemiş bir dili konuşuyorlar. 1947'de İngilizler Hindistan'ı böldüklerinde, Çakmaların yurdu Çittagong tepeleri Pakistan'a verilmiş, şimdi ise Bangladeş'in elinde. Çakmalar, o dönem Hindistan'da yaşamak istemişler. Daha sonra, Bangladeş'teki nüfus patlamasıyla sayıları artan Müslümanlar polis ve ordularıyla Çakmaların yurduna yerleşmişler. Çakmalar, şimdi yurtlarına dönerlerse, kendi yurtlarında azınlık olmanın korkusunu yaşıyorlar.

Bir kısım Çakma, Müslümanların baskısı altındaki yurtlarında, Shanti Vahini adını verdikleri bir barış gücü kurup, silahlanmışlar. Bangladeş ise geçmişten beri, Hindistan hükümetini Çakmaları silahlandırmakla suçluyor.

Barış Gücü'nün politik kanadı konumundaki Chittagong Tepesi Halkının Dayanışma Derneği (PCJSS) müslümanların ordularıyla birlikte bölgeden çekilmelerini ve bölgede Çakmalara otonomi verilmesini talep ediyor. Tripura'daki mülteciler de bu talebe uygun koşullar sıralamakta.

Fakat öyle görülüyor ki, Bangladeş ve Hindistan hükümetleri Çakmalara seçim hakkı tanımayacak.

BOSNA:

Avrupa'nın göbeğinde Kürdistan kadar yaralı

Dış Haberler Servisi- 6 Nisan 1992'de, Bosna-Hersek'te Sırp barikatlarının ardındaki bir otelin en üst katında savaş ilan edilmişti. O gün Saraybosna'da 11 kişi öldürülmüştü ve Bosna Hersek'in ilk kez demokratik bir seçimle gelen hükümetiyle barikatlar sökülüp atılmıştı. Cumhuriyet henüz 36 günlüktü. Ertesi gün Bosna, Avrupa Birliği ve ABD tarafından bağımsız bir devlet olarak tanınmıştı.

21 ay sonra ise, Saraybosna'da ölü sayısı 9878'e ulaştı. Ölenlerin 1593'ü çocuğu. Saraybosna kuşatma altındaydı. Ateş, duman, kanlı cesetler, bomba ve siren sesleri anlatıyordu artık Saraybosna'yı.

Saraybosna, sınırları uluslararası düzeyde tanınmış, çok-uluslu Bosna'nın başkenti ve Bosna'yı Avrupa'ya bağlayan yol üstünde tarihi bir kenttir. Saraybosna'nın kuşatılması ise, bir "etnik temizlik" girişimi. Saraybosna'nın Müslüman çoğunluğu ve Hırvat azınlığı, Sırpların bu girişimini "faşist kuşatma" olarak adlandırmakta.

Top atışları 21 Nisan 1992'de başladı. Bir ay boyunca Saraybosnalılar sığınaklardan çıkamadılar. 27 Mayıs'ta havan topu yağmuru, şehir merkezinde ekmek kuyruğunda bekleyenlerden 20 kişiyi öldürüp 160 kişiyi yaraladığında, dünya, olayları televizyondan izlemekteydi. Bölgedeki Birleşmiş Milletler görevlileri, müslümanları provakatorlülükle suçluyorlardı.

Haziran sonunda Saraybosna havaalanında BM bayrağı dalgalanıyordu. ABD, eğer gerekirse yardım operasyonunda savaş uçakları kullanacaklarını duyurmuştu. John major ise, İngiltere hükümeti adına, Bosna'ya askeri müdahalenin söz konusu bile olmayacağını duyuruyordu. Ancak BM ve AT, koordineli olarak Sırlara baskı yapılmasının mümkün olduğunu savunuyordu.

Londra'daki konferans'ta Bosna'lı Sırp lider Radovan Karadzic, Saraybosna ve kuşatma altındaki diğer üç kentin çevresindeki toları çekmeyi ve buraları BM'nin incelemesine açmayı kabul etmişti.

Oysa yaz sonuna dek saldırılar bitip tükenmedi. Sırp, kadın, çocuk demeden yoketmeye devam ettiler.

Aralık'ta yakalanan bir Sırp asker, tüm dünyaya kitlesel tecavüzleri ve işkenceleri itiraf etti.

1993 yazının sonunda ise Sırp, elektriği, suyu ve gazı da kestiler. Hastaneler yaralılarla dolup taşıyordu ve bu koşullarda doktorların yapabilecekleri o kadar sınırlıydı ki... insanlar nerdeyse ölüme gıpta ile bakmaya başladılar. Kent bu şekilde ikinci kış karşıladı, vahşet hala devam ediyordu.

Ve geçtiğimiz günlerde pazarda alışveriş yapan insanların üzerine atılan bomba, yeni bir kargaşaya yolaçtı. Sırp, Müslümanları, dünya kamuoyunun dikkatini çekmek üzere kendi insanlarını öldürmekle suçluyorlardı. Bölgedeki BM görevlileri bu kez daha dikkatliydi; Müslümanları bir kez daha provakasyonla suçlayıp, yanlışa düşmek istemiyorlardı. Ve böyle bir kanıtın bulunmadığını açıkladılar.

NATO'nun son müdahale kararından sonra Saraybosna'ya yönelik Sırp saldırıları durdu. Fakat bu, diğer kentlerde de saldırıların durduğu anlamına gelmiyor.

Mağlaj, Sırp ve Hırvatlar tarafından kuşatılmış durumda. 16.000 kişinin yaşadığı bu kent, son yardım konvoyu 25 Ekim 1993'te uğradı.

40.000 nüfuslu Mostar ise Hırvatların kuşatması altında. Yardım konvoyları ulaşabiliyor olsa da oldukça sınırlı.

Gorazde'de 60.000 kişi yaşıyor ve bu kent de Sırpların kuşatması altında. 19 Ocak'tan beri yardım konvoyu ulaşamıyor, Sırp izin vermiyor.

Seredreniza'nın nüfusu 44.000. Burada da hayat felce uğramış durumda.

Sırpın kuşatması altındaki Bihac'ta ise 200.000 kişi yaşıyor. Kentte bir de iç çatışma yaşanmakta.

Medya Güneşi'nin 16-30 Kasım 1993 tarihli 38. sayısında Arif Zêrevan'a ait "Elfaba Kurdî, Teknîka Nû û Rewşenbîrên Me" başlıklı bir yazı çıktı (s.12). Yazıda bizim daha evvel Özgür Gündem gazetesinde Kürt alfabesiyle ilgili yazdığımız bir makale(1) eleştiri konusu edilmektedir.

Her eleştiri mutlaka cevaplandırılır diye bir kural bulunmuyor. Ancak Zêrevan'ın yazısı; hem Kürt alfabesi üzerinde sürmekte olan tartışmanın toplumsal, siyasi ve bağlantılı teknik kaynaklarını (dolayısıyla toplumsal siyasal vargılarını da) eksik veya yanlış kavradığı; hem de, bu tartışmayı yürüten taraflardan birinde yaygınca görülen tepkisel psikolojiyi iyi örneklediği için üzerinde durulmayı hak ediyor. Aşağıdaki satırlar bu kanaatimizin ürünü.

Meselenin birinci boyutundan başlayabiliriz.

Önce okuma imkanı bulamayan okurlar için Özgür Gündem'deki makalenin temel tezlerini özetleyelim.

Söz konusu makalede: Kürt alfabesiyle ilgili sorunların iki boyutlu olduğunu; bunlardan birincisinin, ülkenin değişik bölgelerinde değişik alfabelerin (Arap, Latin ve Kril alfabeleri) kullanılması; ikincisinin ise, Celadet Bedirhan'ın alfabesine ses ve klavye alanlarında yöneltilen itiraz ve tartışmalar olduğunu belirtmiş ve bunlardan klavyeye ilişkin olanların acilen çözüm beklediğini eklemiştir. Bu son belirlemeyi yaparken kalkış noktamız; Kürtlerin kendi bağımsız devletlerini kurup kendi özel klavyeleri için yeterli pazarı yaratmadıkları müddetçe, Kürtçe yazmaya en elverişli klavye durumundaki Türk klavyesini kullanmak durumunda oldukları; ancak alfabedeki şapkalı harfler bu klavye ile yazıldıklarında yazım süresinin yuvarlak hesapla % 50 uzadığı ve bunun da büyük bir toplumsal zaman kaybına neden olduğu, ayrıca aynı harflerin bilgisayar ve faks gibi modern araçlarla da sorunlar yarattığı düşüncesiydi. Makale, bu ve benzeri sorunları aşmak için uzman bilimsel kurumlar oluşturulmasını öneriyor ve alfabe tartışmalarının önüne çıkarılmı, statükocu, milliyetçi ve tutucu engellerin bir kenara bırakılması çağrısıyla son buluyordu.

Sayın Arif Zêrevan, bu yazıya çok sinirlenmiş. Dizgi yanlışları olduğu izlenimi veren bazı hatalar nedeniyle yer yer anlaşılması güçleşen makalesinde, yukarıdaki görüşleri "cehalet" ve "çaresizlik" ile nitelemiş!? Bu arada epeyce bilgisayar dersi de vermiş.

Verdiği derslerden ötürü kendisine teşekkür ediyoruz. Ne var ki, anlattıkları derdimize çare olmuyor. Bunu aşağıda izah etmeye çalışacağız. Ama daha evvel kısa bir açıklama ihtiyacı duyuyoruz:

Biz, bilgisayar uzmanı değiliz.(2) Gerek Gündem'deki makaleyi yazarken, gerekse aşağıdaki paragrafları kaleme alırken, özellikle yayın dünyasıyla uğraşan dostlarımızın şikayetlerinden yola çıktık. Bir diğer deyişle, konuya, bilgisayarın Kürt klavyesine ilişkin olarak taşıdığı teorik imkanlar açısından değil bugün sunabildiği pratik imkanlar açısından baktık, bakıyoruz. Yoksa dünyadaki teknolojik gelişmenin hızından az-buçuk haberdar olan herkes gibi, biz de, pazar ilişkileri ve diğer engeller nedeniyle her zaman tümünü hayata geçiremeseler de, bilgisayarların, teorik olarak çok şey yapabilecek yetenekte olduklarını; ayrıca bugün yapamadıkları bazı işlemleri yarın mutlaka yapar duruma geleceklerini biliyoruz.(3)

Sayın Zêrevan ise, bütün makalesi boyunca en iddialı görüldüğü alan olan bilgisayarla ilgili paragraflarında, ülkemiz açısından bugün taşıdıkları pratik değeri pek sorun etmeksizin, bilgisayarların bir Kürt klavyesi yaratmada sunduğu olanakları aktarıyor. Söylediği özetle şudur: Bilgisayarda Kürtçe bir klavye yaratmak zor değildir. Örneğin eğer isterseniz, Res Edit adlı programla böyle bir klavyeyi rahatlıkla yaratabilirsiniz. Dahası, şapkalı harfler bilgisayar kullanımını ve iletişimi açısından hiçbir şekilde sorun oluşturmaz.

Bunlara teorik planda itiraz etmek zordur. Çünkü sorun, nihayetinde bir yazılım sorunudur ve aykırı bir harfi veya harf eklentisini sistem yazılımına dahil etmek veya çıkarmak, teorik olarak olanaksız değildir. (4)

Ne var ki, teorik planda mümkün olan, her zaman pratikte hayat bulamayabiliyor. Bu noktada Zêrevan'ın (ş) harfi ile ilgili yakınmalarını hatırlatmak yararlı olabilir. Haklı olarak, bu harfin başta bilgi bankalarıyla iletişim olmak üzere, bazı sorunlara sebep olduğundan söz ediyor.

Ama tek başına bu örnek bile, Kürt alfabesinin bugün bilgisayarla sorunlu olduğu yolundaki düşüncüyü doğrulamaya yetiyor, o, bu iddianın sahiplerini cehaletle suçlamayı tercih ediyor.

Bunu yaparken kalkış noktası da, bizim, Kürt alfabesinin bilgisayarla sorunlu olduğunu ileri sürerken, ör-

YENİDEN KÜRT ALFABESİ

nek olarak (û), (î), (ê) gibi şapkalı harfleri seçmiş olmamız. Bu harflerin, diyelim (ş) ile kıyaslandığında bilgisayar kullanımını ba-kımından görece daha az sorunlu olmaları gerçeğinden yola çıkarak, söz konusu

harflerin tümünden sorunsuz olduğu sonucuna varıyor. Oysa böyle bir iddia sadece teorik olarak ileri sürülebilir. Pratikte ise gerçeği yansıtmaz. Çünkü, teorik olarak, telafi imkanı bulunmakla birlikte, pratik olarak şapkalı harfler, yaygınca kullanılan bazı programların çeşitli işlevlerine karşı duyarsızdırlar. Küçük bir örnek olarak, Bab-ı Ali piyasasında oldukça yaygın olan ve bu nedenle, muhtemelen Arif Zêrevan'ın makalesinin dizgisinde de kullanılmış olan Ready, Set, Go adlı programı zikredebiliriz. Bu program, şapkalı harfler üzerinde pek çok işlemi sorunsuz gerçekleştirir, ama sözgelisi "tireleme tanımı" işlevi, şapkalı harflere karşı duyarsızdır. (5)

Bu ve benzeri örneklerle karşı, söz konusu eksikliklerin, ilgili program yazılımlarının tahkim edilmeleriyle aşılabileceği itirazı yapılabilir. Yukarıdaki paragrafta da belirttiğimiz gibi, teorik olarak, bu itiraza karşı çıkılmaz. Ancak herhangi bir programın, büyük Batı dillerinde, özellikle de İngilizcede bulunmayan harf veya eklentilerle zenginleştirilmesi, tek tek kişilerin isteklerinden öte, pazar ilişkilerinin tayin ettiği bir durum olduğu için, böyle bir imkanın teorik plandaki varlığı, bu harflerin sorunsuzluğuna kanıt olarak görülemez. Eğer teorik imkanın varlığı sorunsuzluk anlamına gelseydi, Arif Zêrevan'ın, Türklerin başımıza bela ettiklerinden yakındığı (ş) harfini bile sorunsuz sayabilirdik. Çünkü, teorik olarak bu harfi de sisteme dahil etme imkanı bulunduğu gibi, aynı harfin, daha şimdiden iletişimde kullanılmaya başlandığına dair haberler var. Dahası, Türki cumhuriyetlerin dış dünyayla bütünleşmelerine paralel olarak (ş)'nin pazar payı genişleyeceği için, bu durum, giderek daha fazla imkan dahiline gi-recektir.

Demek ki, Res Edit türünden bir programın sorunsuz bir Kürt klavyesi yaratmaya imkan vermesi, alfabemizin bilgisayarla olan sorunlarını bitirmeye yetmiyor. Sadece bizi o dünyanın içine sokuyor, o kadar. Önemli olan, bilgisayar dünyasının mümkün olduğunca daha geniş bir kısmını, Kürtçe açısından pratik kılabilme. Ve bu noktada tek tek kişilerin istek ve çabaları değil, iktisadi, toplumsal, siyasal etkenler devreye giriyor. Burada, çarpıcı karakterinden ötürü, yaygınca bilirse de, IBM örneğini aktarmakta yarar var. IBM uyumlu bilgisayarların basım-yayım işlerini rahatlıkla yaptıkları yolundaki belirlenme, daha çok teorik bir imkan anlatır. Çünkü Bab-ı Ali piyasasında IBM dışı sistemlerin egemenliği söz konusudur ve dolayısıyla, IBM uyumlu sistemlerin pratik olarak fazla değeri yoktur. Nitekim, ellerinde IBM uyumlu bilgisayar bulunan kişiler, yayın dünyasına katıldıklarında, ilk iş olarak bilgisayarlarını değiştirmektedirler.

Bu küçük örnekten şu sonuç çıkıyor ki, bilgisayar ve onunla bağlantılı alt konularda, özellikle de tercihlerde, çok da özgür değiliz. Kapitalist sistemin hiyerarşik örgütlenmesinden, içinde yer aldığımız toplumsal, politik ve iktisadi bütünler kadar uzanan bir alandaki pek çok faktör tercihlerimiz üzerinde etkili oluyor. İşte burası, alfabe tartışmasının toplumsal, siyasal kaynakları sorunuyla bulduğumuz yeri oluşturuyor.

Bu noktadan baktığımızda, Kürt alfabesiyle ilgili sorunların, basitçe bir teknik tercihler sorununa indirgenemeyeceğini görürüz. Tersine, teknik tercihleri de çoğu yerde belirleyen şey, içinde yaşanılan toplumsal, iktisadi, siyasal gerçekliklerdir. Ve aslında bu, yeni bir durum da değildir. Düin de, yani henüz bilgisayarlar yokken de böyleydi. Örneğin Celadet Bedirhan'ın kendi alfabesinde (ı) harfini kullanmamış olması, tamamıyla, alfabesini yaptığı o dönemde yaşadığı Suriye'de geçerli olan Fransız klavyesinin bu harfi içermemesiyle ilgili bir

sonuçtur. Eğer Fransız klavyesinde (ı) harfi bulunsaydı, bugün biz de Kürtçedeki (ı) ve (î) seslerini, muhtemelen Türklerin yaptığı gibi (ı) ve (i) şeklinde yazıyor olurduk. (6)

Bilgisayarların keşfi ve yaygınlaşması, bu durumu değiştirmemiş, tersine, bağımlı olduğumuz değişkenleri devlet ölçeğinden uluslararası ölçeklere doğru yayarak daha beter bir bağımlılığa sebep olmuştur. Bütün bu gelişmelerin ürünü olarak bugün içinde bulunduğumuz iktisadi, sosyal, siyasal çerçeveye, alfabeyle ilişkin tercihlerimizi her zamankinden daha fazla etkiler durumdadır.

Kanıtı, bizzat Zêrevan'ın makalesinde var. Diyor ki: "Benim bildiğim kadarıyla dünyada beş yüzden fazla latin yazı karakteri (font) vardır ve Türklerin, bunlardan Türkçeye uyarlayabildikleri yüzü geçmez". Şimdi sormak gerekiyor: küçümsenmeyecek bir iç pazara, Türki cumhuriyetler dolayısıyla giderek genişleme imkanı sunabilen bir dış pazara ve nihayet konuyla ilgili bütün sorunlara merkezi olarak müdahale etme imkanı verebilen bir devlete sahip oldukları halde, Türkler, bugüne kadar bunların ancak yüz tanesinden istifade edebilecek duruma gelmişlerse, yani, geriye kalanlar sadece bir teorik imkan durumundaysa, acaba, bütün bunlardan yoksun olmanın ötesinde, tamamıyla Türkiye'deki iç pazara bağımlı olarak yaşayan Kürtler, tercihlerinde ne kadar özgür olabileceklerdir? Açık ki, Kürtler, içinde yaşadıkları koşullar değişmedikçe, bu konuda çok fazla seçme şansına sahip olamayacaklardır. Tersine, daha uzunca bir süre, Türkçeleştirilmiş fontlara bağlı olarak yaşamaya devam edeceklerdir. Bunlar, bilgisayar konusunda bizim kısa sürede değiştiremeyeceğimiz gerçeklerimizdir.

Peki kendisinin deyişle, "yeni teknik" konusunda durum böyleyken, sayın Zêrevan'ın kızgınlık dolu suçlamalarına ne demeli? Doğal olarak, biz, kendisi gibi çözümlü de işletme-iktisat-siyaset üçgenine dahil bir dizi faktöre bağlı olan bir meseleyi, basitçe bir teknik tercihler sorununa indirmediği için Zêrevan'ı cehaletle suçlamayacağız. Bunun yerine bir parça daha, canlı hayata bakmasını önereceğiz. Çünkü, hayat, tartıştığımız konularla ilgili gerçekleri kendi mantığı içinde ortaya çıkarıyor.

Dikkat ederseniz, geçmişte, Celadet Bedirhan'ın alfabesini olduğu gibi korumaktan yana olan pek çok arkadaş, meseleye nüfuz ettikçe, eski düşüncelerini değiştiriyor. Canlı hayatın ortaya çıkardığı gerçek budur. Ama eğer Zêrevan'ın değerlendirmelerini esas alsaydık, bu arkadaşların zamanla cahilleştiklerini, çaresizliğe düştüklerini veya Kemalizme teslim olduklarını düşünmemiz gerekirdi. Oysa bu, çok komik bir açıklama tarzı olurdu. Hiç kuşkusuz, eski düşüncelerini değiştiren arkadaşlar da, eğer daha fazla değillerse, en az Arif Zêrevan kadar kendi dillerini seven ve gelişmesi için emek sarfeden insanlardır.

Burada suni bir yurtseverlik yarışının anlamı yoktur. Konu, bizzat hayatın canlı pratiği ile ilgilidir. Kürtçe okuma yazma eylemi geliştikçe, sorunun, içinde yaşamakta olduğumuz ekonomik, toplumsal ve siyasal bütünle ilişkili boyutları da kendisini daha çıplak biçimde dayatmaktadır. Mesele budur. Örneğin, Kürtçe okuma yazma, henüz 5-10 kişinin bildiği özel bir iş durumundayken, daktiloyla Kürtçe yazarken şapkalı harflerin hız kesmesinden kaynaklanan zaman kaybının toplumsal maliyeti çok önemli bir sorun teşkil etmeyebilir; ama aynı işi yüzler veya binler yapmaya başladığında, bunun hiç de es geçilecek büyüklükte bir kayıp olmadığı daha rahat görülür. İşte o noktada şikayetler ve arışırlar başlar. Eğer eski görüşler çerçevesinde kalınarak sorun aşılamıyorsa bu kez görüşlerde değişikliğe gidilir. Yaşanan da budur.

Soruna bu çerçeveden baktığımızda, Kürtçe okuma yazmanın yaygınlaşmasının, alfabeyle ilgili mutabakatın sağlanmasında etkili olacağını söylemek yanlış olmaz.

1- Bkz. "Kürt Alfabeti" Özgür Gündem, 7 Eylül 1993

2- Aktardığı sınırlı ve temel bilgilerden, Arif Zêrevan'ın da bu işin uzmanı olup olmadığını çıkaramadık.

3- Elbette bugün derken kastettiğimiz, içinde bulunulan gün veya ay değil, oria vade kapsamında bir süreçtir.

4- Nitekim daha şimdiden, dünyadaki bütün diller açısından geçerli olabilecek yeni bir standart üzerinde çalışmalar sürmektedir. Unicode adını taşıyan bu yeni sistem gerçekleştirildiğinde, İngilizceden Japoncaya; Arapçadan, Ermeniceye kadar bütün dünya dillerini ve alfabelerini aynı bilgisayarda kullanmamız mümkün olabilecektir. Bkz. A. Kevin Reinhart, "Arabic on the Macintosh: Overview and Review", Middle East Studies Association Bulletin, Vol:26, No:2, December, 1992 p, 161-162

5- Biz, Gündem'deki makalemizde, alfabesinin bilgisayarla sorunlarına örnek verirken, bu tür özelliklerini göz önünde bulundurarak şapkalı harfleri seçtik. Çünkü aynı harfler daktilo açısından da sorunluydular ve aşağıda da açacağımız üzere, klavyeyle ilgili asıl sorunlar bu alanda yaşanmaktaydı. Bir gazete yazısının insanı tutumlu olmaya iten karakterinin sebep olduğu kapsayıcı örnek sunma çabasının, birileri tarafından, görece az sorunlu (sorunsuz değil) bir harf örnek verildiği için cehalet suçlamasına konu edileceğini düşünmemiştik.

6- Felat Dilgeş'in alfabeyle ilgili Mezopotamya Kültür Merkezi'nde, 31.7.1993 tarihli toplantıda yaptığı konuşmaya bakınız. "Di Derheqê Civînên Alfabeşê de Rapora Enstîtuya Kurdî" Rewşen, Hej:11, ilon 1993, r. 73. (Bundan sonra kısaca Rapora olarak geçecek olan bu metin, Azadi Gazetesinin 29 Ağustos-4 Eylül

1993 tarihli 68. sayısında da yer almaktadır. Ancak, taşıdığı dizgi-düzelti sorunları nedeniyle referanslarda Rewşen versiyonunu kullanacağız). Eminiz bizim gibi pek çok insan, kendi kendine, acaba Suriye, Fransızların işgalinde değil de, sözgelisi alfabetinde (u) ve (û) harflerini barındıran Almanların işgalindeki bir ilke olsaydı, Kürt alfabesini Türk alfabesine yaklaştırma prensibini savunan C. Bedirhan ve arkadaşları, Kürtçedeki (û) ve (u) seslerini acaba yine şu anda kullanmakta olduğumuz harflerle mi karşıladıkları diye sormuştur.

7- Şapkalı harflerle ilgili düşüncelerimizin bilgisayarla ilgili kısmına çokça değinen yazar, nedense, aynı cümlelerde ifade edilen, bu kayıpla ilgili görüşlerimize değinme gereği görmemiş. Doğrusu merak ediyoruz: acaba yazar bunu cahil işi bir hesap olarak gördüğü için mi değinmedi, yoksa bir kayıp olarak mı gör-

ZERİNE -I-

Çünkü bir saatte yazılabilecek bir yazı için, her seferinde çok daha uzun bir zaman harcamak zorunda kalmak, insanları alfabe değişikliğine ikna etmek bakımından, burada yürütülene benzer yüzlerce tartışmadan çok daha sonuç alıcı olacaktır. Ama böyle olacaktır diye, süreci kendiliğindenliğe bırakmak, kadercilik olur. Aydın olmanın önemi burada kendini gösteriyor. Olacağı önceden kestirip, toplumsal maliyeti mümkün olduğunca düşürmek.

Bu nedenle diyoruz ki, tartışmayı soyut çerçevelerden çıkararak somutlaştırmakta yarar vardır. Yani içinde bulunduğumuz toplumsal gerçekliği hesaba katan bir çözüm üzerinde yoğunlaşmamız gerekmektedir.

Peki somut gerçekliğe baktığımızda ne görüyoruz?

Kabaca şunları:

1- Varolan ulusal mücadele ister, gönüllü bir birlikle, ister ayrı bir devletle neticelensin, Kürtler, her iki durumda da daha uzunca bir süre Türk klavyesinin egemen olduğu koşullar altında yaşayacaklardır.

2- Kürtler, yoksul bir halk olmaları itibarıyla, yazı işlerini daha uzunca bir süre bilgisayarla değil, daktiloyla yürüteceklerdir.

3- Dolayısıyla bizdeki klavye değişikliği sorununun esasını, bir süre daha, gerçekleştirilebilmesi görece kolay olan, bilgisayarda Kürt klavyesi yaratıp yaratmamak sorunu değil, daktiloda Kürt klavyesi yaratmanın problemleri oluşturacaktır.

4- Mevcut süreç, ister birlikte yaşamak şeklinde devam etsin, ister ayrılıkla neticelensin, Kürtler daha bir süre ellerindeki daktiloları sadece Kürtçe yazmada değil, yarıya Türkçe yazmak için de kullanacaklardır. Hatta başlangıçta daha çok Türkçe için kullanacaklardır. Kürtçe, eğer belli koşullar sağlanabilirse, daha sonraları baskın hale gelecektir.

Bunlar, istesek de kısa sürede değiştiremeyeceğimiz gerçeklerimizdir. Dolayısıyla alfabe ve klavyeye ilişkin bulacağımız çözümler de, bu gerçeklere uygun olmak zorundadır. Aksi takdirde başarısızlıkla neticeleneceklerdir. Zêrevan'ın çözümleri ise, tam da bu gerçekleri anlatmaktadır.

Bunun en belirgin kanıtlarından birisi, yazarın, klavye sorununu, esasta daktilo için değil, bilgisayarla ilgili bir sorunmuş gibi düşünmesi ve çözmeye çalışmasıdır. Oysa sorunun iki boyutu vardır ve rasyonel çözüm ikisini de gözetebilen çözüm olacaktır.

Zêrevan'ın bilgisayarla ilgili çözümlerinin tümü yerinde sayılsa bile, bu, sorunun daktiloyla ilgili kısmını çözmeye yetmiyor. Yazıyı okuyanlar fark etmişlerdir; Zêrevan, daktilo sözkonusu olduğunda, Kürt klavyesi için gerekli harf değişikliklerinin, belki biraz zahmetli ama nihayetinde mekanik bir iş olduğunu belirtip geçmiştir. Sanki bu mekanik değişikliği yaptığımızda sorun bitiyormuş gibi.

Oysa mevcut Türkçe klavyedeki bazı harfleri söküp atmak (örneğin ğ), yeni bazı harfler eklemek (örneğin şapkalı harfler) veya bazı harflerin yerlerini değiştirmek şeklindeki mekanik değişiklikler, sorunu çözmeye yetmez. Çünkü harf değişikliklerinin çözüm olabilmesi için, yazı yazmak isteyen herkesin iki daktilo sahibi olması gerekir. Sebepi gayet basit: biz daktilolarımızla sadece Kürtçe değil, daha uzun yıllar Türkçe de yazacağız. Bu, değiştiremeyeceğimiz bir gerçeğimizdir. Fakat zar zor bulduğumuz (ya da bir türlü bulamadığımız) elimizdeki daktiloları, sayın Zêrevan'ın önerisine uyarak mekanik değişikliğe uğrattırsak, bu kez de Türkçe yazı yazamaz duruma geleceğiz. Dolayısıyla geriye bir tek çözüm yolu kalıyor: biri Türkçe, diğeri de Kürtçe yazmada kullanılmak üzere, ilgili herkese iki daktilo vermek!

Ama bu çözüm önerisinin tek açmazı, bugün birini bile bulamayan yoksul insanımıza ikinci bir daktilo almayı önermesi değildir. Aynı çözüm, yarı devlet dairelerinin de çifte daktilolarla doldurulmasını gerektirmektedir. Çünkü bağımsız bir devlet kurulması durumunda bile, devlet dairelerinde Türkçe kullanmak zorunluluğu sürecektir. Bu; sadece insanlarımızın bir bölümü Kürtçeyi okuyup yazamaz durumda olduğu için değil (bu sorun bir süre sonra aşılabilecektir), ama henüz günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilen bir yazı diline ve edebiyata sahip olmayan geniş Zaza kitlesi ile Kürdistan'da yaşayan geniş Türk nüfus açısından da nesnel bir zorunluluktur. (Yoksa Kemalist iktidarlar gibi, bütün bu kitleyi kırbaç zoruyla Kurmançlaştırmayı mı düşünüyoruz?)

Aynı sorun, Türklerle birlikte yaşamaya (ister gönüllü isterse gönülsüz) devam etmemiz durumunda da önümüze çıkacaktır. Çünkü herkes biliyor ki, devletin Kürtçeyi kamu hayatında kullanmaya başlayacağı günler çok uzak değildir. Örneğin daha şimdiden bir Kürt Enstitüsü kurulması hazırlıkları vardır. Dolayısıyla sayın Zêrevan'ın çözüm önerisini kabul edersek, devletin kendi dairelerini çifte daktilolarla doldurması gerekecektir.

Peki şimdi söyler misiniz, bu önerinin neresi pratiktir?

Hayır, bu, sadece teorik bir çözümü anlatır; pratik bir geçerliliği yoktur. Mevcut koşullar altında gerçek çözüm, aynı tuş sistemi içinde hem Kürtçe hem de Türkçe yazabildiğimiz bir sistemle bulunabilir ancak.

Peki eğer böyle bir çözüm bulunmazsa ne olur?

Biz sorunun cevabını Gündem'deki makalemizde çok kabaca vermiştik; sonuç, toplumsal bir facia olur demıştik. Neden? Çünkü, bu durumda kimse Zêrevan'ın önerisine uyarak daktilosunun harflerini değiştirmez (tabiki yurt dışında yaşamıyorsa). Mevcutlar içinde ehven-i şer olduğu için Türk daktilosuyla Kürtçe yazmaya devam eder. Bu ise, diğer zorlukları ve kayıpları bir yana, Gündem'deki makalede belirttiğimiz üzere, şapkalı harflerin hiz kesici özelliğinden kaynaklanan yaklaşık hesapla % 50'lik bir zaman kaybı demektir. (7) Tarihe geç çıktığı için zaten yeterince kaybetmiş olan bir ulus için bu kadar büyük bir zaman kaybı ancak toplumsal facia deyimiyle nitelendirilebilir. Hele gelecek kuşaklar açısından yaratacağı birikimli etkiyi düşünürseniz. (8)

Ama sayın Zêrevan makalesinde böyle belalı sorunlarla uğraşmıyor. O, bunun yerine, bilgisayarın bir Kürt klavyesi yaratmada bizlere sunduğu kolaylıkları anlatmayı tercih ediyor. (9) Ama bizim de belki bunu doğal karşılamamız gerekiyor. Çünkü ne de olsa, mekanik daktiloların artık çöpe atılmaya başlandığı İsveç gibi bir ülkeden yazıyor. Biz de aynı konumda olsaydık, düşüncelerimiz, belki ülkemiz gerçekliğiyle mekanik daktilo arasındaki yukarıda aktardığımız ilişkilerden ziyade, kompüter dünyasının Kürt klavyesi açısından sunabileceği teorik imkanlar üzerinde yoğunlaşırdık. Bilemiyoruz. Muhtemelen tam tersi koşullarda yaşadığımız için (!?), biz, şimdilik, bu ikincisinin, sadece çözümün uzun vade halkasında denkleme dahil edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Yani bugün bulunacak çözüm önerilerinin, gelecekte, ulus olarak kompüterize olacağımız bir süreçte önümüze çıkacak olanaklarla çalışmamızın sağlayacağı, deyim yerindeyse bir **perspektif planlama** çerçevesinde.

Zêrevan'a elince, o, bilgisayarların Kürt klavyesi yaratmak konusundaki maharetlerine bizi ikna etme işine kendini öylesine kaptırmış ki, yazısının sonuna bir de adres ekleyerek, isteyen herkese böyle bir klavye programının kopyasını bedava gönderebileceğini belirtmiş! Ama bu davranışı bile aslında sorunun temelini yanlış kavradığını ortaya koyuyor. Çünkü atılmayan yere nal göndermeye kalkıyor! İsteyen herkese disket değil de, birer bilgisayar göndermeyi vaat etseydi, veya alıcıların, üzerinde Zêrevan'ın önerdiği mekanik değişiklikleri yapabilecekleri bir daktilo göndereceğini söyleseydi, o zaman belki sorunun çözümüne katkıda bulunabilirdi. Ama bu haliyle, sadece, alfabe sorununu, bağlı bulunduğu iktisadi, sosyal ve siyasi koşullardan soyutlayarak ele aldığını ortaya koyuyor. (10)

Cemil GÜNDOĞAN (Sürecek)

Kürtçe yayınların on yıllardır sürmekte olan bazı teknik sorunlarını aşmalarına yardımcı olabilir. Örnekleri çoktur, ama biz dizgi ve mizanpajdaki özeni herkesce takdir edilecek Nûdem dergisini tercih ediyoruz. Tesadüfen Zêrevan'ın makalesiyle aynı günkü postada elimize geçen adı geçen derginin 1992 tarihli 4. sayı ile 1993 tarihli 7. (Güz) sayısında (son sayfa oluyor), (ş) harfi yerine, 'hala, yer yer (fl) ligatürünün ve (i) harfi yerine de (I) dizilmiş olduğunu gördük. Zêrevan'ın göndermeyi vaat ettiği disketler, buralarda işe yaramasa da, belki Nûdem'i çıkaran dostlarımızın bu tür teknik sorunlarını aşmalarına yardımcı olabilir.

PIRİSK

M. Şilan

Têkiliyên Navnetewî û Polîtîkayên Bi Şexsiyet (2)

J Ji ber vê yekê em Kurd, nikarin bibêjin, "ji mera çi ji gelên bindest, ji me re çi ji têkoşînên netewî û civakî yên gelên din." Heke em wiha bifikirin, wê gavê emê nikarin helwesta Nelson Mandela ya ku di derheqê xelata Ataturk de nişan da şirovebikin. Herwekî tê zanîn Nelson Mandela ji bo Kurdan ew xelat nepejirandibû. Ma dibû ku Mandela jî bigota " Ji min re çi ji mesala Kurdan. Va ye dewleta Tirkî jî piştigiriya min dike; ezê vê xelatê bistînim, dê bi vî awayî piştgirî min zêdetir bibin." Dema ku Mandela weha bigota, wê gavê tu heqê wan hevalên ku dibêjin, " Ji me re çi ji meselên dinê, ji me re çi ji gelên bindest." nedima ku rexne li Mandela bigirin. Lê belê rastî ew e ku em hemû Kurd bi vê helwesta Mandela kêfxweş bûn; bê teredût kêfa me tevan hat em bi rojan li ser vê yekê peyivîn.

Iro Kuba welatekî sosyalîst e û ew li dijî eblûqaya siyasî, leşkerî û êrişên pirralî yên Amerîqa di ber xwe dide. Ji ber vê yekê zarûkên wan birçî dimînin; tiştên xwarinê kêmin; li wir jîyan gelek zehmet e. Lê belê dîsa jî Kuba li gor bîr û baweriya xwe berxwedana xwe didomîne. Di gel vê yekê, Kubayê di Pîrsa Xelîcê de piştigiriya Seddam kir û siyasetek li dij gelê Kurd meşand. Ji sefaretxaneyên xwe gulle berda ser xwepêşanderên Kurd. Gelo di rewşek wiha de diviyabû Kurd çi bikin? Bi ya min divê em ji aliyekî de rexne li van kiryarên wan bigrin, van xelatiyên wan êşkere bikin û ji vê polîtîkaya wan çiqas xesar gihîştîye me Kurdan bi wan bidin famkirin. Ji aliyekî din de jî divê ku em, li hember abluqayên Amerîqa berxwedana Kubayê biparêzin. Baş e, em çima ewqas dîr diçin? Ma kêmin mirovên Kurd; ronakbîr, heta rêxistinên Kurdan bi aşkerayî wan jî bi awayekî sergirti piştigiriya Seddam kirin! Ma ronakbîr, rêxistin û partiyên Tirkî yên pêşverû, demokrat û sosyalîst jî, ji dil û can piştigiriya Seddam nekiribûn? Gelo dibe ku ji ber vê yekê em dijîmantîya van kes û rêxistinên bikin? Mafê me yê rexnekirinê heye û divê em bi tûndî jî vî karî bikin; lêbelê ji ber vê helwesta nerast, dijîmantî kirin dê ji gelê Kurd re tu feyde neyne. Ji me re berî her tiştî ne dijîmin lê belê dost pêwîst in. Lê divê em hemû kesî nexin yek mezînekê; lewra yên baş û xerab nabin yek.

Divê ku em li dinê dostên xwe zêdetir bikin. Bila Kuba piştigiriya Seddam bike û têkiliyên wan hebin. Heke em siyasetek rast bajon, dê li aliye dinê têkiliyên me û wan jî çêbibin wek çawa têkiliya PDK-Î û Seddam, ji têkiliyên PDK-î û Hukûmeta Kurdistana Başûr re nabe asteng. Herwiha em jî dikarin têkiliyên navnetewî di vê çarçove de bifikirin. Bila têkiliyên van dewletan bi Tirkiye, Îran, Iraq û Suriyê re hebin; di gel van hemû tiştan em jî dikarin bi wan re têkilî deynin. Divê em netîrsin û xwe dîr nexin.

Pêwîstiya me Kurdan bi hevalbendiya hemû hêzên aşîxwaz, azadîxwaz, demokratîk û mirovperwerên dinê heye. Li kîjan kujê dinê, kîjan mirov bikaribe ji me re alîkarî bike baş e. Kî ji bo me sitranekî bibêje an wêneyekî çêbike an jî duayekî bike, kar e. Ev yek dê têkoşîna me xurtir bike. Divê em jî rastiya xwe bi aşkerayî karibin raxin ber çavan û dilê xwe jî ji wan re vekin. Herwiha divê em jî karibin ji bo reşikan sitranan bibêjin, piştigiriya zarûkên Zapata bikin. Herçend Felestinîyan jî bo Kurdan tiştêkî zêde nekiribin jî divê ku em piştigiriya Întifadaya zarûkên Felestinîyan bikin û ji bo çareseriya pîrsa wan bibin alîkar. Divê em piştigiriya têkoşîna karker û xebatkarên Tirkîyê û dinê bikin û wan wek dost û hevkarên doza xwe bibînin. Ger em wiha nekin emê nikarin mesela xwe enternasyonalîze bikin û emê nikarin bi hêsanî biserkevin.

Li gel van tiştan, bi awayekî bi şexsiyet; bêyî zerar dayîna berjevendiyan gelan, ji Çînê heta Swêdê, ji Korê ya Bakur heta Îsrailê, ji Kubayê heta Rusyayê, ji Yûnanîstanê heta Eritreyê divê em karibin bi dewletan re jî têkiliyên xwe deynin. Divê em jî vê yekê netîrsin. Ma em bibin dewlet jî, emê ji mecbûrî bi van dewletan re têkilî daneynin? Madem rewş wihaye, çima em ji îro de bi wan re li riyên têkiliyan nagerin? Dewletên dinê têkiliyên xwe bigirandin li gor berjevendiyan xwe pêk tînin. Ev rastîyek e. Belê divê em jî karibin berjevendiyan xwe û wan bînin ba hev û jî vê yekê îstifade bikin. Ev têkilî dê nebin sedem ku em hemû polîtîkayên wan biparêzin an jî li dij her kiryarên wan bê deng bimînin.

Di têkiliyên xwe yên navnetewî de, ger em çavên xwe ji kiryarên hinekan re bigrin; bitenê berê xwe bidin hinek dewletan, ez nebawerim ku emê divî warî de zêde bi serkevin. Li dinê bi hezaran gel hene, em jî ji wan yek in. Divê em jî xwe re gellek dostan çêbikin û ji niha de wekî dewletekê bifikirin û helwest bigrin.

müyor?

8- Zêrevan canlı hayatın önümüze daydığı bu gerçek üzerine kafa yoracağına, nasıl bir yarar umuyorsa, bizim "toplumsal facia" nitelememizi alegorik tanımlamalarla tuşa getirmenin derdine düşmüştür.

9- Gündem'deki makalemizi İsviçre'den eleştiren Şefik Kaya'nın 16 Eylül 1993 tarihli Gündem'de yayımlanan okur mektubu da böyle bir klavye yaratmanın kolaylıklarına değiniyor. Ancak A. Zêrevan'ın tersine, makalemizi dostça bir üslupla eleştiren bu arkadaş da, sorunun burada aktarabildiğimiz pratik veçhelerini gözönünde bulundurmamız gibi görünüyor.

10- Yine de hakkını yememek için ekleyelim ki, Zêrevan'ın bu çağrısı, bizim derdimize derman olmasa bile, İsveç'teki

DERİK'TE KARANLIK CİNAYETLER ZİNCİRİ

DERİK (Medya Güneşi)- Mazıdağı-Derik karakolu üzerinde Mehmet Ereğ adlı bir şahıs ölü bulundu. Cenazeyi almaya giden iki yakınının cesetleri de ertesi gün aynı yerde bulundu.

Öldürülenlerin yurtsever oldukları yakınları tarafından belirtilirken, cinayetlerin kontrgerilla tarafından işlendiği bildirildi.

6 Şubat günü, Derik ilçe merkezindeki bir yakınının evinden Zeytinpınar Mahallesi'nde bulunan evine gitmek üzere ayrılan Mehmet Ereğ, ertesi gün Derik-Mazıdağı karayolunda ölü olarak bulundu. Haber alan yakınlarından 5 kişi cenazeyi almak üzere yola çıktılar. Devlet güçlerince yapılan yol kon-

trolünde, soyadları uymadığı gerekçesiyle 3 kişi arabadan indirilir. Ahmet Ereğ (45) ile Ramazan Ereğ adlı kişilerin cesetleri de daha sonra Mehmet Ereğ'in cesedinin hemen yanında bulundu.

Çevresinde yurtsever olarak tanındığı bildirilen Mehmet Ereğ cinayetinde, korucu veya kontrgerilladan şüphelenildiği yakınlarınca dile getirildi.

Olay hakkında görüşlerine başvurduğumuz görgü tanıkları, Mehmet Ereğ'in cesedini görüp ilçeye haber veren bir şoförün, aynı yerden dönerken cesedi görmediğini ancak daha sonra cesedin yine aynı yere bırakıldığını belirttiler.

AYDINLIĞA ÇİZİLEN YOL

İnsanlar hep benimsedikleri ideolojilere göre, yaşamlarını biçimlendirmişlerdir. Bu yaşamlarının bir parçası olan giyimlerine, konuşmalarına ve hatta saçlarına, erkeklerde- bıyıklarına da yansımıştır. Küçük yaşlarımda, çokça görülen bıyıklardaki bu biçimleniş kendi küçük kafamda ikiye ayırıyordum. Bıyıkları ağzına giren amcalar ve bıyıkları çenelerine sarkan amcalar. Bir bakıma bıyıkları onların sembolü olmuştu, küçük düşüncelerimde.

Yıl 1979-'80'di. O zamanlar sokakta oyun oynayan altı yaşlarında bir çocuktum. Hayal-meyal hatırladığım bu bıyık çatışmalarından birçoğuna tanık olmuşum. Fakat içlerinden biri vardı ki, o küçük beynimi çok etkilemiş, ardından, çok sonraları çözebileceğim soru işaretleri bırakmıştı.

Diyarbakır'ın TRT sokağında bulunan sıradan bir apartman dairesinde oturuyorduk. Sokakta oynadığım sırada, bıyıkları ağzına giren bir amcanın, yine bıyıkları ağzına giren başka bir amcanı, güpegündüz, tabancasından çıkan kurşunlarla yere serdiğini şaşkın bakışlarımla izliyordum. Bana o zamanlar büyük şaşkınlık veren şey, aynı bıyıklı amcaların çatışmasıydı. Oysa daha önceleri şahit olduklarım, genelde böyle değildi. Ve bunun, aynı bıyıklıların "bıyık kavgası" olarak algıliyordum.

Aradan geçen zaman içinde, birçok şey de değişti. O zamanlar sokakta oyun oynayan çocuklar, birer genç insan olarak karşımıza çıktılar. Evet, birçok şey değişti. Yaşam şekli, giyim, konuşma... Değişmeyen tek şey, yine bıyıkların sembol olarak kullanılması oldu. Ve aynı bıyıklıların kendi aralarındaki çatışma da, daha sessiz bir hal alarak, içte birbirine kin barındıran yeni bir biçime girdi. Tabancadan çıkan kurşunların yerini, sözlerin alet edildiği yıkıcı eleştiriler, adam yerine koymamalar aldı.

Kürt halkı üzerine birçok şey yazıldı, çizildi, söylendi. Ben de, daha önce defalarca yazılan bu konu üzerinde ısrarla durmak istiyordum. Hepimizin bildiği gibi, Kürt halkı, yüzyıllarca sömürülmüş, hakları elinden alınmıştır. Tabi zaman zaman başkaldırıları da olmuştur. Amaca ulaşmak için birçok küçük büyük yurtsever güç oluşmuş, farklı isim ve programlarla amaca doğru ilerlemeye çalışmışlardır.

Tabi ki, gücün uygulama alanına göre de keskinliği belirlenmiş, döneme damgasını vuran güçler değişmiştir. Düne damgasını vuran yurtsever güçler, yerlerini bugüne damgasını vuran yurtsever güçlere bırakmışlardır. Yani bu amaca ulaşmak için amaçlar aynı olduğu halde araçlar sürekli değişmiştir. Amaca ulaşmak ise, bununla ilgili araçları en iyi şekilde kullanmayı bilene kadar sürecektir. Daha önce de söylediğim gibi birçok irili ufaklı yurtsever güç oluşmuştur, ama bir gerçek var ki, henüz istenilen başarıya ulaşamamıştır. Şöyle bir yakın tarihe göz atalım. 12 Eylül faşist darbesinden önce yurtsever güçlerin başarıya ulaşmamasındaki en büyük etkeni, kendi aralarındaki birliği oluşturamamalarında görüyoruz. Çocukça olan izlenimlerimden çıkarıyorum ki, yurtsever güçler, asıl amacı unutmuş; kavgayı, sömürülenlerle-sömürenler arasında olmaktan çıkarıp, devrimci güçler arası çatışmaya dönüştürmüşlerdir. Örgütsel menfaatleri için ve birtakım sımsal farklılıklardan dolayı kendi di-

şındaki yurtsever örgütlere saldırmışlardır.

Bir halk, geçmişini değerlendirmeli. Bunu hepimiz tıpkı "teoriyle pratik birbirinden ayrılmaz" der gibi sürekli söylüyoruz. Ama gerçekten değerlendiriliyor mu? Ya da bu değerlendirme uygulamaya geçiriliyor mu?

Türk tarihine bir göz atmak istiyorum. Yin çoğumuzun ortaokul yıllarından başlayarak 6 yıl boyunca okuduğu bir tarih. Çoğumuzun bildiği gibi, büyük Hun devleti, bir devlet kurduğu halde sınırlarını koruyamamıştır. Okuduğumuz kitaplarda bunun sebebi, Çinlilerin Hunlara oynadıkları oyunlar olarak gösterilmiştir. Önce ikiye, sonra tekrar ikiye bölünüp daha sonra da tarihten tamamıyla silinen Büyük Hun Devleti'nin bu akibetinin sebebi, Çinlilerin onlara oynadıkları oyunlardan ziyade Büyük Hun Devleti yöneticilerinin tarihi değerlendirememiş olmasıdır. Değerlendirebilmiş olsalardı, bir daha aynı oyuna düşmezlerdi.

Tarih tekerrürden ibaret değildir. Kürt halkı, kendisine karşı oynanan oyunlardan dersler çıkarmalı, herşeyden önce birliğini sağlama konusundaki duyarlılığını arttırmalıdır. Aksi halde yerine getirilmesi gereken yurtseverlik görevlerimizi, "aynı bıyıklıların" kendi aralarındaki çatışmaya dönüştürmüş oluruz. Yurtsever güçlerin birbirlerini çirkin kirtmelere maruz bırakması, kayıptan başka hiçbir şey değildir. Ve bu, sadece düşmana yarar. İrili ufaklı bütün yurtsever güçler birer araçtır. Ve bunlardan amaca ulaşmak için yararlanılmalıdır.

Unutmayalım, bu yurtsever güçlerin kendi arasındaki bir savaş değildir. Yurtsever güçlerin, sömürgeci güçler ile savaşıdır. Eğer bunu unutup kendi dışımızdaki yurtsever güçlere saldırırsak, düşman için, yenilmesi kolay olan bir hiç oluruz. Oysa birlik olunursa, düşmanın ne kadar aciz, ne kadar çaresiz olduğunu görürüz.

O halde, kendisine yurtseverim diyen her insanın yapması gereken şey, olguları objektif bir şekilde inceleyip süreci yakalamak, kendisini buna göre yenilemek, kendi içinde varolan eksikliklerini tamamlamak ve dışarıdakileri de yapıcı bir dille eleştirmektir. Bunun ışığında yurtsever güçlerin birleşmesi için herkes elinden geleni yapmalıdır.

Şimdi de geçmişten geleceğe doğru uzanalım. Bu günlerde çoğumuzda varolan bir telaş zaman zaman sahit oluyoruz. Bu telaş, yaklaşmakta olan yerel seçimlerle ilgili. Hepimizin üzerinde düşündüğü sorulardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz: Seçim nasıl olacak? Belirlenen adayların niteliği nasıl olacak? Ortam demokratik bir seçime elverişli olacak mı?

Evet, tabii ki bunlarda önemli. Fakat benim daha önemle üzerinde durduğum, seçimlerde birlik oluşabilecek mi sorusu.

Sanırım yerel seçimler, geçmişimizi değerlendirdiğimizi pratiğe dökmek için çok elverişli bir fırsat. Bu fırsatı en iyi şekilde değerlendirmek de bizim elimizde. Artık yerel seçimler sahnesinde "aynı bıyıklıların" birlik oluşturduğunu gösterme zamanı geldi.

Yüzyıllar boyu, değil ikinci, çok arka plana itilen, kişiliği, kimliği, hakları kabul edilmeyen bir Kürt kadını olarak sesleniyorum: Artık kavgayı "aynı bıyıklıların" kavgası olmaktan çıkaralım.

Minara RIZGAR

NEWROZ '94

Cejna Gelê Kurd Kurdisches Volksfest

18.00 Uhr, FREUDENSTADT
Turnhalle Freudenstadt

19.2.94

Şivan Perwer, Baran, Emekçi, Ali Asker, Diyar Gruppe, Gruppe Dilan, Theater, Folklore, Dias

Veranstalter: Kurilturvarein Solidari tais Freudenstadt

18.00 Uhr, HAMBURG
Audimax-Halle, Von-Melle-Park 4 (Bhf Dammiör)

26.2.94

Şivan Perwer, Ciwan Haco, Said Gabari, Salih, Diyar-Gruppe, Bürgermeister der Stadt Silopi, Redner von Yekbün, Folklore, Dias

Veranstalter: HEVKAR

15.00 Uhr, GIESSEN
Bürgerhaus Wicseck, Philosophensir. 26,
35396 Gieben-Wieseck

13.3.94

Şivan Perver, Ciwan Haco, Ejder, Deutsche und Kurdische Persönlichkeiten, Bürgermeister der Stadt Silopi, Folklore

Veranstalter: Kurdistan-Solidaritais-Komitee Giaben

18.00 Uhr, WILHELMSHAVEN
Pumpwerk, Bandier Deich, 26382 Wilhelmshaven

19.3.94

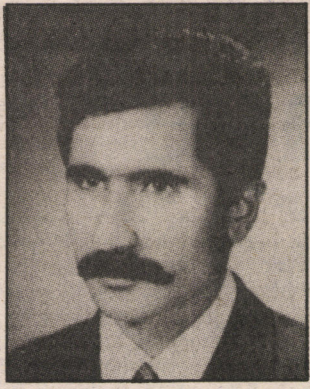
Ciwan Haco, Said Gabari, Salih, Diyar-Gruppe, Bürgermeister der Stadt Silopi, Redner von Yekbün, Folklore, Dias

Mitveranstalter: HEVKAR, Kurdischer Verein

HEVKAR

(Hevgirtinê Komelên Karkerên Kurdistan)

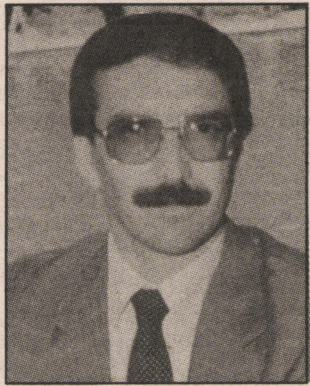
Unterstützer bzw. Mitveranstalter: Kürdische Gemeinde in Deutschland
HEVKAR: Föderation der Arbeitvereine Kurdistans

Welatparêzê hêja
Endamê Buroya Politik a
Partiya Karkerî Kurdistan (KÎP)
Ahmet Karli

ji nav me bar kir.
Em keda wî ya ji bo gelê Kurd Ji bîr nakin.
Bila serê malbata wî û hevalên wî sax be.

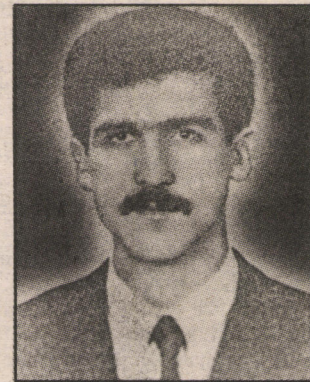
Xebatkarên Medya Güneşi

Hayrettin Yıldız

Teslimiyeti ve yurtseverlerin kanını
dökmeyi onur sayan alçak
ve onursuzlar tarafından katledildi.

**Ağabeyi
Kutbettin YILDIZ**

Metin Can

Bi buhurîna yekemîn sala di ser
bîranîna şehîdbûna xebatkar Metin re
dara azadîyê her li bendeyî avdanê ye;
bi xwîna qehremanên neteweya Kurd,
ber bi jîyanek bi şan û şeref.

Li 21-Sibat-1993 Şehîd hat
revandin
Li 27 Sibat-1993 termê
Şehîd hat dîtin.

Birayê wî Duzgun Can

Xêredîn Yıldız

Weke Çeko û Dr. Şivan
Brûsk ronahîya herdû çavan
Weka Wedat wek Xêredîn
Rizgarîya xwe wan nedîn

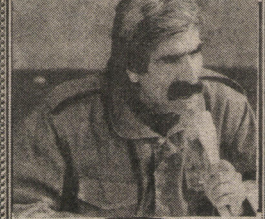
Ji Elmanya Mehmet Er

**özleme kelepçe
vurmak**
remzi çakın

AGRI ESKİ BELEDİYE BAŞKANI
URFAN ALPASLAN
(ŞEDAR APARAT)

**KÜRDİSTAN'DA
ÖZGÜRLÜĞÜN
ŞAFAĞI**

Derleyen
Jokman POLAT

WEŞANÊN ÇANDA NÜJÊN

İsteme Adresi:
MED Yayınları
Çak rağa Mah. Çak
k rağa sok. Utku ap. No:
18/7 Aksaray-İstanbul

İsteme Adresi:
Weşanên Çanda Nûjen
Tensta Alle 43 Zer.
16364 SPANGA
Stockholm/Sweden

Mûçink Amadekar: Bawer Andok

**ROJNAMEYA WE DIDE
QURANÎ KERÎMÊ JÎ DIDE
MIFTA DERÊ CINETÊ JÎ DIDE**

Ma me negotibû hûn me bikirin, pardon bixwînin; emê
hemû tiştan bidin we. Kitêb, deterjan, dolabên cemedê, xanî,
jin... hemû tiştan.

A niha jî, a niha jî gelê bawermend ên Tirk. Rojnameya
we Quranî Kerîm dide. Bila çavê we li serme be; herdem bala
we li me be. Piştî Quranî kerîm, emê mifteyêkî bidin; erê emê
mifteyêkî bidin.

Em bawer in, xwendevanên me yên jîr, dizanin em qala
kîjan miftê dikin. Ma mirov piştî Quranî Kerîmê kîjan miftê
dide!..Mifta cinetê, mifta bihûştê, mifta bihûştê...

Xelqê Tirk rojname dikire, pardon dixwîne.

Di nêz de, di nêz de, di dema herî nêzik de, mifta xwe ya
cinetê ji me bixwazin.

Ey mirovên ku li vê dinyayê dilgeş nebûne!

Ey mirovên ku li vê dinyayê rûken nebûne!

Ey mirovên ku li vê dinê sitar nedîne, ne hewîne, bê war
û bê cih bûne!

Bi ber nekevin; kêfa xwe bînin, rojnameya xwe bikin,
pardon bixwînin!

Ma hûn çî sekinîne, mifta cinetê, mifta derê bihûştê, mifta
derê cineta Baqî li benda we ye!

Bi tenê sî qupon, sî quponê xwe bidin hev û werin mifta
xwe ya derê cinetê bibin.

Gelê Tirk rojnameya xwe dikire û diçe cinetê.

Dewrî Silêman,

Dewrî madam,

Ka bixwîne dewrek Yasîn!

Ez bi qurban!..

**JÎRÎNOVSKÎ RAST GOT; EW JI HEFT WELATAN
AVÊTIN.**

Jîrînovskiyê ku rast peyivî ji derê çend dewletan avêtin û
negirtin hundir. Ma qey beredayî gotine." Yên ku rast dibêjin
ji heft gundan davêjin."

BAVO ŞÎNA TE DIGIRE

Diya lawikê pilorê çêkiribû. Çewa anî û danî ser sêniyê,
lawikê kevçî lêxist û xwar. Ji ber ku pilor gelek sor bû devê
xwe şewitand. Hê bavê wî kevçî li pilorê nexistibû, lawikê
weha got:

-Heew, ev pilor çiqas sar e!..

Li ser vê gotina lawikê bavê wî kevçî li pilorê xist û xwar;
lê belê pilora sor devê wî şewitand û hêsir ketin çavên wî.
Lawikê ji bavê xwe pirsî:

-Ma bavo tu çima digirî?

-Ê lawo wele min dît tu mirîbûyî û min şîna te digirt!..

Sekreterê Giştî ya Demokrat a Kurdistana Îranê-Rêberayetiya Şoreşger Celîl Gadanî:

"Bawerî bi rejîma Îranê nayê"

Weku tê zanîn PDK-Î Rêberayetiya Şoreşger di sala 1988 an de, di kongra 8 a de ji PDK-Î cuda bû. Temsilciyê me yê Ewropa Helîm Can, bi serokê PDK-Î RŞ Celîl Gadanî re hevpeyvînek çêkir. Em vê hevpeyvînek pêşkêşî xwendevanên xwe yên hêja dikin; hêvîdarin bi dilê we be.

Medya Güneşi: Ji kereme xwe re hûn dikarin bi kurtî bahsa jiyana xwe ya siyasî bikin?

Celîl Gadanî: Ez di sala 1934'an de li bajarê Mehabadê hatim dinyê. Ez hûn nîvgenc bûm ku peyvendiya min bi siyasete re çêbû. Wê demê li Kurdistanê rewş baş bû. Hukmê Îranê yê wê demê gelek qels bû û li Kurdistanê rewşek azad pêk hatibû û her di wê demê de Komela Jêkaf hate damezirandin. Têkiliyê min wê demê bi Jêkaf re hebû û ez gelek tişt ji wan fer bûm. Ji ber ku bavê min mirovêkî welatperwer bû gelek caran hevalên xwe danî malê û civînên xwe li mala me pêk danî. Wê demê bi zimanê Kurdî ya nêhênî (illegal) li mala me hate vekirin û yekemîn telebê wê jî ez bûm. Ez li vir fêrî xwendin û nivîsandina Kurdî bûm. Piştî damezirandina Komara Mehabadê rewşa Kurdistanê gelek hat guhertin, her çend temenê wê ne gelek bû jî wê pîr tişt fêrî me kir.

Wexta Serokê Komara Mehabadê îdam kirin wek her kesekî Kurd tesîrek gelek mezin li ser min jî hişt ji ber ku min 2 caran li mektebê karnê xwe jî destê Qadî Mihemed girtibû û min ew bi xwe ditibû. Wê demê me grûbeke xortên Kurdan bi hev re sond xwar ku emê rêya Qadî Mihemed bernedin, heta ku em bigihêjin armanca xwe ya dawî û ji wê wextê heta roja îro her min xebata xwe domandiye û ezê bîdomînim jî. Bi hatina hukmê Dr. Musadik dîsa rewş hinek baştir bû û hinek heq hatin dayin û partiya me (PDK-Î) karên xwe yê siyasî vekirî meşand. Berpirsiyariya min jî wê wextê de dest pêkir. Bi kêfxeşî dikarin bibêjin ku çî kar ketin ser milên min, min bi serfirazî kir. Di dema Şah, de ez 5 caran hatim girtin, 2 car hukmê îdamê dan min, lê her pêk neanîn. Lê ez 13 salan di zîndanên de mam ta ku hukmê Şah hate rûxandin. Piştî rûxandina hukmê Şah min dîsa dest bi karê xwe kir û ev 15 sal e ez li çîya xebata siyasî û partîzanî dikim. Heta sala 1988, min wek endamê Komîta Merkezî û Buroya Siyasî ya PDK-Î xebata xwe dimeşand, lê mixabin piştî Kongra 8'an ku di Adara 1988'an de pêk hat ez û gelek hevalên din me ne dikarî êdî jiyana xwe ya siyasî bi wan hevalan re bimeşnin û em jî partiyê cuda bûm. Me beyanek di wê wextê de derxist û me navê xwe kir PDK-Î Rêberayetiya Şoreşger. 4 mehan piştî cudabûnê me konferansa xwe pêk anî, ev nav li wê derê hate pesindan û hevalan wek berpîrsê partiyê ez helbijartim. Em jî wê wextê de karê xwe dimeşînin û rewşa me naha baş e.

Medya: Wek wê jî got hûn di Kongreya 8'an de ji PDK-Î veqetiyan. We navê xwe kir PDK- Rêberayetiya Şoreşger. Gelo sebeb çîbû ku hûn ji partiyê veqetiyan; wek îdeoloji û fikrî ferqa we û Partiyê çîye?

Gadanî: Bi rastî wexta em cuda bûn çend ferqên esasî di navbera me de hebûn. Wê deme jî îro jî du xalên girîng ku me êdî nedikarî tehamül bikin hebûn. Yek ji van xalan: Mesela demokratbûyîne bû. Pir mixabin di nav partiyê de demokrasi qet tu nebû. Yan divê nav bihata guhertin, nav ne Partiya Demokrat bûya, yan jî li gor demokratbûyîne diviya bû kar bihata meşandin. Ger ku îro em di nav partiyê de,

demokrasiyê pêk neynin, sibê welatê ku em ava bikin wê çawa demokratîk be?

Ferqa me ya din: Wan hevalan wiha bawer bûn ku bi rastî hukumet dixwazê heq û huqûqê gelê me bide wan, lewra wexta me leyek dihat ew hevalan diçûn ew didîtin û hêvî ji wan dikirin. Lê di rastiyê de tu niyetek hukumetê wiha tunebû. Ez bi xwe li gel, sê caran em çûn bi Xumeynî re, bi wezîrên din re rûniştin her daxwaza me otonomî bû. Lê wan hertim ew heqê me red dikirin. Talî jî êrîşên wiha mezin anîn ser Kurdistanê ku gelek qetlamên mezin pêk anîn. Ew hukumetêk wiha ye ku ne bes heq û huqûqê Kurd her wiha yê gelê Îranê jî nas nakin. Heqê netewî di qanûna Îslamî de qet cih nagre. Em jî wan qet ne bawer bûn û loma jî em li dijî têkiliyan bi wî rengî bûn. Ev her du sebeb jî me re girîng bûn lê di meseleyên din yê siyasî de jî ferqên me hebûn. Em wiha bawer bûn ku em wek partiyekê pêşkêfî divê li aliyê çep cih bigrin lê van hevalan xwe bêtir nêzi rast digirtin. Em îro jî wiha dizanin ku hûn demokrasi di nav van hevalan de qels e û dan û sitandina wan li gel hukumetê ya ku me di serî de got xelet bû, û ev bû sebebê kuştina Qasimlo, Şerfêkandî û kadîrên din. Em îro jî amadene bi wan hevalan re karên mîsterek bikin heta wiha baweriya bidin hev ku sibe bibin yek partî, bes ev hevalan rîyaya demokrasiyê di nav xwede bikin û dan û stendina bi hukumetê re bibirin.

Medya: Li ser cudabûnê te du sebebên esasî got; yek jî wan pîrsa demokratîkbûyîne di nav partiyê de û yek jî guftûgoyên bi rejimê re bûn. Gelo ev pîrs ji holê rabin hûnê bibin yek? Wexta serokê PDK-Î Mistefa Hicrî hatibû vir li ser guftûgoyên bi hukumetê re, gotibû ku fikra wan hatiye guhertin. Wê çaxê dimîne pîrsa duduyan yanî mesela demokratîkbûyîna partiyê, gelo ev mesela wê çawa hel bibe?

Gadanî: Bi ya min divê her kesekî demokrat heq û rê bide hemû endamên xwe, divê partî jî li gor esasnama xwe bi rêve biçe ne li gor şexsan. Lê mixabin di nav hevalên me yê berê de ne wiha bû. Wek minume ez dikarin çend tiştan bibêjin. Di kongra me ya 8'an de listeyek ji bona Komîta Merkezî hatibû amadekirin ku ji 25 kesan pêk dihat û ji nûneran dihat xwestin ku ew dengê xwe bidin wê listeyê. Min û çend hevalan got ku ew tişt xelet e, divê nûner azad bin ku ew dengê xwe bidin şexsa ne listeyan. Tev ku ez û gelek hevalên min yê nuha ku em bi hev re ne, di listê de bûn jî me rast nedît. Yanî wek em dizanin esasnama partiyên di kongra de tî guhertin lê di kongrê de bes mesela dî nî dewlet ji hevdu cuda bûn hate cihgirtin, wekî din tu guhertin çê nebû. Lê wan biraderan piştî kongrê 20-25 guherînên din di esasnamê de kirin bi ya min ev ne demokratîk e û ne rast e.

Wexta em cuda bûn wan biraderan li hember me yek alî şer îlankirin li himberf me, heta zivistana çûyi jî wî şerî domandin. Bi ya me ev ne karê kesên demokrat in û ne di menfeeta gelê me de bû. Ger ku îro ev şer rawestiya ye, her wan bi yek alî dest bi şer kirin û her wan bi xwe ev şera rawestandin. Heta nuha tu civîn di navbera me de

çênebûne lê divê ew dev ji xeletiyên xwe berdîn û wê çaxê em amadene bi wan re rûnîn û bi hev re kar bikin.

Medya: Li Kurdistana Îranê ev 14 sal e şerê çekdarî heye. Lê mixabin ev şer di raya giştî ya cîhanê de nayê bahskirî. Heta pîr caran Kurdên Kurdistana Bakur jî ji deng û behsê we bê par in? Gelo vê tiştê tu çawa izah dikî?

Gadanî: Sebaba esasî ewe ku tifaq di navbera me hêzên Kurdan de tune ye. Sebaba din, heta çend sal herê pîrsa Kurdî wek wan salên dawî nebûbû pîrsêk navnetewî û neketibû rojeva cîhanê. Îro raweş baştir e, mesela Kurdî gelek baştir li cîhanê te nasîn.

Bi baweriya me rejîma dîktator ya Îranê bê şerê çekdarî nayê ruxandin. Terora wê rejîme îro ne bes li Îranê li her derê tê domandin, we rojê hevaleyê me li Tirkîyê jî tereffî wê rejîmê we hate qetilkirin. Divê şerê çekdarî hebe lê yê siyasî û diplomasi jî neyê jî bîrkirin. Wek min li jorê jî got ku yekîtiya me hêzên Kurdan hebe wê cîhan bêtirî alikariya me bike we gelê me bêtir pişgiriya şoreşa me bikin, ji ber wê jî divê em hewl bidin ku wextê herî nêzik de bereyekî Kurdistanî ava bikin û bi îtîfaqê xwîrt li gel hemû tereffên li dijî wê rejîmê kar bikin.

Medya: Weku tê zanîn nufûsa Kurdistana Îranê ji % 17ê nufûsa Îranê ye. Ev jî tê wê manê ku hûn bi serê xwe nikarin. Li dijî rejîmê bibin alternatif. Yanî heta demokrasi neyê Îranê ne mûmkûn e ku hûn otonomî bi dest xî. Gelo ji bo demokrasiyê Îranê kîjan hêzên demokratîk şer dikin û tîkiliyên we bi wan re çawa nîn, gelo hûn nafikirin bi wan re cepheyekê ava bikin. Di wî warî de hûn çî difikirin?

Gadanî: Tiştên tu dibêji rast in. Kurd bi tenê nikarin rejîmê hilweşînin û demokrasiyê binin Îranê. Ger ku hukumet gelek mecbur bibe û otonomî bide me jî tu garantî tune ye ku ew bête jiyandin. Heta demokrasi li Îranê bi cih nebe zahmet e. Ji ber wê jî em dibêjin çawa ji bo Kurdistan bereyek pêwîst e, her wiha jî ji bona seranserê Îranê jî bereyek pêwîst e. Em ji bona avabûna bereyeka wiha gelek xebat dikin, me ji hêzên bigûk bigrin heta hêzên bi quwet re dayin û standin kiriye, rastiya ku îro li Îranê heye ew e ku hêzên çep gelek bê qewet in. Hêza herî mezin ku dikare rejîmê hilweşîne hêza Mucahîdîn e. Wek Şûraya Millî ku wextê em wek PDK-Î jî di nav de bûn, qeweta herî sereke ye. Wexta me di nav Şûrayê de cih digirt, me li gor prensîbê wan kar nekîr, em çûn bi tenê bi rejîm re rûniştin û ew yeka hanê bû sebeb ku ew me ji Şûrayê derxin, bi rastî jî ew bi heq bûn. Me wek Rêberayetiya Şoreşger biryar girt ku tîkiliyên me bi hûmû hêzên li dijî rejîmê û bi taybetî jî bi Mucahîdîn re xweş be, dostane be. Her wiha em baştir dibînin ku tîkiliyên hêzên Kurdî yê perçeyên din jî bi muxalefeta Îranê re xweş bin ji ber ku ew in, ên ku siberojê bî ser hukum.

Medya: Ji bo li cîhanê berpîrsiyariya gelê Kurd hebe piraniya hêzên Kurdistana Bakur fikra Kongreya Netewî diparêzin? Di wî warî de hûn çî difikirin?

Gadanî: Bi raya me divê tîkiliyên xurt û baş di navbera me hemû hêzên Kurdan de hebin. Em gelek muhaweleyê dikin ku bi hemû hêzên Kurdî re dost bin, her gav hevdu bibînin, dan û standinek gelek xurt di navbera me de hebe. Ji bona organek hevbeş di navbera me hêzên Kurdî de hebe, me gelek muhaweleyê kirîye û emê bikin jî.

Medya: Di warê weşan û kulturî de xebata we çawa ye?

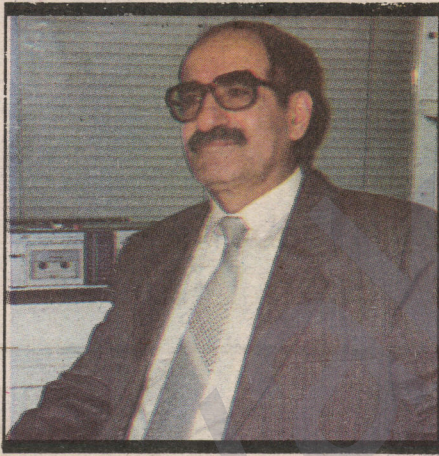
GADANÎ: Di warê kulturî de karê me li gor îmkânên ku di dest me de heye baş e. Ew çiyên ku di dest me de ye medresên me yê Kurdî hebûn, zarok li wir fêrî xwendin nivîsandîne dibûn. Piştî avabûna hukûmeta federe em nuha zarokan dişînin medresên hukûmeta federe Şanoyek me gelek xurt heye ji bona gel û pêşmerge xwe pêşandana li dar dixin, hevalan gelek sanaryoyên ji bona film amadekirin ku yek jî wan bi navê "Erk" bûye film. Her wiha me dokumentekî baş li ser Komara Mehabad amadekirîye ku li gelek çiyên Kurdistana hatîye belavkirin. Radyo ya me her roj 40 deqîqe bi Kurdî û 20 deqîqe jî bi Farsi weşan dike. Me sê kovar û rojname hen e. 1- Kovara Kurdistan (organa Komîta Merkezî) 2- Kovara 26ê Sermawez 3- Rojname Ruwangey Lawan ji bona ciwanan derdixin.

Medya: Ku mirov rejîma Meleyan bi a Şah re muqayese bike kîjan ji bo gelê Kurd û gelê Farsi hîn "demokratîkîr" bû? Gelo îro di nav rejîma Îranê de kes yan jî grûb hene ku di warê çareserkirina pîrsa Kurdî de ji rejîmê cûda difikirin?

Gadanî: Mirov nikare bibêje Şah baş bû. Lê rastî ew e ku demokrasiya dema Şah ji ya nuha gelek pêşdetir bû. Bes te li dijî rejîmê karekî siyasî nekiriba di hemû warên din de tu azad bû. Di dema Şah de medrese û radyo bi zimanê Kurdî hebûn, ger ku îro hinek ji wan hebin jî ew hîn jî wê demê mane. Rejîma ku îro li Îranê heye rejîmeke wiha ye ku qet guh nade qanûnên navnetewî. Baweriya me ew e ku ev rejîma ha tu carî bi reforma nayê guhertin, tenê bi zorê tê rûxandin. Ev 30 car e dezgehên nevwetewî li ser Îranê rapor belav dike ku li wir qet heqê mirovan tune, lê mixabin dinya bê deng e. Ev bêdengî qewetê dide rejîma Îranê ku li ser terora xwe berdewam be.

Medya: Berî şehîdbûna Dr. Qasimlo, min bi wî re hevpeyvîneke çêkiribû. Wî derheqê partiya we de digot ku, tîkiliyên wan bi Mucahîdan re heye û ferqa Mucahîdan û rejîma nuha jî jî hev tune? Di raya giştî ya Kurdan de jî ev qeneet heye. Gelo hûn di wê babetê de çî dibêjin?

Gadanî: Di wextê xwe de hukûmeta Îranê êrîşek mezin bir ser Mucahîdîn û wan derbeyeke mezin xwarin. Wê wextê serokê partiya me, Dr. Qasimlo bû, partiya me Mucahîdîn dawetî Kurdistanê kir, me cîh dan wan, me alikariya wan kir. Em wê çaxê ketin nav Şûrayê, lê bawer bikin em wek endamên buroya siyasî me nizanibû em çima û çawa ketin nav Şûrayê. Şûra em jî nav xwe derxist; em cûda bûn me wek biryara berê dîsa di cîh de dît ku em li gel Şûra dost bin lê em neçûn nav wan. Ew in yê ku sibê dikarin bibin hukûmet. Wan heta îro li dijî gelê Kurd kar nekirine eke wê dixwazin alîkarî bikin, radyoya wan ku li seranserê Îranê belav dibe, her tim behsa xebata me, çalakîyên me dikin, çima em bi wan re ne dost bin?

MEDYA GÜNEŞİ

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına • Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Nusrettin Yüksekaya • Genel Yayın Yönetmeni: Mahmut Metin • Ortadoğu Temsilcisi: Ahmet Cemal • Güney Kürdistan

Temsilcisi: Azad Şatehî Avrupa Temsilcisi: Halim Can • Muhabirler: Bavê Azad, Mahmudê Malazgirtî (Almanya) • Cümali Gökalp (Hollanda) • Bavê Zerdestî (Danimarka) • Seyda Alpcen (İngiltere) • Halis Kınalı (İsviçre) • A. Kadir Bozyıl (Norveç) • Rojen Xerzî (Fransa) • Şoreş Fırat (Rusya) • Baran Jiyan (Yunanistan) • Genco Hasanani (Bulgaristan)

• Yönetim Yeri: İnebey Mah. Valide Camii Sok.No: 50, Kat:4 Aksaray-İstanbul / Tel: 530 68 31 Fax: 586 22 31 • Diyarbakır Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sk. Maruf Apt. Kat:1 Ofis-Diyarbakır/Tel-fax:(412) 221 80 74 • Antep Bürosu: Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat 4 No: 45 • İzmir Bürosu: 859. Sk. Saray

İşhanı Kat:2 No:3/203 B. Blok Konak/Tel:(232)4454650 • Adana Bürosu: Ali Münif Cad. Büyük Adana İşhanı Kat:4/30 /Tel-Fax: (322)359 94 92 • Mersin Bürosu: İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 5/6 /Tel:(324)2370477 • Avrupa İlişki Adresleri: H. Can Box:15216, 161 15 Bromma-Sweden; M. Malazgirtî, Amadane Str.58, 2000 HH 56 Germany • Abone Koşulları: Yurtiçi/ 1 Yıllık:250 000 TL; 6 Aylık:120 000 TL; Yurtdışı/ 1 Yıllık: 75 DM, 50 \$ • Yurtdışı Fiyatı/ İsveç: 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin • Hesap No: Nusrettin Yüksekaya, Yapı Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi, 0076859-8 Nolu Hesap • Baskı: Serler A.Ş.